Stiftelsen The Global Village | **Fakta för förändring** | Svenskirakierna

Fakta för förändring

Så ser svenskirakiernas livsförhållanden ut

Om Stiftelsen The Global Village

Stiftelsen The Global Village är en ideell, partipolitiskt och religiöst obunden organisation, vars ändamål är att stärka delaktigheten, demokratin och gemenskapen i samhället, i synnerhet i socioekonomiskt utsatta områden. Vi vill ha en lösningsorienterad diskussion om förbättrad integration.

All vår verksamhet utgår från drivkraften att bidra till en socialt hållbar samhällsutveckling i Sverige. Bland FN:s 17 globala mål fokuserar vi särskilt på delmål 10.2: att möjliggöra och verka för alla människor, oavsett ålder, kön, funktionsnedsättning, etnicitet, ursprung, religion eller ekonomisk eller annan ställning, blir **inkluderade i det sociala, ekonomiska och politiska livet.**

Vi strävar efter att öka inkluderingen i alla delar av samhället genom att knyta samman det etablerade samhället och utanförskap, innerstad och ytterstad, centrum och periferi. Vi fokuserar på att främja öppenhet och bygga konstruktiva dialoger mellan samhällsaktörer.

Vi är övertygade om att forskning och vetenskap är en grundbult i samhället och därför presenterar vi årligen olika rapporter för att bidra till en lösningsorienterad integrationsdebatt i Sverige.

Vi tror också på att främja möten mellan människor. Därför anordnar vi bland annat en filmfestival, seminarier, nätverksträffar och en politikervecka – Järvaveckan.

Vi tror att lösningarna på dagens och framtidens stora utmaningar kräver delaktighet från olika samhällsaktörer och därför uppmuntrar vi tvärsektoriella samarbeten med den offentliga sektorn, näringslivet, civilsamhället och medborgarna.

Stiftelsen The Global Village finansieras delvis av privata donationer, kommunala bidrag samt gåvor från företag och stiftelser.

Vårt syfte

Den största likheten mellan människor är att vi alla är olika. Det är på den människosynen som målen om social hållbarhet och inkludering ytterst vilar.

Vårt syfte är att bidra till ett samhälle där mångfalden är en allmänt erkänd styrka. Ett samhälle där alla kan vara med och påverka samhällsutvecklingen.

Vi ska bidra till att mångfalden på arbetsmarknaden, i boendet och i skolan skapar möjligheter och inte begränsningar. Vi ska bidra till att fler röster blir hörda så att fler perspektiv blir kända. Vi ska bidra till mer nyfikenhet, respekt och empati hos människor i Sverige, där var och en har möjlighet att påverka sin egen framtid.

Vår övertygelse

Vår övertygelse är att vägen dit måste inbegripa öppna samtal som vilar på kunskap om det svenska samhället och som bygger på respekt för varandra. Denna övertygelse ligger till grund för all vår verksamhet. Vi tror på öppenheten som vägen framåt.

Vår roll

Vår roll är att vara en kraft för brobyggande och ny kunskap. Som stimulerar människor att vidga perspektiven i samhällsfrågor och utveckla sin syn på sig själva och andra. Ett brobyggande som uppmuntrar samarbete i nästa led.

Vår verksamhet utgår från tre inriktningar. Tillsammans ska de bidra till långsiktig förändring:

- Vi organiserar mötesplatser för öppna samtal. **Möjliggörare** för människor att mötas över alla gränser.
- Vi initierar och sprider ny kunskap som ger nödvändiga insikter om det svenska samhället för upplysta samtal och offentlig debatt. **Experter** dit man vänder sig för att få nya insikter.
- Vi genomför egna aktiviteter som stöder enskilda människor i sin utveckling genom att upptäcka nya verkligheter och därmed kunna bryta barriärer. Så är vi **förändringsagenter** som förverkligar förnyelse.

Tack till våra finansiärer och uppgiftslämnare. Rapporten har tagits fram av Stiftelsen The Global Village med stöd av **Marianne och Marcus Wallenbergs stiftelse** och **Stiftelsen Marcus och Amalia Wallenbergs Minnesfond**. Den var möjlig att genomföra tack vare faktauppgifter från Statistikmyndigheten SCB. Läs mer om oss på **www.theglobalvillage.se**

Genom rapportserien **Fakta för förändring** önskar vi ge en bättre förståelse för förutsättningarna för svenska medborgare som är utrikes födda och deras barn som är födda i Sverige.

Därför gör vi en rapportserie om just dessa sex länder

Sverige har förändrats de senaste 20 åren. Det bor två miljoner utrikes födda här. Men det är inte en homogen grupp. 56,6 procent av Sveriges utrikes födda är födda utanför Europa. En stor majoritet av utomeuropeiskt födda kommer ifrån den asiatiska (68,4 procent) och den afrikanska (20,2 procent) kontinenten.

Människor från **Somalia, Eritrea** och **Etiopien** utgör mer än hälften av den afrikanska gruppen (59,5 procent) medan medborgare från **Syrien, Irak** och **Iran** utgör mer än hälften av den asiatiska gruppen (53,4 procent).

Dessa sex länder utgör nästan hälften (48,6 procent) av alla utomeuropeiskt födda samt 27,5 procent av alla utrikes födda. Ingen av ovan siffror inkluderar de barn som är födda i Sverige med en eller bägge föräldrar från länderna.

Fakta för förändring är en rapportserie där vi belyser situationen för invånare som invandrat från olika länder med hjälp av fakta som tagits fram av Statistikmyndigheten SCB. Rapportserien består av sex fristående rapporter. Somalia, Eritrea och Etiopien är befolkningsmässigt de största från Afrika. Syrien, Irak och Iran är befolkningsmässigt de största från Asien.

Genom rapportserien önskar vi ge en bättre förståelse för förutsättningarna för svenska medborgare som är utrikes födda och deras barn som är födda i Sverige.

Varför ger vi ut den här rapporten?

Integration handlar, enkelt förklarat, om i vilken grad nya svenskar har lyckats att komma in i det svenska samhället. Med eller utan hjälp.

Ämnet väntas bli en av det stundade riksdagsvalets viktigaste valfrågor. Med både den här rapporten och tidigare rapporter i vår rapportserie *Fakta för Förändring* vill vi belysa ämnet med hjälp av fakta som tagits fram med hjälp av Statistikmyndigheten SCB.

I den här rapporten har vi fokuserat på just svenskirakier – en av Sveriges största invandrargrupper. Hur ser boendesituationen ut? Hur många har jobb? Hur går det för ungdomarna i skolan? Helt enkelt hur deras levnadsförhållanden ser ut. Hur har människornas situation förändrats över tid? I vilken riktning går integrationen?

Siffrorna i rapporten visar att bara 6 av 10 vuxna svenskirakier 2019 hade ett arbete att gå till. Det är avsevärt lägre än befolkningen i stort – men också betydligt bättre än hur det såg ut 2013. Siffrorna visar också att svenskirakiernas bostadsyta ligger i genomsnitt på 26,1 kvadratmeter per person – jämfört med i snitt 42 kvadratmeter per person för en genomsnittlig person i Sverige. Barn och ungdomar med irakiskt ursprung har dessutom sämre skolresultat än rikssnittet.

Med hjälp av fakta och ny kunskap likt den här vill vi skapa förutsättningar för en bättre dialog med politiker, myndigheter, näringsliv, civilsamhället, majoritetssamhället och givetvis de människor som är berörda.

För att kunna diskutera frågan och för att kunna ta tag i utmaningarna måste vi ta reda på hur verkligheten faktiskt ser ut. Och inte minst våga prata om utmaningarna – och möjligheterna. Särskilt under ett valår som detta.

Ahmed Abdirahman
vd och grundare,
Stiftelsen The Global Village

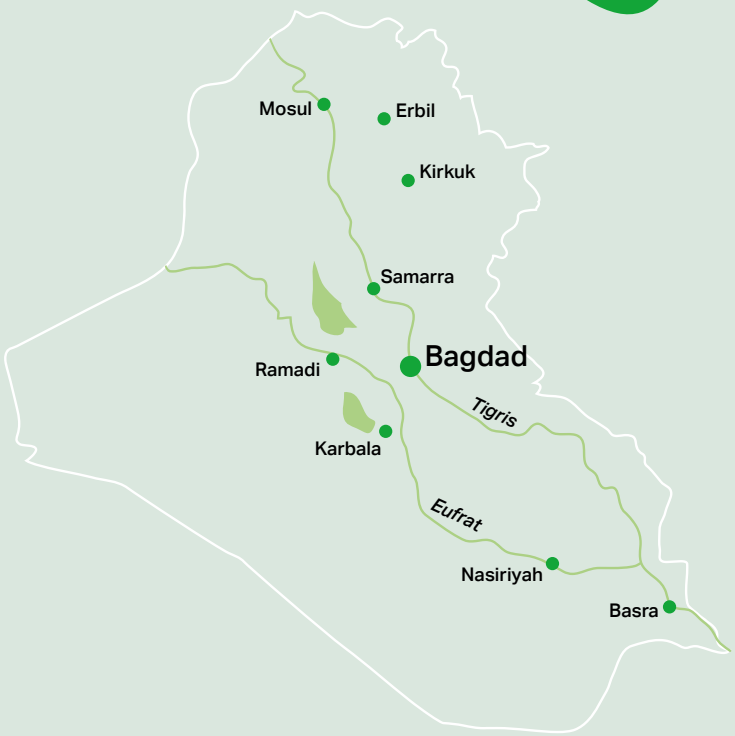

Om Irak

Geografi

Irak ligger i västra Asien och gränsar till Turkiet i norr, Syrien i nordväst, Jordanien i väster, Saudiarabien i sydväst, Kuwait i söder och Iran i öster. De västra delarna av Irak är till stor del öken, men området mellan de två stora floderna Eufrat och Tigris, Mesopotamien, är bördigt. Den norra delen av landet är till största delen bergigt. Där ligger Iraks högsta punkt, Rawanduz, 3 658 meter över havet. Irak har en liten havskust vid Persiska viken.

Huvudstaden Bagdad med cirka 7 miljoner invånare ligger i mitten av landet på Tigris flodbank. Andra stora städer är Mosul (1,6 miljoner invånare) i norr och Basra (1,3 miljoner invånare) i söder.

Folkmängd

År 2020 uppgick Iraks folkmängd till ungefär 40,2 miljoner invånare. Iraks befolkning ökar snabbt och fyra av tio irakier är under 15 år. Invånarna är ojämnt fördelade över landet. En majoritet av befolkningen lever i det bördiga slättlandet längs floderna Eufrat och Tigris.

Språk

Arabiska och kurdiska är de officiella språken i Irak, och bland minoritetsspråken återfinns bland annat persiska, turkiska och assyriska (arameiska) [1].

Etniska grupper

Drygt tre fjärdedelar av Iraks invånare är araber, varav shiamuslimer är den största gruppen. Kurderna utgör ungefär en femtedel av befolkningen. Därutöver finns många minoriteter, däribland turkmener, shabak, ahl-e haqq (även kallade kaka'i) och yazidier [2].

Det politiska systemet
Irak uppstod som land efter första världskriget, då segrarna Storbritannien, Italien och Frankrike fördelade Mellanöstern mellan sig. Landområdet gick från att vara en del av det Osmanska riket till att bli ett brittiskt mandatområde. Det nya landet hade en blandad befolkning; kurderna var i majoritet i norr, sunnimuslimerna dominerade den centrala delen av Irak och shiamuslimerna höll till i den södra delen av landet.

Irak är i dag enligt konstitutionen en federal republik med ett parlamentariskt styrelseskick. Konstitutionen och lagen ger irakiska medborgare allmän och lika rätt att i allmänna och fria val rösta om statens ledande befattningar. Statschef för republiken i dag är president Barham Salih. Det finns en mångfald av politiska partier i Irak, men de flesta är knutna till en religiös eller etnisk agenda snarare än till en särskild ideologi. De flesta av Iraks minoriteter är representerade i parlamentet enligt särskilda kvoter [3].

Konflikter och oroligheter
Konflikterna i dagens Irak har lång historik. 1958 upprättades republiken Irak och 1979 tog Saddam Hussein makten. Iran och Irak låg i krig mellan åren 1980 och 1988. Krigen drabbade den kurdiska befolkningen hårt. I nästa skede invaderade Irak Kuwait 1991.

År 2003 invaderades Irak. Bakgrunden till kriget var att USA hävdade att Irak under Saddam Hussein utgjorde en fara och de uppmanade FN att avrusta landet. Tre veckor efter invasionen 2003 hade Iraks huvudstad Bagdad intagits och Saddam Husseins regim störtats.

Efter Saddam Husseins fall dök gamla spänningar mellan olika folkgrupper upp igen och det blev svårt att återuppbygga Irak. Irak fick en ny regering 2010 som haft den svåra uppgiften att lösa spänningar mellan olika folkgrupper. Regeringen domineras av Iraks största folkgrupp, de shiamuslimska araberna, men de flesta andra grupper är också representerade.

Våldet har inte minskat och situationen kan förvärras om inte de interna konflikterna kan lösas. Ett av de största problemen är var gränserna ska dras till de kurdiska oljerika områdena i norr. I juni 2014 genomförde den militanta islamistiska rörelsen IS (Daesh) en rask offensiv mot Iraks näst största stad, Mosul. Senare har de tagit kontroll över flera städer, med Bagdad som mål [4].

Irak utropade militär seger över terroristorganisationen Daesh i december 2017. Tiotusentals irakier miste livet och över sex miljoner fördrevs från sina hem. Sedan dess har antalet civila dödsoffer till följd av terroristhandlingar och konfliktrelaterat våld minskat kraftigt. Enligt FN har 1,6 miljoner internflyktingar ännu inte kunnat återvända till sina hem [5].

På flykt
År 2011, åtta år efter invasionen av landet, var uppemot tre miljoner irakier flyktingar varav cirka 1,3 miljoner internt och resten utomlands, i huvudsak i grannländerna Syrien och Jordanien. Mer än hälften av Iraks kristna minoritet på totalt 1,5 miljoner flydde utomlands under laglösheten och de eskalerande stridigheterna som följde på störtandet av Saddam Husseins regering 2003.

Till Sverige
Irakier är en av de största etniska minoritetsgrupperna som bor i Sverige enligt Statistiska centralbyrån år 2019 (näst störst efter syrier).

Många irakier flydde till Sverige under 1980- och 90-talen, på grund av Iran-Irakkriget och Gulfkriget. Bland personer födda i Irak är det också 16 000 som har utvandrat från Sverige de senaste tio åren, de flesta av dessa var relativt nyinvandrade i Sverige.

INNEHÅLL

Om Stiftelsen The Global Village 3
Om rapporten 6
Förord 7
Om Irak 8
Så gjorde vi rapporten 11
Sammanfattning av rapporten 12

Kapitel 1 | Demografi och boende 14
Svenskirakiers levnadsförhållanden - första och andra generationen 16
Svenskirakier i Sverige 18
Vistelsetid i Sverige 24
Intervju med *Shilér Al Fouadi* 27
Grund för bosättning 28
Intervju med *Bashar Yousif* 31
Medborgarskap 32
Valdeltagande 36
Intervju med *Mustafa Sherif* 38
Hushållstyper 39
Civilstånd 41
Boende – olika upplåtelseformer 43
Boende – boarea 45

Kapitel 2 | Utbildning 46
Första generationens svenskirakier når relativt goda resultat 48
Betyg årskurs 6 49
Behörighet till gymnasieskolans yrkesprogram 52
Behörighet till gymnasieskolans högskoleförberedande program 57
Intervju med *Zehra Tbena* 59
Examen efter gymnasiet – fyra år efter påbörjade studier 60
Den vuxna befolkningens utbildningsnivå 66
Intervju med *Hudallah Ahmad* 69
Den vuxna befolkningens utbildningsinriktning 71

Kapitel 3 | Arbete och företagande 74
Allt fler har ett arbete 76
Förvärvsarbetande i åldern 20-64 år 77
Anställda eller företagare? 80
Privat näringsliv eller offentlig sektor? 82
Intervju med *Kawthar Hussein Altimimi* 85
Branscher 86
Operativa företagsledare 88
Öppen arbetslöshet eller arbetsmarknadspolitiska åtgärder 91
Intervju med *Zozo Hassan* 95
Långtidsarbetslöshet 96

Kapitel 4 | Inkomster och ekonomi 98
Fortfarande många ekonomiskt utsatta 100
Nettoinkomst 100
Medianinkomst 104
Inkomstslag 106
Personer helt utan inkomst eller ersättningar 112
Låg ekonomisk standard 115
Långvarigt låg ekonomisk standard 118
Intervju med *Oras Mistafa* 121
Långvarigt ekonomiskt bistånd 122
Låg inkomststandard 124
Intervju med *Selma Daebes* 126
Andelen självförsörjande 128

Sammanfattning på engelska 132
Sammanfattning på arabiska 134
Sammanfattning på kurdiska 136
Statistiska källor 138
Övriga källor och definitioner 139

Så gjorde vi rapporten

1

Rapporten innehåller en sammanställning av fakta från Statistikmyndigheten SCB. Stiftelsen The Global Village har låtit SCB ta fram statistik om de personer i Sverige som har sitt ursprung i Irak. I rapporten kallar vi dessa personer svenskirakier och med det menas personer folkbokförda i Sverige som antingen själva är födda i Irak eller som är födda i Sverige med minst en förälder född i Irak. Den förstnämnda gruppen kallar vi ibland irakfödda svenskirakier medan den andra gruppen benämns Sverigefödda svenskirakier.

Med svenskirakier menas personer folkbokförda i Sverige som antingen själva är födda i Irak eller som är födda i Sverige med minst en förälder född i Irak.

2

Statistiken från SCB har studerats noga och ett urval av intressanta data presenteras i denna rapport – i form av diagram och texter. Rapporten innehåller fyra kapitel med statistik och fakta inom följande områden:

→ Demografi och boende
→ Utbildning
→ Arbete och företagande
→ Inkomster och ekonomi

3

I rapporten redovisas fakta om gruppen svenskirakier – ibland även nedbruten på undergrupper – samt en jämförelsepopulation som består av samtliga individer i befolkningen i Sverige i relevant åldersgrupp. I vissa delar har statistik hämtats direkt från Statistiska centralbyråns tabelldatabas. Jämförelser görs där mellan exempelvis personer med svensk kontra utländsk bakgrund. Det förekommer även jämförelser helt baserade på födelseland. I samtliga fall har populationerna definierats tydligt i texten.

4

Det tar tid för SCB att samla in och sammanställa all statistik, varför det är omöjligt att ta fram helt dagsaktuella siffror. Statistiken i rapporten kommer huvudsakligen från 2018 och 2019. Naturligtvis kan statistiken ha förändrats fram till våren 2022, då denna rapport publiceras. Men statistiken är oftast så tydlig att vi ändå bedömer att man ofta och approximativt kan tala om hur det ser ut i dag – även om siffrorna alltså har några år på nacken. Det är också intressant att studera utvecklingen över tid, och därför presenterar vi genomgående fakta från 2013 eller 2014.

Svenskirakier

– en kraftigt växande grupp unga inrikes födda och allt mer etablerade Irakfödda

Demografi

Antalet folkbokförda personer med irakiskt ursprung, alltså antingen födda i Irak eller i Sverige med minst en Irakfödd förälder, uppgick 2019 till 222 000 personer, vilket då utgjorde ungefär 2,2 procent av den svenska befolkningen. Gruppen svenskirakier ökade med ungefär en femtedel mellan 2013 och 2019. Svenskirakier är en av de största etniska minoritetsgrupperna som bor i Sverige enligt Statistiska centralbyrån år 2019 (tredje störst efter syrier och finländare). Det finns en viss överrepresentation av män bland svenskirakierna.

Vistelsetid och grund för bosättning

Antalet personer som är födda i Irak har ökat i Sverige under 2010-talet. 2019 hade drygt 60 procent av de Irakfödda varit folkbokförda i Sverige i mer än 10 år och knappt en femtedel i mer än 20 år. De allra flesta har kommit till Sverige som flyktingar eller som anhöriga till flyktingar.

Medborgarskap och valdeltagande

Om man är flykting måste man ha bott i Sverige i minst fyra år för att kunna få ett svenskt medborgarskap. Av de 146 000 personer som år 2019 var folkbokförda i Sverige och födda i Irak hade omkring 80 procent blivit svenska medborgare. Valdeltagande används ofta som en indikator på delaktighet i samhället. Vid det senaste riksdagsvalet, 2018, låg det totala valdeltagandet i landet på 87 procent. Benägenheten att rösta bland svenskirakierna var något lägre än rikssnittet, men ändå förhållandevis hög – 78,5 procent av de Sverigefödda och 68,6 procent av de Irakfödda röstberättigade svenskirakierna röstade.

Boende

De allra flesta svenskirakier bor i hyresrätter, enbart en sjättedel av svenskirakierna bor i en bostad som de själva äger, antingen ett småhus eller en bostadsrätt. Svenskirakier bor i genomsnitt mer trångt om vi jämför med hela befolkningen i Sverige. Svenskirakiernas bostadsyta ligger i genomsnitt på 26,1kvadratmeter per person – jämfört med i snitt 42 kvadratmeter per person i Sverige. Trångboddheten förklaras av att en stor del av svenskirakierna bor i hyreslägenheter och ofta i hushåll med fler generationer eller andra hushållstyper. I landets utsatta områden, där trångboddheten är betydande, är Irak ett av de vanligaste födelseländerna. 2019 bodde ungefär 27 procent av Irakfödda svenskirakier i utsatta områden.

Skolresultat bland barn och unga

De inrikes födda svenskirakiska eleverna har en måluppfyllelse som ligger nästan i nivå med rikssnittet. De Irakfödda eleverna når inte resultaten i samma utsträckning. Andelen gymnasiebehöriga svenskirakier har ökat under den period som rapporten avser. Även vad gäller att nå en gymnasieexamen inom fyra år är utvecklingen positiv bland svenskirakierna.

Utbildning bland den vuxna befolkningen

Omkring 30 procent av de vuxna mellan 25 och 64 år som har kommit till Sverige från Irak har en utbildning som motsvarar högst grundskola. 38 procent har en eftergymnasial utbildning.

En större andel av de svenskirakiska kvinnorna i arbetsför ålder än av de svenskirakiska männen har en eftergymnasial utbildning.

Den vanligaste utbildningsinriktningen 2019 bland svenskirakier är en allmän utbildning. Det finns några mindre skillnader mellan svenskirakiska kvinnor och män, där männen tenderar att i högre grad än kvinnorna utbilda sig inom teknik, tillverkning och samhällsvetenskap medan kvinnorna tenderar att i högre utsträckning än männen utbilda sig inom hälso- och sjukvård samt pedagogik.

Arbete och företagande

59 procent av svenskirakierna i åldern 20 till 64 år hade 2019 ett arbete att gå till. Andelen har ökat kraftigt mellan 2013 och 2019. Bland Irakfödda svenskirakier ökade andelen från 44,4 procent till 58,5 procent och för inrikes födda svenskirakier från 53,4 till 63,9 procent.

Arbetslöshet

Arbetslösheten bland svenskirakierna har minskat kraftigt. 2013 var 22 procent av svenskirakierna arbetslösa, 2018 var andelen 17 procent. Arbetslösheten har minskat i hela gruppen, även om andelen i öppen arbetslöshet eller i arbetsmarknadspolitiska åtgärder är störst bland Irakfödda svenskirakier. Bland svenskirakier som är födda i Sverige var andelen arbetslösa 2018 ungefär lika stor som för rikssnittet.

Inkomster

Svenskirakier som förvärvsarbetar har i regel lägre inkomstnivåer än genomsnittet för samtliga förvärvsarbetande i Sverige. Nästan en tredjedel av svenskirakierna tjänar som mest 200 000 kronor per år, och endast 8 procent hade en nettoinkomst över 400 000 kronor per år.

En genomsnittlig förvärvsarbetare i Sverige tjänar drygt 50 000 kronor mer per år än vad en genomsnittlig förvärvsarbetande svenskirakisk person gör.

Generellt kan sägas att medianinkomsten är markant högre bland män än bland kvinnor, såväl sett till hela befolkningen som svenskirakier specifikt.

Utan inkomster

2019 hade 4 av 10 svenskirakier en låg ekonomisk standard. Det var en minskning med omkring 25 procent jämfört med 2013. Trots den positiva trenden var den ekonomiska utsattheten 2019 betydligt större bland svenskirakier än i befolkningen i sin helhet. Bland de svenskirakiska hushållen hade 34 procent en långvarigt ekonomiskt utsatt situation jämfört med 10 procent bland hushållen i hela Sverige.

Bland svenskirakierna är det också långt vanligare än i hela befolkningen i Sverige att erhålla det som kallas långvarigt ekonomiskt bistånd, det vill säga att ha mottagit ekonomiskt bistånd längre än tio månader under det undersökta året. Andelen hade dock minskat kraftigt mellan 2013 och 2019 – från 33,5 till 20 procent.

Bland svenskirakierna hade en betydligt högre andel hushåll än bland samtliga svenska hushåll en låg inkomststandard. Det är alltså hushåll vars inkomster inte räcker till de nödvändiga omkostnaderna. Detta var som mest vanligt bland de svenskirakiska hushållen med en ensam vuxen och ett eller flera barn.

Demografi och boende

Under 2000-talet har befolkningen i Sverige ökat snabbt. Vid årsskiftet 2019–2020 var Sveriges befolkning drygt 10,3 miljoner personer. På en kort tid från 2000-talets början har vi blivit 1,5 miljoner fler invånare, en ökning med drygt 16 procent. Fler personer har fötts än dött, men största bidraget till den svenska befolkningsökningen är att invandringen varit så mycket större än utvandringen.

Svenskirakiers levnadsförhållanden – första och andra generationen

För drygt 20 år sedan, år 2000, var 14,5 procent av Sveriges befolkning personer med utländsk bakgrund [1]. 19 år senare (2019) hade denna andel ökat till 25,5 procent. Fokuserar vi enbart på utrikes födda personer var 11,3 procent av befolkningen i Sverige år 2000 född i ett annat land än Sverige. 2019 hade denna andel växt till 19,6 procent.

Det bor alltså i dag närmare två miljoner utrikes födda i Sverige. Men *utrikes födda* är inte en homogen grupp. 56,6 procent av de utrikes födda i Sverige är födda utanför Europa. En stor majoritet av utomeuropeiskt födda kommer ifrån den asiatiska (68,4 procent) och den afrikanska (20,2 procent) kontinenten.

Människor från Somalia, Eritrea och Etiopien utgör mer än hälften av den afrikanska gruppen (59,5 procent), medan personer från Syrien, Irak och Iran utgör mer än hälften av den asiatiska gruppen (53,4 procent). Dessa sex länder utgör tillsammans nästan hälften (48,6 procent) av alla utomeuropeiskt födda och 27,5 procent av alla utrikes födda i Sverige. I siffrorna ovan inkluderas inte de barn som är födda i Sverige med en eller bägge föräldrar från länderna.

Genom tiderna har människor invandrat till Sverige från många olika delar av världen. Var de som invandrat kommer ifrån har varierat mycket över tid och det finns en mängd olika förklaringar till varför människor väljer att flytta från sitt eget hemland till Sverige. Krig, våld, förföljelser och etniska eller religiösa konflikter i det egna landet är mycket viktiga förklaringar.
I dessa fall söker sig människor till Sverige för att uppleva trygghet och säkerhet.

Andra skäl till att lämna det egna hemlandet och flytta till Sverige kan vara att man tror att det ska leda till ökade möjligheter vad gäller arbetsmarknaden och ekonomin. Vissa flyttar också för att studera i ett nytt land.

När invandringen till ett land – från ett visst land eller en viss region/stad – pågått under en tid ökar också helt naturligt en annan typ av invandring, nämligen anhörig-invandringen. Det vill säga att människor flyttar till ett land där deras familjemedlemmar och släktingar redan bor.

Irakier är en av de största etniska minoritetsgrupperna som bor i Sverige enligt Statistiska centralbyrån år 2019 (näst störst efter finländare). Många irakier flydde till Sverige under 1980- och 90-talen, på grund av Iran–Irak-kriget och Gulfkriget.

Många av dessa svenskirakier har under 2000-talet blivit föräldrar och vi har i Sveri-

ge en växande grupp andragenerationens svenskirakier som vi kommer att återkomma till i rapporten.

I det här inledande kapitlet beskriver vi en del grundläggande fakta om personer med irakiskt ursprung i Sverige. Vi fokuserar på demografi och boende och beskriver i texten hur den svenskirakiska populationen ser ut vad gäller bland annat ålder, medborgarskap och vistelsetid i Sverige. Boendesituationen beskrivs genom att bland annat titta på olika hushållstyper och vilket typ av upplåtelseform som är vanligast. I de allra flesta fall jämförs statistik för personer med irakiskt ursprung med hela den befolkning som finns i Sverige – detta för att ge en bild av hur den studerade gruppen förhåller sig till befolkningen i stort.

Många irakier flydde till Sverige under 1980- och 90-talen, på grund av Iran–Irak-kriget och Gulfkriget. Många av dessa svenskirakier har under 2000-talet blivit föräldrar och vi har i Sverige en växande grupp andragenerationens svenskirakier.

Svenskirakier i Sverige

Inledningsvis tittar vi på demografin hos de personer som bor i Sverige och är folkbokförda här och som har ett irakiskt ursprung. Demografi är vetenskapen om befolkningens fördelning, storlek och sammansättning – och den kan se olika ut beroende på avgränsning av denna befolkning – sett till bland annat ålder, kön och födelseland [2].

Svenskirakier är den näst största asiatiska invandrargruppen i Sverige och i slutet av 2019 fanns 222 334 folkbokförda personer med irakiskt ursprung i Sverige. Det handlar om personer som antingen själva är födda i Irak eller som är födda i Sverige med minst en förälder född i Irak. I denna rapport kallar vi dem framöver för svenskirakier.

Den största gruppen som invandrat från Asien till Sverige är syrier. Knappt 241 000 personer i Sverige var i slutet av 2019 svensksyrier.

Antalet personer med irakiskt ursprung som var folkbokförda i Sverige hade mellan 2013 och 2019 ökat med omkring en femtedel. I diagram 1 framgår att ökningen består både av personer som är födda i Irak och personer som är födda i Sverige med minst en förälder född i Irak. Födda i Irak hade ökat från 129 000 personer 2013 till 146 000 personer 2019 och utgör den största gruppen svenskirakier. Födda i Sverige med minst en förälder född i Irak hade ökat från omkring 53 500 till 76 300 personer. Procentuellt hade gruppen födda i Irak ökat med 13 procent medan de Sverigefödda hade ökat med 43 procent.

Mellan 2010 och 2020 utvandrade 16 000 personer födda i Irak från Sverige. De flesta av dessa var födda i Irak och många återvände till landet, men det förekommer också vidaremigration – det vill säga att man flyttar till ett annat land där man har släktingar[3].

DIAGRAM 1 | ANTAL **SVENSKIRAKIER I SVERIGE** 2013 OCH 2019

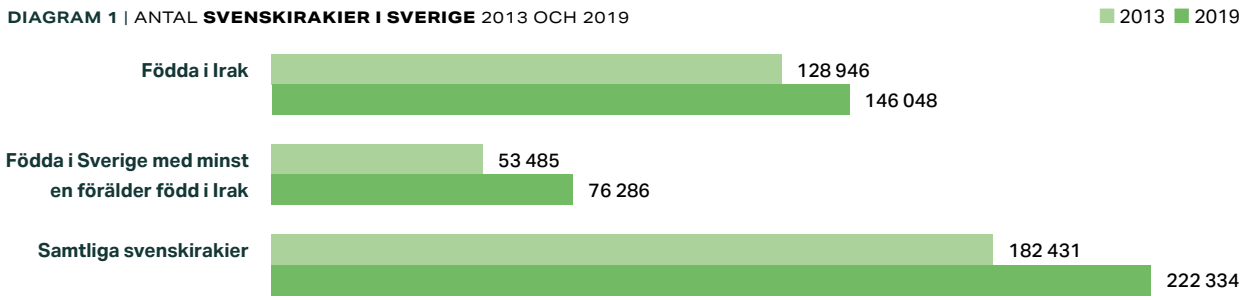

Vi kan också räkna om de absoluta befolkningstalen i diagram 1 till andelar i procent av hela den svenska befolkningen (drygt 10,3 miljoner invånare). Denna procentuella fördelning beskrivs i diagram 2.

Där ser vi att svenskirakier år 2019 utgjorde 2,2 procent av den totala befolkningen i Sverige – en ökning från 1,9 procent sex år tidigare. Vi ser vidare i diagram 2 att ökningen av svenskirakier i något högre utsträckning har bestått av andra generationens svenskirakier, det vill säga de som är födda i Sverige.

Det här är en väldigt ung grupp, de flesta är under 15 år, något vi återkommer till lite längre fram.

Födda i Irak utgör 1,4 procent av Sveriges totala befolkning år 2019 och födda i Sverige med förälder född i Irak utgör 0,75 procent av befolkningen totalt.

DIAGRAM 2 | **ANDEL SVENSKIRAKIER AV HELA BEFOLKNINGEN** I SVERIGE 2013 OCH 2019

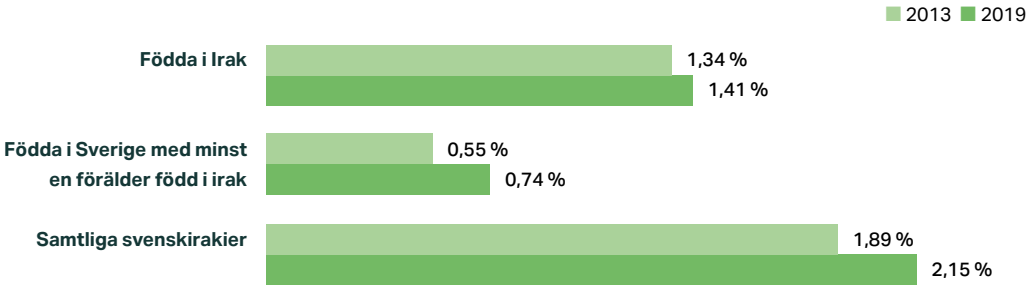

Könsfördelningen är något som ofta diskuteras bland personer som invandrar till Sverige. I gruppen svenskirakier fanns det år 2019 fler män än kvinnor, särskilt bland de personer som var födda i Irak. Generellt har något fler män än kvinnor både invandrat till och utvandrat ifrån Sverige. 40 procent av de asylsökande var exempelvis kvinnor år 2019. Detta skiljer sig åt vad gäller ursprungsland men som framgår av diagram 3 var antalet män från Irak fler än antalet kvinnor både 2013 och 2019.

Sammanfattningsvis var år 2019 53 procent av samtliga svenskirakier män och 47 procent kvinnor.

DIAGRAM 3 | ANTAL **SVENSKIRAKIER – KVINNOR OCH MÄN – I SVERIGE** 2013 OCH 2019

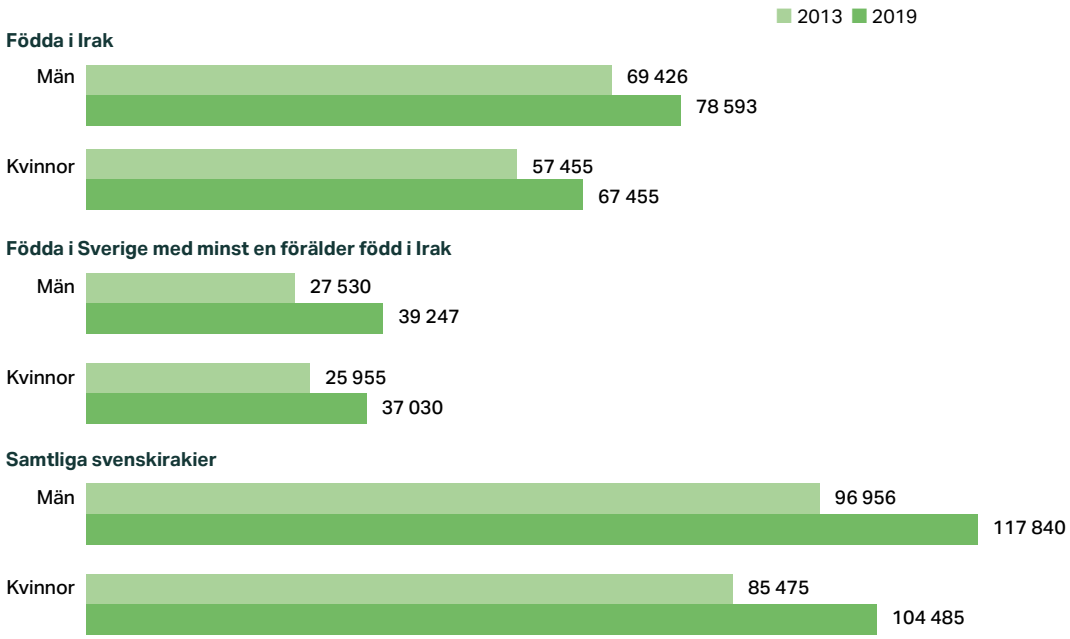

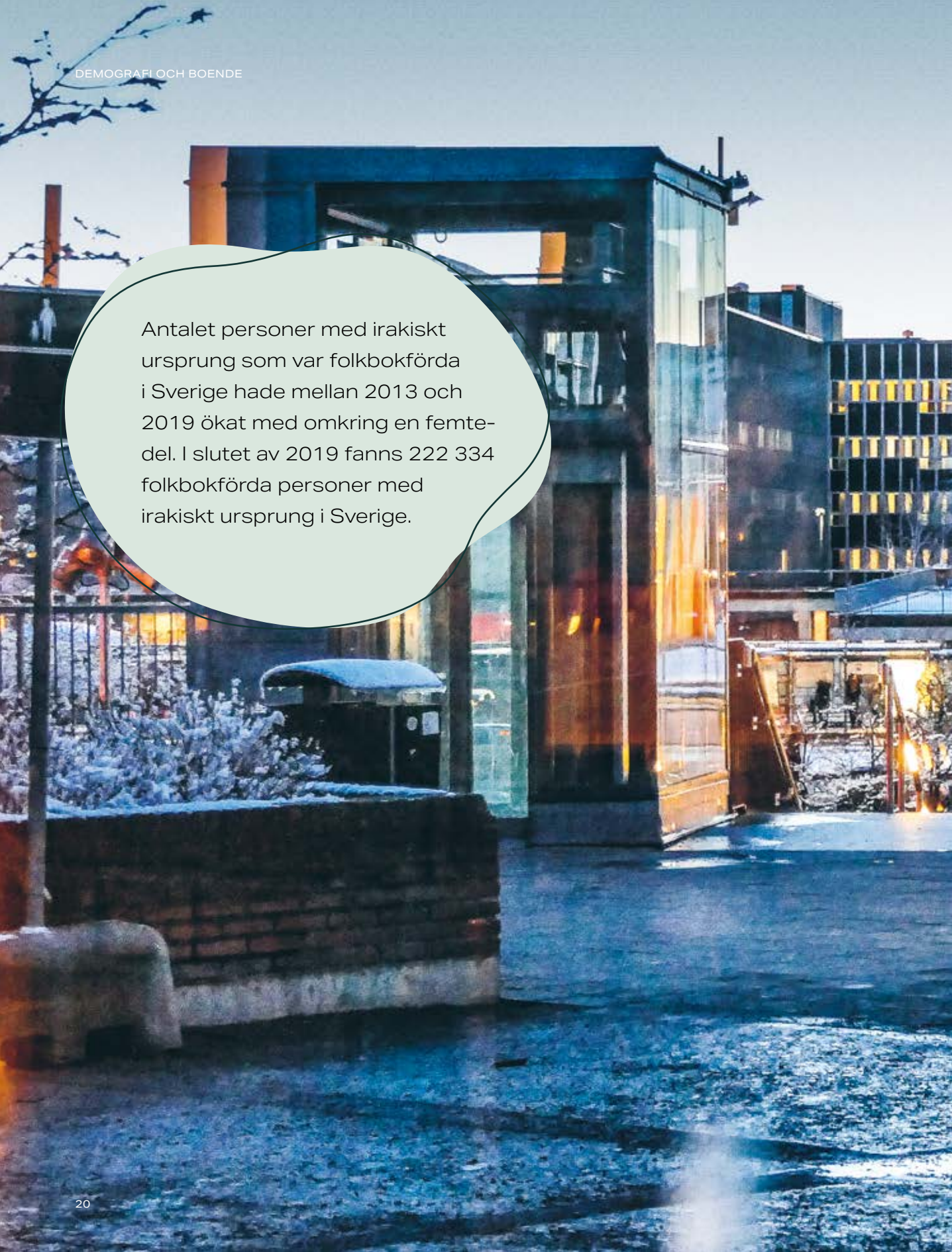

Antalet personer med irakiskt ursprung som var folkbokförda i Sverige hade mellan 2013 och 2019 ökat med omkring en femtedel. I slutet av 2019 fanns 222 334 folkbokförda personer med irakiskt ursprung i Sverige.

DIAGRAM 4 | ANTAL **SVENSKIRAKIER – I OLIKA ÅLDERSKATEGORIER** – I SVERIGE 2013 OCH 2019

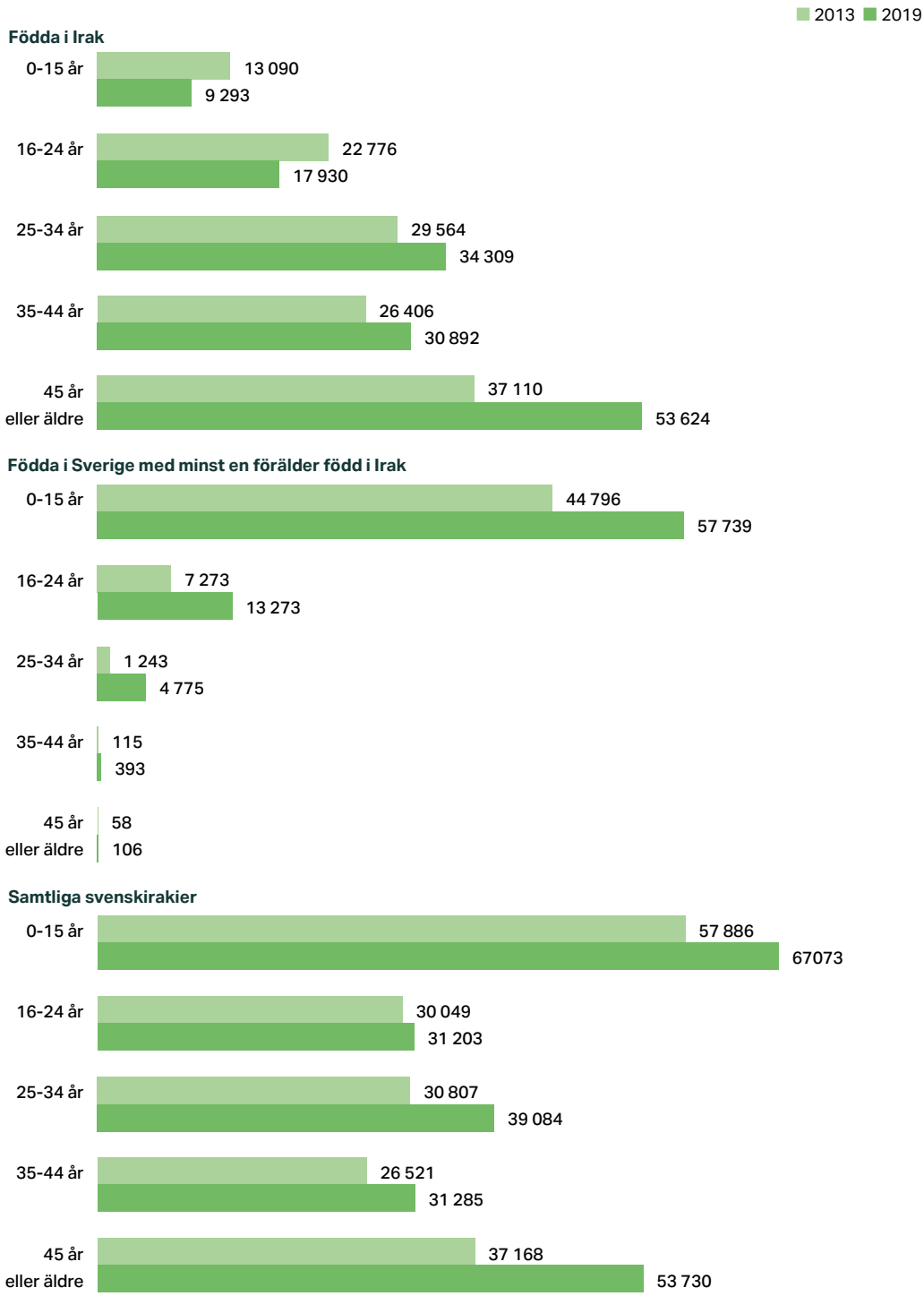

Åldersfördelningen hos svenskirakier som beskrivs i diagram 4, visar att det är en relativt ung befolkningsgrupp – nästan hälften av samtliga svenskirakier var 2019 under 25 år. Närmare en fjärdedel var 45 år eller äldre.

Vid en jämförelse av åldersfördelningen 2013 och 2019, blir det tydligt att den största demografiska förändringen hade skett bland de personer som var födda i Irak och som har kommit till Sverige. År 2013 var omkring en femtedel av de svenskirakier som var födda i Irak under 25 år – 2019 hade denna andel minskat till 12 procent medan andelen 45 år eller äldre under perioden har ökat från 20 till 24 procent. Gruppen personer födda i Sverige med minst en förälder född i Irak är en mycket ung grupp där det är tydligt att det dels fötts fler barn, dels att barnen blivit äldre mellan 2013 och 2019. Under båda åren är gruppen under 15 år den absolut största gruppen, men sedan 2013 har gruppen 16-24 åringar nästan fördubblats.

DIAGRAM 5 | ANDEL SVENSKIRAKIER OCH HELA BEFOLKNINGEN I SVERIGE **UPPDELAT I OLIKA ÅLDERSKATEGORIER,** 2019, PROCENT

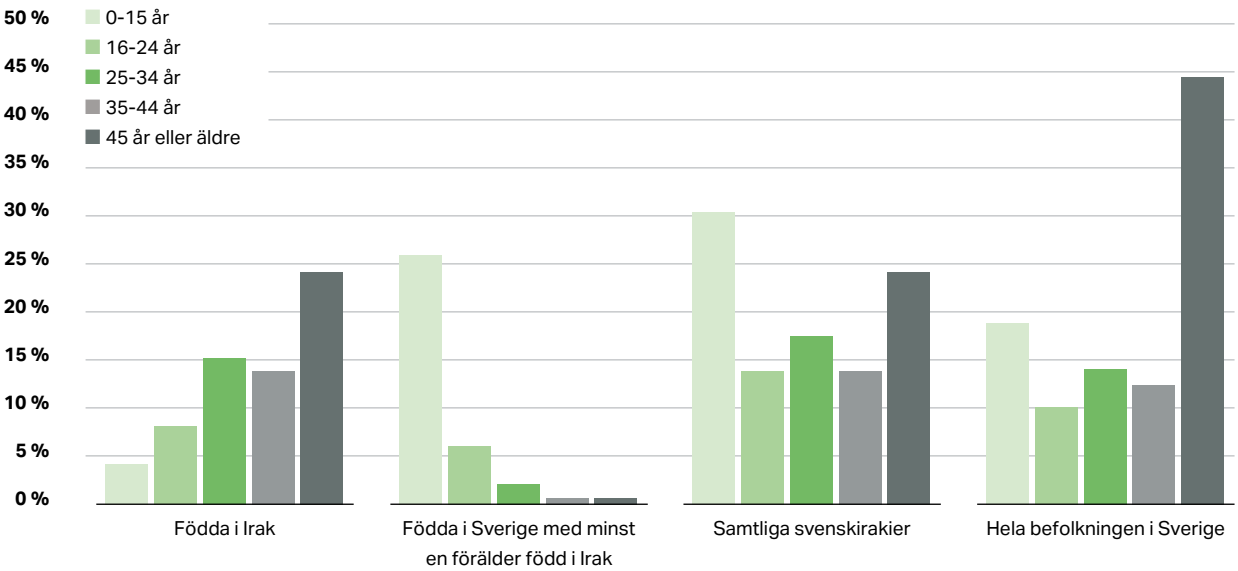

När vi jämför andelen svenskirakier med hela den svenska befolkningen uppdelat på de ålderskategorier som vi har använt ovan, blir det än mer tydligt att svenskirakierna som helhet är en yngre grupp invånare än hela befolkningen sammantaget. Barn till Irakfödda bidrar allt mer till gruppens tillväxt och till den unga befolkningssammansättningen. Vi ser också att gruppen som är 45 år eller äldre utgör en mycket mindre andel bland svenskirakier jämfört med befolkningen som helhet.

I kommande delar av denna rapport är det viktigt att komma ihåg dessa inledande konstateranden – att många svenskirakier är unga, särskilt bland dem som är födda i Sverige. Där det finns särdrag mellan gruppen svenskirakier i jämförelse med hela befolkningen i Sverige så behöver inte dessa särdrag enbart bero på personernas ursprung – det kan också vara en fråga om ålder. Det här kommer att bli tydligt längre fram när vi exempelvis tittar på inkomster och ekonomisk situation där unga personer av naturliga skäl ännu inte har hunnit etablera sig på arbetsmarknaden.

Vistelsetid i Sverige

Vi fortsätter nu med att titta på de personer som är födda i Irak och som är folkbokförda i Sverige. I det här avsnittet studerar vi hur länge de varit i landet, vilket är viktig kunskap för analyser längre fram i rapporten. Ibland kan skillnader mellan svenskirakiska personer och hela befolkningen i Sverige förklaras av vistelsetiden i landet snarare än härkomst.

I diagram 6 delas de utrikes födda svenskirakiernas vistelsetid in i olika tidsintervall. Här ser vi också hur utrikes födda svenskirakiers vistelsetid förändrades mellan 2013 och slutet av 2018. Vi börjar med att studera fördelning av vistelsetid vid det första årtalet, år 2013.

2013 hade omkring 45 procent av de utrikes födda svenskirakierna då bott i Sverige i 11 år eller längre. En annan ganska stor grupp, närmare 40 procent av svenskirakierna, hade bott i Sverige i som längst 6 år. De personer som varit i Sverige en längre period vid denna tidpunkt hade alltså kommit hit från slutet av 1980-talet och fram till början av 2000-talet.

I slutet av 2018, alltså fem år senare, hade andelen med kortare vistelsetid, 0-6 år, minskat med mer än hälften och utgjorde knappt 18 procent medan andelen som varit i landet längre än 11 år ökat och utgjorde 62 procent av de utrikes födda svenskirakierna.

Diagram 6 visar tydligt hur vistelsetiden sammanfaller med Iran-Irak-kriget och Kuwaitkriget under 1980- och 90-talen då många irakier flydde från konflikten till Sverige.

I den statistik som vi har använt har vistelsetiden i Sverige presenterats i olika tidsintervall (se diagram 6). Genom att utgå från dessa tidsintervall kan man räkna ut ett medelvärde på denna vistelsetid [4].

Den genomsnittliga vistelsetiden för utrikes födda svenskirakier i landet presenteras i diagram 7.

Vi ser där att vistelsetiden för utrikes födda svenskirakier i Sverige har ökat mellan 2013 och 2018, från i genomsnitt tio och ett halvt år till 14 år.

DIAGRAM 6 | UTRIKES FÖDDA SVENSKIRAKIER I SVERIGE – **HUR LÄNGE HAR DE VARIT I SVERIGE?**
JÄMFÖRELSE MELLAN 2013 OCH 2018

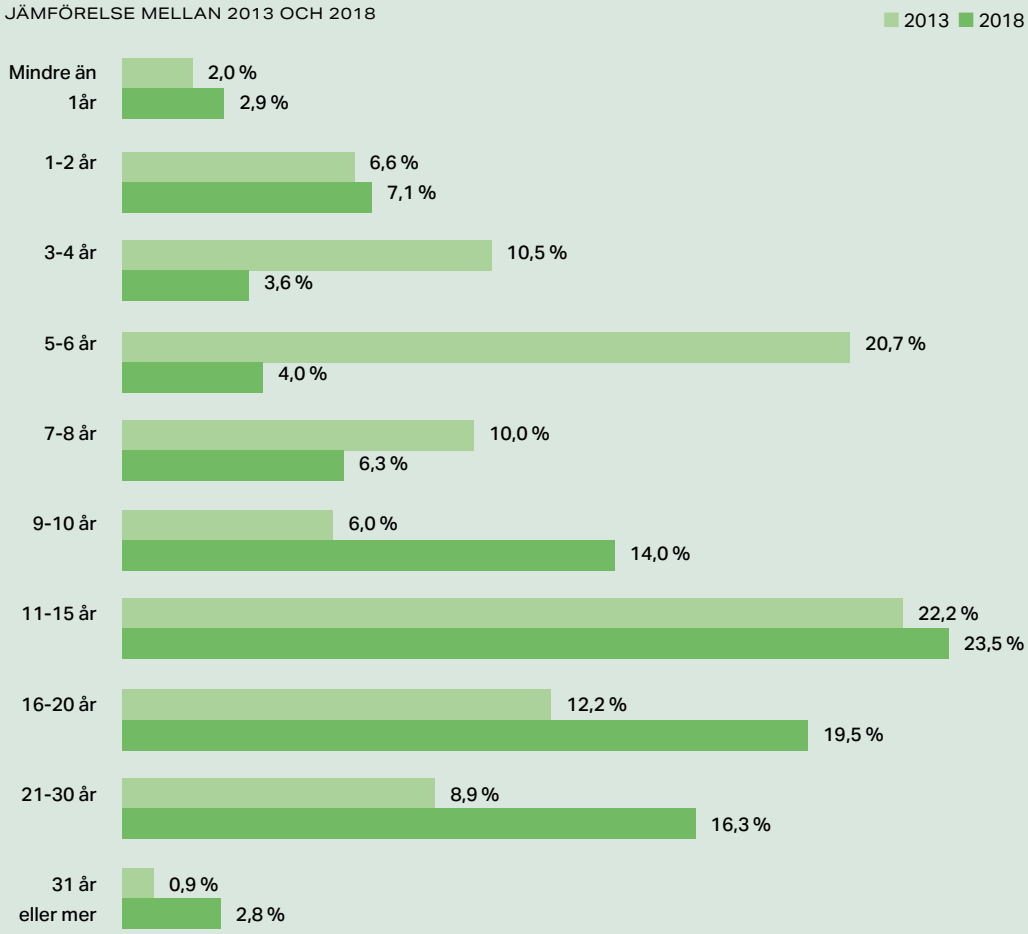

DIAGRAM 7 | **GENOMSNITTLIG VISTELSETID I SVERIGE** (ANTAL ÅR) FÖR
UTRIKES FÖDDA SVENSKIRAKIER – JÄMFÖRELSE MELLAN 2013 OCH 2018

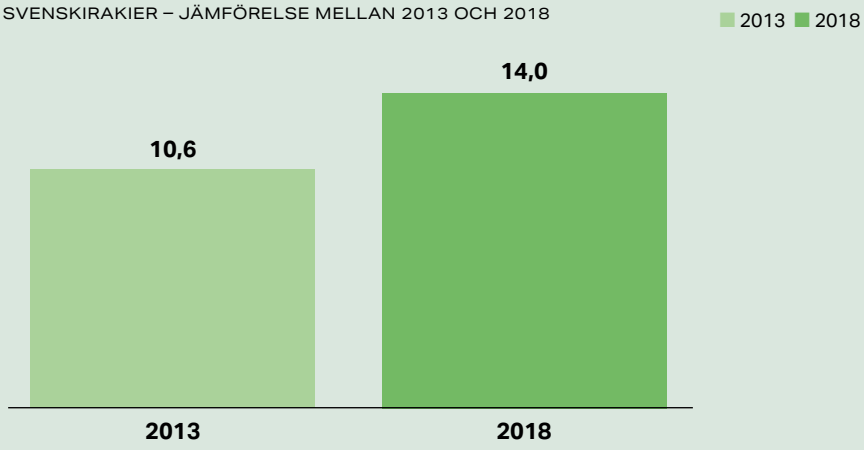

Innan vi lämnar vistelsetid och går vidare till andra analyser är det intressant att undersöka om den genomsnittliga vistelsetiden i Sverige skiljer sig mellan kvinnor och män.

En granskning av statistiken visar att år 2013 hade en genomsnittlig Irakfödd kvinna varit i Sverige i tio år och en dryg månad, medan Irakfödda män i genomsnitt hade en något längre vistelsetid på elva år. År 2018 var den genomsnittliga vistelsetiden för Irakfödda kvinnor och män något närmare varandra: i genomsnitt var vistelsetiden för kvinnor drygt tretton och ett halvt år och för män drygt fjorton år och tre månader. Irakfödda män har generellt alltså varit något längre i landet än Irakfödda kvinnor.

Det har under vissa perioder kommit fler män än kvinnor till Sverige från Irak. Under perioderna fram till 2002, 2005 till 2008 liksom mellan 2016 och 2019 kom fler män än kvinnor från Irak till Sverige. Övriga perioder har det varit mer lika mellan könen.

I diagram 8 beskrivs invandringen till Sverige från Irak per år och kön. Skillnaden var som störst 2006 och 2007 då männen som invandrade årligen var 3 000 fler än kvinnorna.

DIAGRAM 8 | ANTAL **INVANDRADE IRAKFÖDDA KVINNOR OCH MÄN**, ÅR 2000-2020

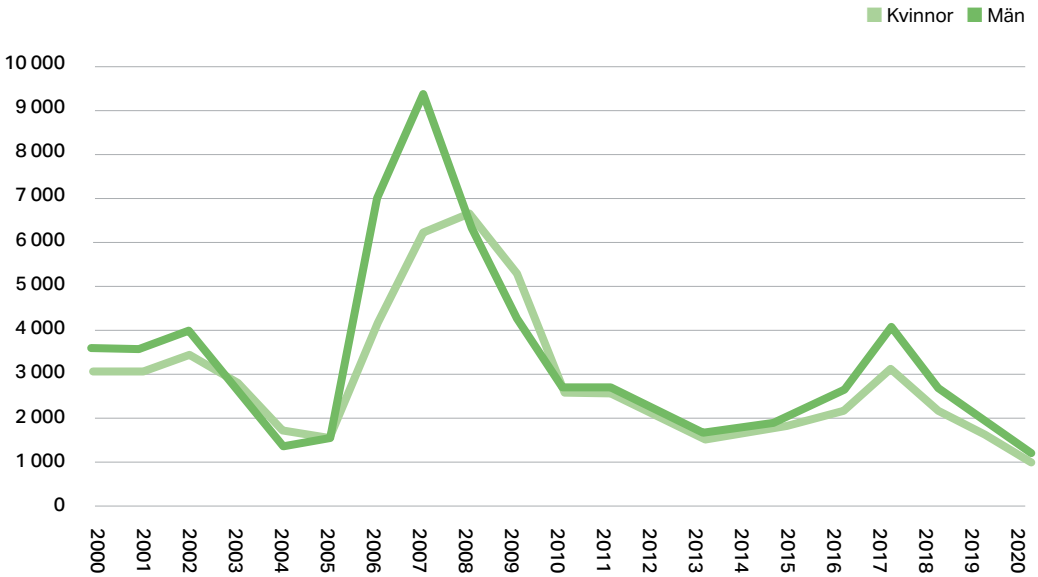

Åsikterna som uttrycks i intervjuerna är de intervjuades egna.

Shilér Al Fouadi:

»Det ständigt talas om oss i media, men sällan med oss»

Svenskirakiska Shilér Al Fouadi är född i Umeå och uppväxt i Stockholmsförorten Rinkeby.

Hon menar att det varit både positivt och negativt att växa upp i området.

Shilér Al Fouadi beskriver uppväxten i ett mångkulturellt område som framför allt väldigt positiv, ständigt omgiven av olika kulturer, språk och traditioner. Hon menar att det har förstärkt hennes kulturella kompetens och förståelse samt hjälpt henne knyta an till föräldrarnas hemland Irak.

– Men att växa upp i Rinkeby har tyvärr även inneburit att få uppleva otrygghet och det stigma som området associeras med. Att växa upp i Rinkeby har även präglats av att man inte känt sig svensk, att man upplever sig som en nedvärderad grupp där det ständigt talas om oss i media, men sällan med oss.

Svenskirakierna är en av de allra största invandrargrupperna i Sverige. Många av dem, precis som Shilér, är födda i Sverige och drygt 60 procent av de utrikes födda svenskirakierna har bott i Sverige i mer än tio år. Men Shilér Al Fouadi tycker inte utrikes födda svenskirakier, generellt sett, är en särskilt väl integrerad grupp.

– Det beror både på dem själva och på samhället. Integration är ett kollektivt ansvar. Det handlar om flera aspekter och aktörer som tillsammans samspelar för en bättre integration. Många utrikes födda svenskirakier bor i dag i segregerade områden, har inte lärt sig det svenska språket särskilt väl och har samtidigt väldigt svårt att hitta ett jobb, säger hon och tillägger:

– Hamnar man i områden där man inte behöver lära sig svenska för att klara sig så är risken större att integrationen hämmas. Samtidigt ser bostadsmarknaden ut som den gör vilket gör det enormt svårt att hitta boende i exempelvis Stockholm.

Grund för bosättning

Grund för bosättning är det begrepp som används då man statistiskt eller demografiskt vill studera och beskriva orsaker till att människor utvandrar från Irak och bosätter sig i Sverige. I det här avsnittet kommer vi ur ett statistiskt perspektiv närmare att granska vilka grunder de utrikes födda svenskirakierna har för bosättning i landet.

Det vanligaste skälet till att bosätta sig i Sverige är att man flyr från sitt hemland och därmed har det som kallas skyddsbehov. Diagram 9 visar utrikes födda svenskirakiers grund för bosättning i Sverige år 2013 och år 2018. Observera att diagrammet endast omfattar de svenskirakier som själva är födda i Irak – de vi kallar utrikes födda. Det är bara den gruppen vi diskuterar då vi talar om grund för bosättning.

Drygt 48 procent av alla dem som har invandrat till Sverige från Irak och som 2018 var folkbokförda i Sverige hade kommit hit som flyktingar. En annan vanlig grund var att flytta till Sverige som anhöriginvandrare – det vill säga att man redan har familjemedlemmar i Sverige och ansluter till dem genom flytten hit. Det är en betydligt högre andel av dessa anhöriginvandrare som ansluter till någon eller några personer som kommit till Sverige som flyktingar (2018: 27,2 procent) än som flyttar till Sverige för att ansluta som anhörig till icke-flyktingar (2018: 11,5 procent).

Som tidigare beskrivits flydde många irakier till Sverige under 80- och 90-talen. Invandringen från Irak har därefter varit förhållandevis liten och var så även de aktuella åren 2013 och 2018, vilket förklarar varför förhållandet som beskrivs i diagram 9 är relativt oförändrat. Diagrammet visar också att anhöriginvandringen till familjemedlemmar som kommit till Sverige som flyktingar minskat något mellan 2013 och 2018. Däremot har anhöriga till icke-flyktingar ökat något år 2018 jämfört med år 2013. Detta är en naturlig utveckling då de som kommit som flyktingar varit här relativt länge och deras anhöriga redan anslutit under tidigare år.

DIAGRAM 9 | ANDEL UTRIKES FÖDDA SVENSKIRAKIER MED OLIKA **BAKGRUND FÖR BOSÄTTNING I SVERIGE** – JÄMFÖRELSE MELLAN 2013 OCH 2018

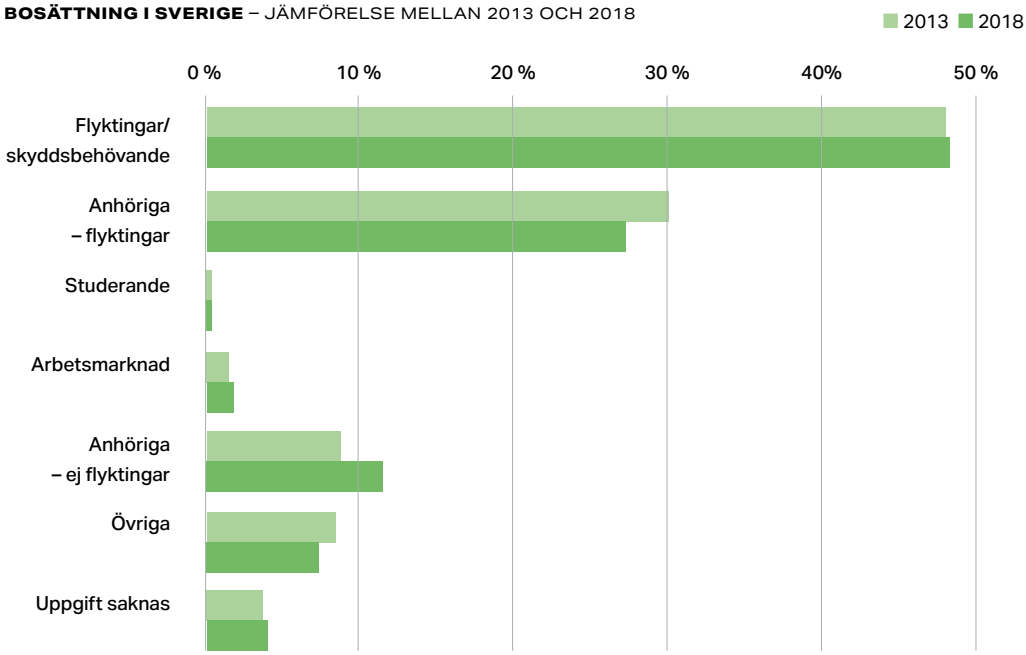

I diagram 10 delar vi upp statistiken och tittar på män och kvinnor var för sig. Då ser vi att grund för bosättning skiljer sig något mellan könen. Bland männen var närmare sex av tio utrikes födda svenskirakiska män flyktingar eller skyddsbehövande och två av tio hade kommit som anhöriga till flyktingar. För kvinnorna var knappt fyra av tio skyddsbehövande flyktingar och närmare 35 procent anhöriga till flyktingar. Som konstaterats tidigare är statistiken relativt oförändrad mellan de två statistikåren 2013 och 2018. Sammanfattningsvis kan sägas att det varit vanligt att männen flydde/flyttade till Sverige först och att kvinnorna i ett senare skede följde efter.

DIAGRAM 10 | ANDEL UTRIKES FÖDDA SVENSKIRAKIER – KVINNOR OCH MÄN

– MED OLIKA GRUND FÖR BOSÄTTNING I SVERIGE. JÄMFÖRELSE MELLAN 2013 OCH 2018

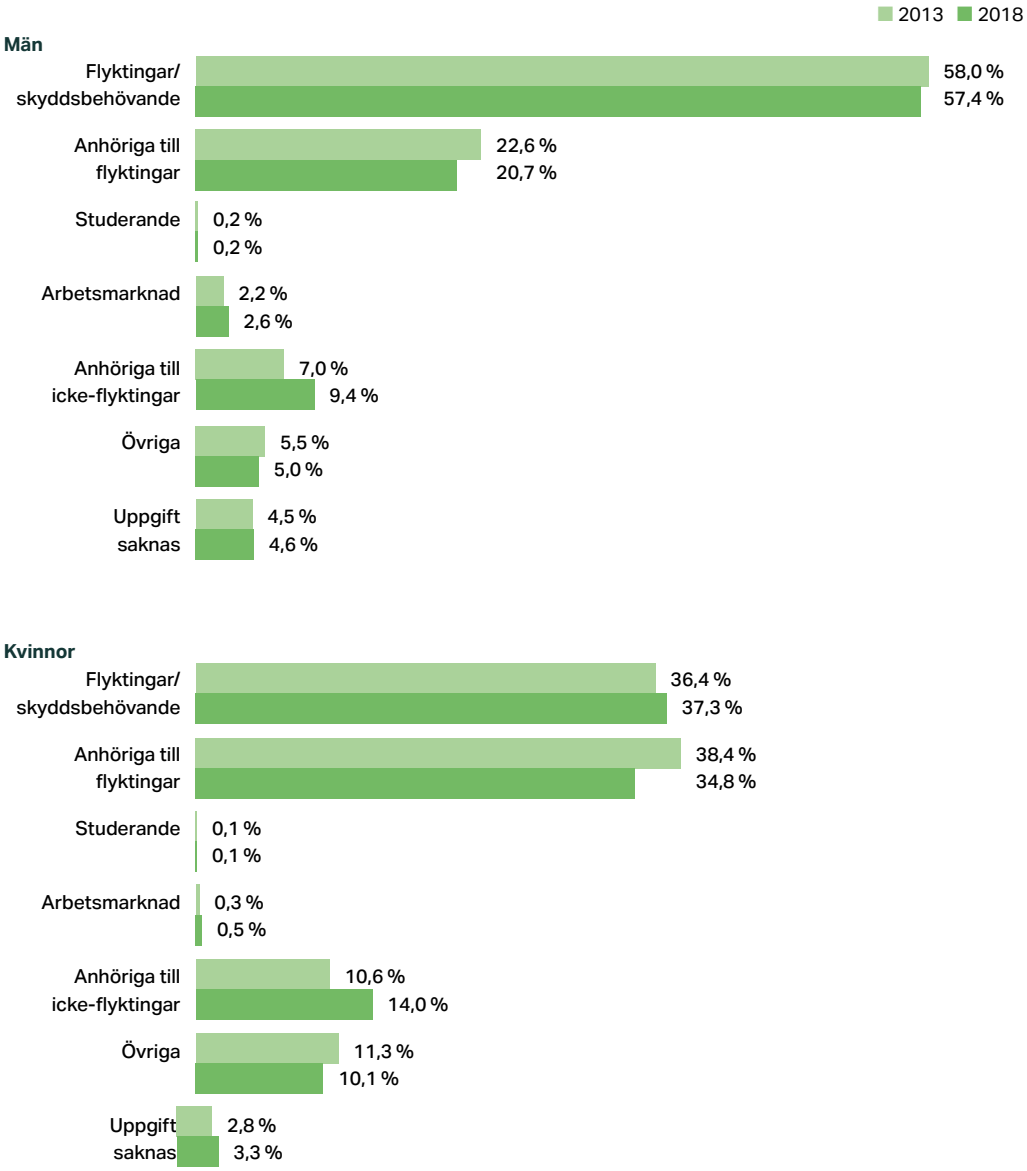

Åsikterna som uttrycks i intervjuerna är de intervjuades egna.

Bashar Yousif:

»Man är inte mindre bra för att man bor i ett visst område»

Svenskirakiske Bashar Yousif är 48 år och grundare av Marketplace STHLM. Han arbetar för att fler kvinnor med utländsk bakgrund ska våga starta företag.

Bashar Yousif kom till Sverige från Irak 2002. Han är i dag social entreprenör och fick 2018 utmärkelsen Årets Nybyggare i kategorin Årets Pionjär, som delas ut till en företagare med utländsk bakgrund.

Att en relativt stor andel av Irakfödda svenskirakier bor i utsatta områden beror till stor del på att de blir placerade där och "därefter börjar livet att rulla på."

– Det är inte fel att placera folk i utsatta områden, för det finns egentligen ingenting som heter utsatta områden. Det är politikerna som skapat begreppet. Det handlar inte om områden utan om vilka resurser och möjligheter man lägger på människor. Folk behöver stöd, kunskap och utveckling. Det är viktiga redskap. Man är inte mindre bra för att man bor i ett visst område utan man blir mindre bra om man behandlas utefter ett visst område. Därför är det viktigt att alla får samma resurser, stöd och kunskap oavsett var man bor i landet, säger Bashar Yousif.

Han menar att nyckeln till att komma till rätta med trångboddhet och segregation är att få fler i arbete.

– För att folk ska kunna ha möjlighet att bo större eller att fler ska ha möjlighet att flytta hemifrån behöver de kunna försörja sig. Samhället behöver skapa fler jobbmöjligheter, och vara mer mottagliga för att låta folk utvecklas via jobb och inte kräva en viss kunskapsnivå. Jag tycker också att staten ska ge mer stöd till arbetsgivarna så att de kan ta emot mer folk för jobb.

Bashar Yousif upplever att svenskirakier är en grupp som generellt sett anpassat sig och integrerats väl i det svenska samhället. Men han tror att de integrationsproblem som finns kan ha att göra med kulturella skillnader.

– Jag tror att anledningen till att vissa inte är riktigt integrerade beror just på att de inte är mottagliga för hjälp och inte öppna för lösningar. Vi är inte uppväxta och upplärda att ta emot hjälp utan är vana vid att man ska klara sig på egen hand.

Medborgarskap

Att vara folkbokförd i Sverige är *inte* detsamma som att man är svensk medborgare. Man kan vara svensk medborgare samtidigt som man bor utomlands, men man kan också bo i Sverige, det vill säga vara folkbokförd här, samtidigt som man är medborgare i annat land.

Alla personer som är folkbokförda i Sverige, oavsett medborgarskap, har tilldelats ett personnummer. För att som utlandsfödd bli svensk medborgare måste man ansöka om medborgarskap genom det svenska Migrationsverket. För att godkännas för medborgarskap måste man uppfylla vissa lagstadgade krav.

Det finns i Sverige också personer som nyligen har invandrat eller sökt asyl och som ännu inte har fått uppehållstillstånd eller folkbokförts. Dessa personer räknas aldrig in i statistiken och ingår därför inte heller i denna rapport. Hur många människor som finns i Sverige utan att vara folkbokförda är inte känt, men vi vet att omkring 1050 personer från Irak sökte asyl i Sverige 2019[5]. Det finns alltså fler svenskirakier i Sverige än de som omfattas av rapporten, men vi vet inte exakt hur många de är.

Att ha ett medborgarskap är en viktig aspekt inom samhället, och en grund för den svenska demokratin. Det är ett rättsligt avtal som definierar förhållandet mellan individen och staten, och fastställer rättigheter och skyldigheter (Migrationsverket 2021). Det är alltså viktigt att få ett medborgarskap för att i juridisk mening få tillgång till alla delar av det svenska samhället.

Om man studerar hela befolkningen i Sverige, vilken utgörs av cirka 10,3 miljoner personer, så gäller följande: nästan 91 procent av dessa personer, folkbokförda i Sverige, har också svenskt medborgarskap (se diagram 11). Drygt 9 procent är medborgare i annat land än Sverige.

DIAGRAM 11 | MEDBORGARSKAP HOS SAMTLIGA PERSONER

FOLKBOKFÖRDA I SVERIGE (10 327 589) 2019

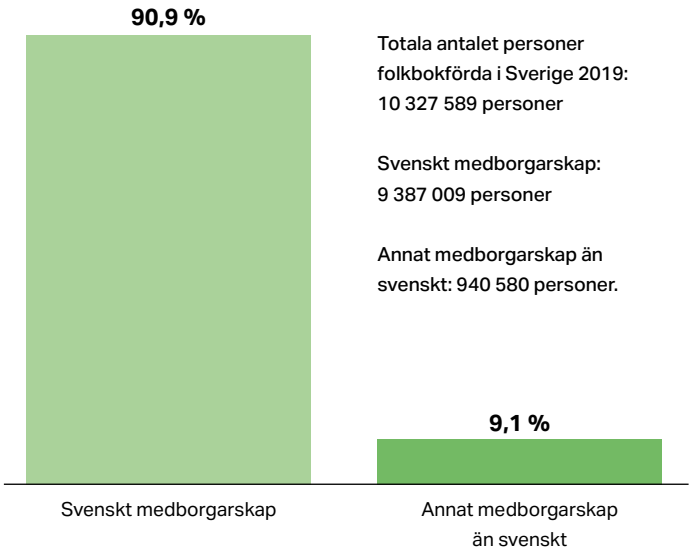

Om vi närmare granskar gruppen svenskirakier, hade 19 procent av de folkbokförda ett annat medborgarskap än ett svenskt år 2019. Diagrammen 12 och 13 som illustrerar medborgarskap omfattar endast personer som är födda i Irak – de svenskirakier som är födda i Sverige ingår alltså inte i analyserna eller diagrammen.

I diagram 12 ser vi att andelen utrikes födda svenskirakier med svenskt medborgarskap ökat närmare 6 procentenheter från knappt 76 procent till drygt 81 procent.

DIAGRAM 12 | **MEDBORGARSKAP HOS PERSONER FÖDDA I IRAK** OCH FOLKBOKFÖRDA I SVERIGE – **ANDEL PERSONER** 2013 RESPEKTIVE 2019

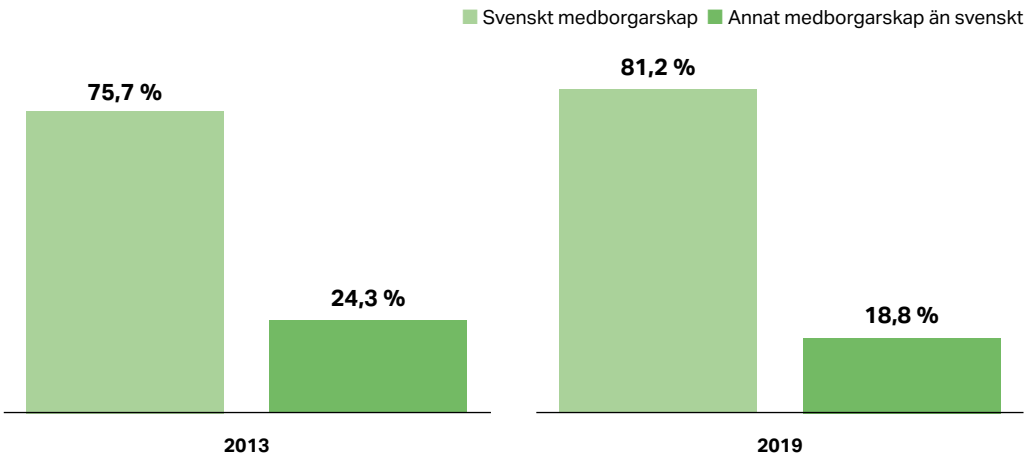

Som vi visade i föregående avsnitt, kom en stor andel av svenskirakierna till Sverige under 80- och 90-talen, och bland svenskirakier med lång vistelsetid i Sverige har i dag en stor andel svenskt medborgarskap. I diagram 13 ser vi att antalet personer som var födda i Irak och som hade ett svenskt medborgarskap ökade från ungefär 97 600 personer 2013 till 118 500 personer 2019, vilket motsvarar en ökning med 13 procent.

Under samma sex år, alltså mellan 2013 och 2019, minskade antalet utrikes födda svenskirakier med ett annat medborgarskap med 14 procent.

År 2013 hade något fler Irakfödda män än kvinnor ett svenskt medborgarskap, en skillnad på 2 procentenheter (76,4 respektive 74,9 procent). År 2019 var det däremot fler kvinnor än män som hade ett svenskt medborgarskap (82,6 respektive 79,9 procent).

DIAGRAM 13 | MEDBORGARSKAP HOS PERSONER FÖDDA I IRAK OCH FOLKBOKFÖRDA I SVERIGE – **ANTAL PERSONER** 2013 RESPEKTIVE 2019

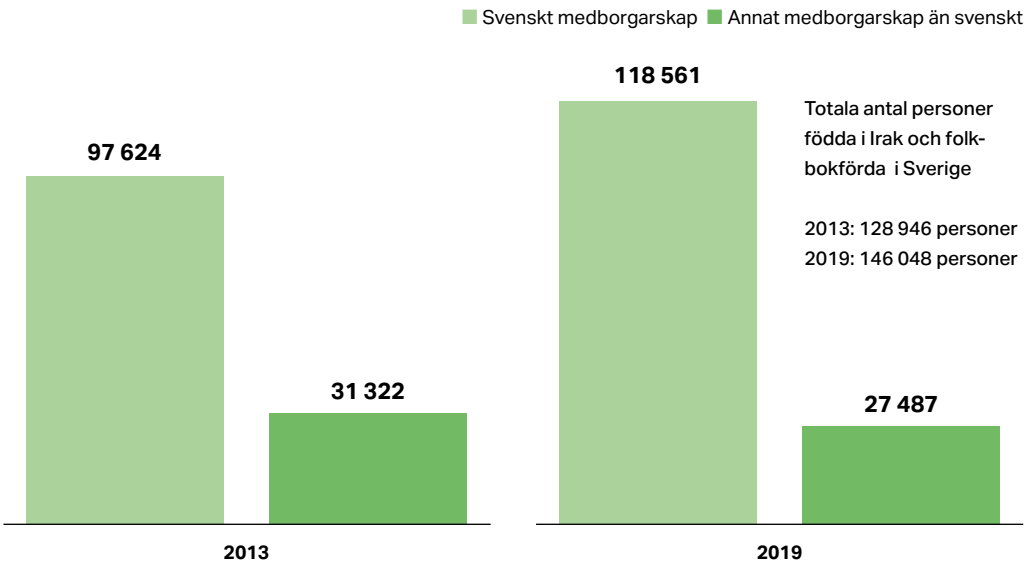

Den slutsats vi kan dra är att andelen Irakfödda med svenskt medborgarskap är hög och har ökat under senaste tidsperioden vilket kan relateras till att de flesta i gruppen svenskirakier har en relativt lång vistelsetid och att gruppen nyanlända med en vistelsetid kortare än fyra år är relativt liten.

81%

Drygt **81 procent** av de utrikes födda svenskirakierna hade 2019 svenskt medborgarskap.

Valdeltagande

Ofta används valdeltagandet som en indikator på delaktigheten i samhällsutvecklingen. Ett högt valdeltagande indikerar ett politiskt engagemang hos befolkningen medan ett lågt valdeltagande i vissa sammanhang kan signalera utanförskap.

I dagens Sverige gäller att valdeltagandet är klart lägre bland personer med utländsk bakgrund än bland dem med svensk bakgrund. Samtidigt ska vi betänka att valdeltagandet över lag är högt i Sverige, och i de flesta invandrargrupper når man upp till nivåer på valdeltagande som överträffar det vi ser i många andra länder.

För att vara röstberättigad i riksdagsvalet måste man vara svensk medborgare.

Det totala valdeltagandet i Sverige låg i riksdagsvalet i september 2018 på 87 procent.

Bland samtliga svenskirakier som var röstberättigade i valet 2018 röstade ungefär 70 procent. Det är lägre i den svenskirakiska gruppen än bland landets samtliga röstberättigade med utländsk bakgrund (76 procent). Man kan också se att valdeltagandet var betydligt högre bland de Sverigefödda svenskirakierna med minst en Irakfödd förälder (78,5 procent) än bland de personer som var födda i Irak (68,6 procent). Sammanfattningsvis indikerar det relativt låga valdeltagandet att det finns ett mått av utanförskap i gruppen trots att många bott i Sverige under många år.

DIAGRAM 14 | VALDELTAGANDET I RIKSDAGSVALET 2018
– ANDEL SOM RÖSTADE AV DE RÖSTBERÄTTIGADE I OLIKA GRUPPER

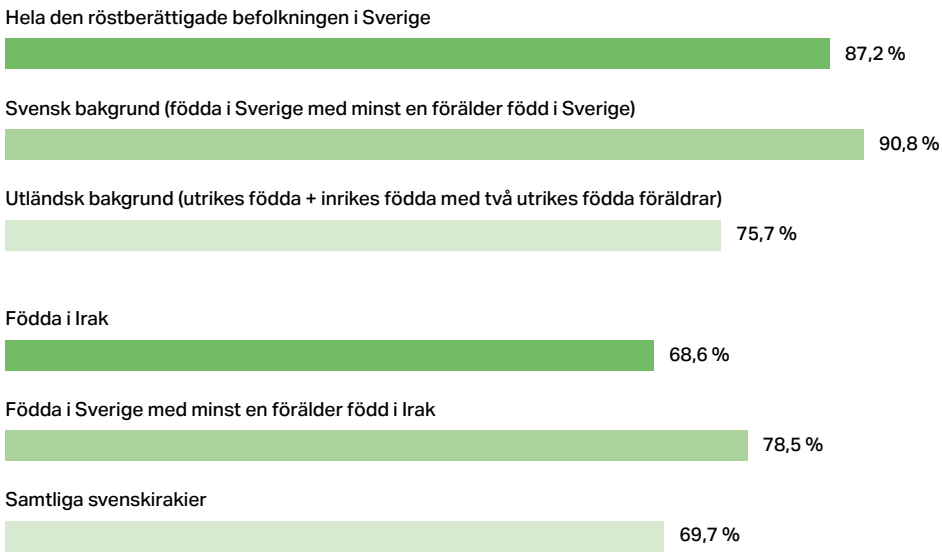

Anmärkning: Man kan räkna ut valdeltagande på lite olika sätt, och staplarna i diagram 14 avseende hela befolkningen i Sverige kontra svenskirakier har något olika beräkningsgrunder. Skillnaderna är dock så små att det inte förändrar bilden eller analysen av valdeltagandet.

Hur ser då valdeltagandet ut bland svenskirakiska män och kvinnor? I diagram 15 presenteras valdeltagandet uppdelat på kön i riksdagsvalet 2018.

Siffrorna visar att valdeltagandet inom den svenskirakiska gruppen skiljde sig tydligt mellan kvinnor och män bland Sverigefödda svenskirakier. Bland födda i Irak var skillnaderna små, men kvinnorna röstade i något högre utsträckning än männen. Bland svenskirakier som är födda i Irak ser vi att 69,5 procent av kvinnorna och 67,8 procent av männen röstade i riksdagsvalet 2018. Bland svenskirakier födda i Sverige med minst en förälder född i Irak var valdeltagandet bland kvinnor 82,7 procent medan valdeltagandet bland männen var betydligt lägre, 74,6 procent.

Om vi tittar på svenskirakiska män respektive kvinnor oavsett födelseland, var det en något större andel bland kvinnorna (70,9 procent) än bland männen (68,5 procent) som röstade i det förra riksdagsvalet.

Sammanfattningsvis kan sägas att det var något vanligare att svenskirakiska kvinnor röstade i föregående riksdagsval och att kvinnor som var födda i Sverige med minst en förälder född i Irak var den mest röstbenägna gruppen sett till svenskirakiernas interna sammansättning. Män födda i Irak var samtidigt minst benägna att rösta i gruppen svenskirakier.

DIAGRAM 15 | VALDELTAGANDE I RIKSDAGSVALET 2018 – KVINNOR OCH MÄN
– ANDEL SOM RÖSTADE AV DE RÖSTBERÄTTIGADE

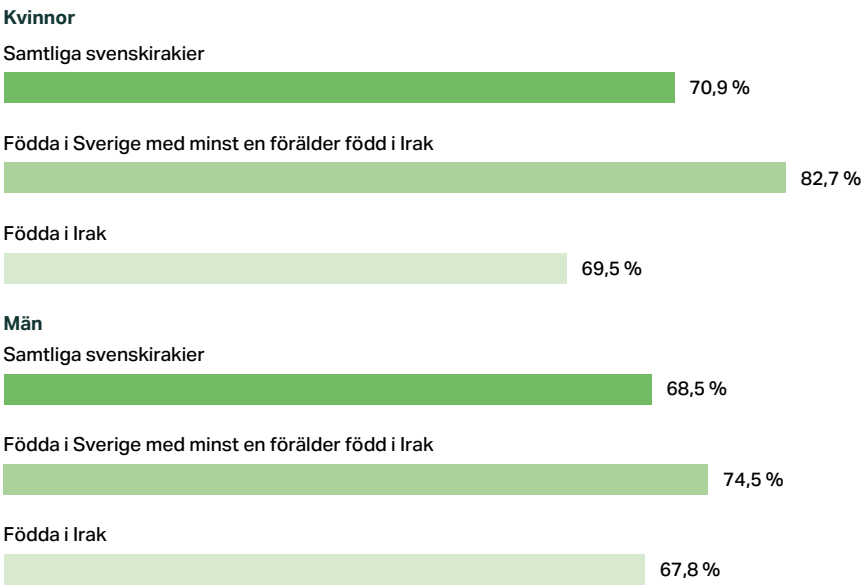

Åsikterna som utrycks i intervjuerna är de intervjuades egna.

Mustafa Sherif:

»Många har inte råd med en större bostad i andra områden»

Mustafa Sherif är född i Irak och växte upp i en liten lägenhet innan han tog master inom i hållbar samhällsplanering och gestaltning vid Kungliga tekniska högskolan. Han är 28 år och bor i Stockholm.

Mustafa Sherif kom till Sverige från Irak som 15-åring. Med föräldrar och tre syskon växte han upp i en liten lägenhet i Helsingborg.

– Jag hade inte eget rum och kunde inte vara privat och spela musik. Och jag kunde inte bjuda hem vänner när som helst, utan att först kolla om övriga familjen var hemma eller inte.

Att många svenskirakier i genomsnitt bor mer trångt och i utsatta områden än befolkningen i stort beror bland annat på en kombination av bostadsbrist och ekonomi, tror han.

– Många har helt enkelt inte råd att köpa eller betala hyra till en större bostad i andra områden. Då blir man tvungen att bo kvar även om man önskar flytta till ett annat område eller större lägenhet.

Men Mustafa Sherif menar även att många människor faktiskt trivs och vill bo i dessa områden även om de har bra ekonomi. Det beror inte minst på den kulturella aspekten.

– Att bo i ett område där många andra ur gruppen man själv tillhör också bor skapar trygghet. Där finns folk med samma modersmål och kanske även samma religion. Där finns ett folkliv som liknar hemlandet. Det kan också vara att man vill att ens barn ska växa upp och gå i skolor med barn som har liknande kultur, religion och grundvärderingar.

Mustafa Sherif menar att det faktum att många svenskirakier bor i utsatta områden – och att en av fyra invånare i exempelvis Hovsjö i Södertälje är födda i Irak – hänger ihop med dels kulturella aspekter, dels lägre inkomster och lägre ekonomisk standard än befolkningen i stort.

– Integrationen skulle säkerligen gå snabbare om färre svenskirakier bodde i samma område. När så många människor från samma grupp samlas i samma område får vi "små länder" i ett land, och grupperna blir mer isolerade och hamnar i en bubbla. Från mitt perspektiv ser jag att när sådant händer tappar vi kultur, kunskap, erfarenhet och kontaktutbyte mellan olika grupper. Detta gynnar inte utvecklingen av varken individer eller landet Sverige. Men vi får inte glömma orsakerna till att situationen ser ut som den gör.

Han är dock noga med att betona att han inte bara upplevde nackdelar med att växa upp i trångboddhet – i ett miljonprogramsområde – utan att det faktiskt fanns många fördelar med området och att bo i liten lägenhet.

– Vi hade inte plats i lägenheten för eget skrivbord eller rum till datorspel och liknande, vilket gjorde att all fokus gick till skolan. Trångboddheten innebar också att jag tillbringade mycket tid med mina syskon och föräldrar. Det förde oss nära varandra.

– Genom att växa upp med ungdomar från olika länder och bakgrund har jag fått lära mig från deras kulturer, hur de tänker och lever. Det har tränat upp min sociala kompetens. Och eftersom vi var många ungdomar som bodde trångt brukade vi umgås utomhus. Jag tror att det väckte intresse i mig att bli stadsplanerare och jobba med utemiljöer i våra städer.

2019 bodde ungefär
27 procent av Irakfödda
svenskirakier i utsatta områden.

Hushållstyper

Hur ser svenskirakiers boendesituation ut i Sverige och hur ser de svenskirakiska hushållen generellt ut? I det följande avsnittet kommer vi att titta närmare på dessa frågor. I de första avsnitten i detta kapitel har vi studerat svenskirakier relativt separat, ofta med särskilt fokus på utrikes födda svenskirakier som kommit till Sverige som flyktingar. Vi kommer nu istället se till gruppen svenskirakier i sin helhet, med undergrupperna inrikes födda och utrikes födda, och i de flesta fall analysera dessa i jämförelse med hela befolkningen i Sverige.

Hela svenska folket, det vill säga Sveriges samlade befolkning, uppgick den 31 december 2019 till 10,3 miljoner personer. I detta ingår, som tidigare beskrivits, både svenska och utländska medborgare som är folkbokförda i landet. Asylsökande ingår inte. Vid samma tillfälle fanns det drygt 4,7 miljoner hushåll i landet, vilket innebär att det i genomsnitt bor 2,19 personer per hushåll.

Om man studerar karaktären på dessa hushåll finner man att de fördelar sig på följande sätt:

→ **39,8 procent** av hushållen består av en ensamstående utan barn

→ **7,1 procent** består av en ensamstående med barn

→ **24,0 procent** består av sammanboende utan barn

→ **22,2 procent** består av sammanboende med barn

→ **6,8 procent** av hushållen är ”övriga hushåll” [6]

När vi studerar boende är det också viktigt att påpeka att de invandrade grupperna i Sverige inte är jämnt utspridda över landet

– geografiskt sett – utan kraftigt överrepresenterade i landets storstäder och i utsatta områden[7].

År 2019 bodde ungefär 27 procent av Irakfödda svenskirakier i utsatta områden [8]. Personer med Irak som födelseland var överrepresenterade i områdena Fornhöjden, Hovsjö och Ronna/Geneta/Lina. Samtliga dessa områden ligger i Södertälje. I Hovsjö är 24,8 procent av invånarna födda i Irak [9].

Vi tittar nu på hur befolkningen fördelar sig mellan de olika hushållstyperna. I diagram 16 visas andelen som bor i olika typer av hushåll både bland samtliga svenskirakier respektive hela svenska folket.

DIAGRAM 16 | ANDEL PERSONER SOM BOR I **OLIKA TYPER AV HUSHÅLL** 2019

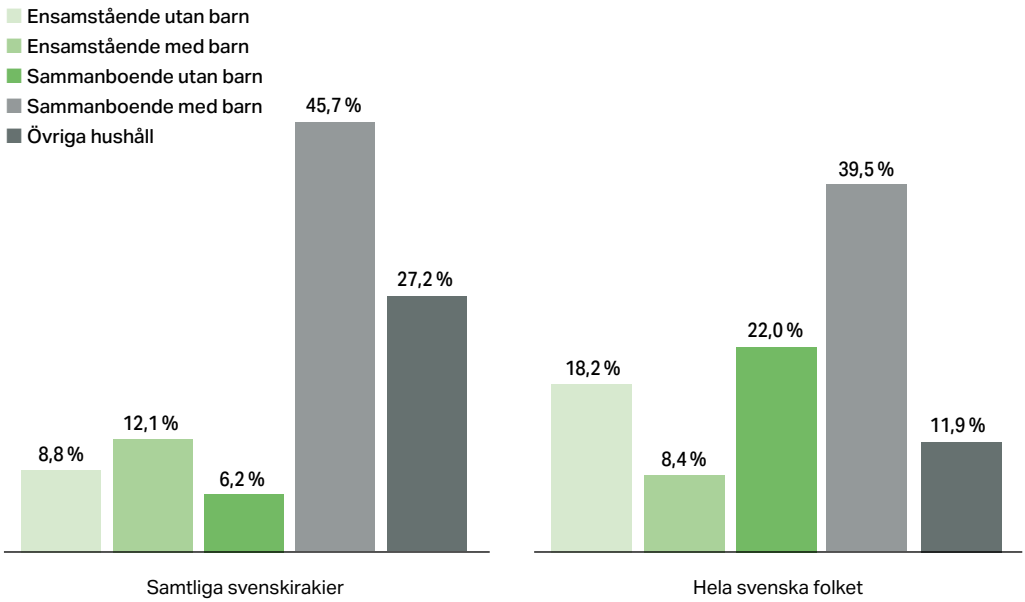

Diagrammet visar tydligt hur hushållstyper skiljer sig mellan svenskirakier och befolkningen i sin helhet. Närmare 46 procent av svenskirakierna bodde 2019 i ett sammanboende hushåll med barn. Om man ser till hela svenska folket vid samma tidpunkt utgjorde den hushållstypen 39,5 procent.

Hushållstyperna sammanboende utan barn och ensamstående utan barn som var relativt vanliga i hela den svenska befolkningen (22,0 procent respektive 18,2 procent) är mycket mer ovanligt bland svenskirakierna. Endast 6,2 procent av svenskirakierna lever i sammanboende hushåll utan barn och 8,8 procent lever i hushåll med ensamstående utan barn. Däremot är ensamstående hushåll med barn betydligt vanligare bland svenskirakierna (12,1 procent) än bland svenska folket som helhet (8,4 procent).

Andelen svenskirakier som bor i kategorin "övriga hushåll" är också mycket högre än i den svenska befolkningen i sin helhet. Drygt 27 procent av svenskirakierna men bara 12 procent av hela det svenska folket bor i denna hushållskategori.

Civilstånd

Som ett komplement till typ av hushåll kan man prata om personers civilstånd. Civilstånd, det vill säga om man är ogift, gift, skild eller änka/änkling är liksom hushållstyp av betydelse för människor.

2019 var drygt fem av tio svenskirakier (55 procent) ogifta, vilket visas i diagram 17. Observera att statistiken kring civilstånd gäller för hela den svenskirakiska befolkningen – det vill säga alla personer med irakiskt ursprung som är folkbokförda i Sverige (inte bara de Irakfödda). Vid detta tillfälle, 2019, var ungefär 34 procent av svenskirakierna gifta och närmare 10 procent skilda.

Jämför man med hela det svenska folket 2019 ser man att fördelningen i civilstånd på det stora hela ligger i linje med hela den svenska befolkningen.

Det är alltså ungefär lika vanligt att vara gift, ogift eller skild som svenskirakier som vilken person som helst som bor i Sverige, oberoende av födelseland eller grupptillhörighet.

Andelen änkor/änklingar är däremot högre i den svenska befolkningen, totalt sett, än i gruppen svenskirakier vilket beror på att det finns färre äldre personer med irakiskt ursprung i landet.

DIAGRAM 17 | **CIVILSTÅND** – 2013 OCH 2019

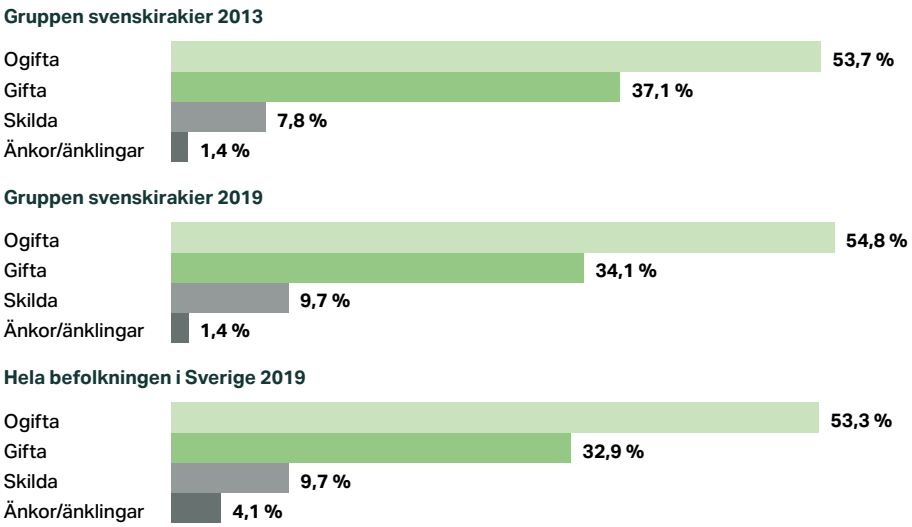

Bland svenskirakier födda i Irak fanns 2019 vissa skillnader mellan könen. 53 procent av männen och 49 procent av kvinnorna var gifta. I samma grupp var 37 procent av männen men bara 27 procent av kvinnorna ogifta. I den Sverigefödda gruppen är jämförelser svåra att göra då gruppen till stor del består av barn, unga och väldigt unga vuxna.

Det syns inga större skillnader mellan 2013 och 2019 gällande svenskirakiernas civilstånd. Det var en något större andel 2019 som var ogifta och en något större andel som var skilda eller änkor/änklingar. Skillnaderna var relativt små och ser vi till åldersfördelningen så fanns år 2019 fler vuxna svenskirakier i åldern 25-34 år och 35-44 år, åldrar då personer ofta både gifter och skiljer sig.

59,4%

Svenskirakierna bor till största del
– nästan **60 procent** – i hyresrätter.

Boende – olika upplåtelseformer

När man beskriver hur människor bor tittar man också ibland på det som kallas upplåtelseform. I den här rapporten – och i statistiken från SCB – har bostäderna delats in i tre olika upplåtelseformer: äganderätt eller småhus, bostadsrätt och hyresrätt. Svenskirakierna bor till största del (60 procent) i hyresrätter – att jämföra med 30 procent av hela den svenska befolkningen.

Andelen svenskirakier som bor i äganderätt/ småhus har ökat med nästan 10 procentenheter, från 12,7 procent år 2013 till 22 procent år 2019. Också andelen boende i bostadsrätter har ökat och är nu drygt 15 procent.

En förklaring till att svenskirakierna i så pass stor utsträckning bor i hyresrätter, är att Irak är ett av de vanligaste födelseländerna bland boende i landets utsatta områden [10]. Om personer som bor i de utsatta områdena kan man generellt säga att de är mer trångbodda än boende i andra delar av landet, befolkningen är förhållandevis ung och hyresrätter är den vanligaste upplåtelseformen.

Det finns också rent geografiska aspekter som kan vara en förklaring. Bostäders upplåtelseform varierar generellt mycket mellan olika delar av landet och hyresrätter är kraftigt dominerande i de områden där många nyanlända, bland annat svenskirakier, bor samlat. En annan aspekt, som vi kommer att diskutera mer längre fram i rapporten, är den ekonomiska. För att få ett lån och köpa en bostad krävs en kontantinsats och ett stadigt arbete med en lön som räcker till att beviljas ett lån.

Det är överlag vanligare att personer med utländsk bakgrund i Sverige bor i en hyresrätt i flerbostadshus [11]. 47 procent av invånarna med utländsk bakgrund bodde så år 2019, vilket kan jämföras med 19 procent av invånarna med svensk bakgrund.

Det motsatta gäller boende i *småhus med äganderätt*. 27 procent av befolkningen med utländsk bakgrund bodde så medan mer än en dubbelt så stor andel, 58 procent, av befolkningen med svensk bakgrund bodde i ett småhus som de äger. Boende i bostadsrätt skiljer sig relativt lite mellan personer med svensk respektive utländsk bakgrund. 16 procent av befolkningen med svensk bakgrund bodde i bostadsrätt och 18 procent av befolkningen med utländsk bakgrund [12].

DIAGRAM 18 | OLIKA TYPER/UPPLÅTELSEFORMER AV BOSTÄDER
BLAND HELA SVENSKA FOLKET OCH LANDETS SVENSKIRAKIER, 2019

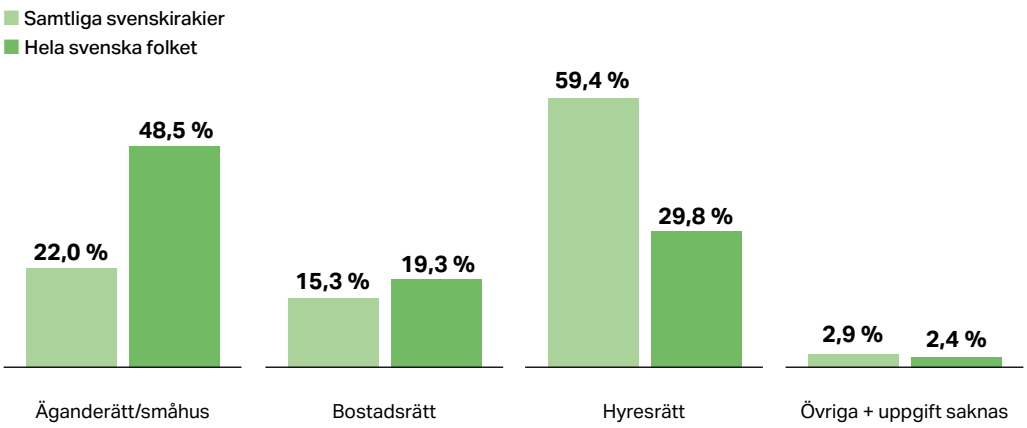

47 procent av Sveriges invånare med utländsk bakgrund bodde i hyresrätt år 2019, vilket kan jämföras med 19 procent av invånarna med svensk bakgrund.

Boende – boarea

Något som också är intressant att belysa i relation till boende är den genomsnittliga boendearean per bostad eller person. Det vill säga vilken yta man har att röra sig på i sitt hem.

En genomsnittlig svensk bostad är ungefär 90 kvadratmeter stor. Tidigare i denna rapport konstaterade vi att ett svenskt hushåll i genomsnitt består av 2,19 personer. Räknar man ut ett medelvärde på bostadsytan per person så blir det nästan 42 kvadratmeter.

När vi studerar bostadsstorleken specifikt för svenskirakier så ser vi att skillnaden mot hela det svenska folket är tydlig: den genomsnittliga bostadsstorleken är för svenskirakier 26,1 kvadratmeter per person. Vid en något mer detaljerad granskning ser vi att det finns en viss skillnad mellan utrikes födda och inrikes födda svenskirakier.

Födda i Irak bor i genomsnitt något större än inrikes födda svenskirakier. En stor andel av de inrikes födda svenskirakierna är unga och man brukar skaffar sig ett större boende i samband med högre ålder, familjebildning eller när man etablerat sig på arbetsmarknaden.

I diagram 19 visas hur många kvadratmeter svenskirakierna bodde på per person år 2019, såväl som hur det ser ut sett till hela det svenska folket.

DIAGRAM 19 | GENOMSNITTLIG BOAREA (KVADRATMETER) PER PERSON – 2019

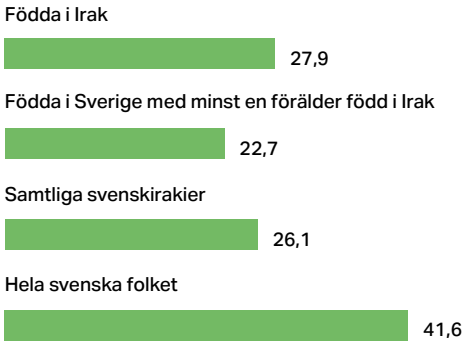

2019 års rapport från Stiftelsen The Global Village, *Fakta för förändring: En rapport om Sveriges 61 utsatta områden*, handlade specifikt om landets utsatta områden.

I rapporten konstaterades att den genomsnittliga bostadsstorleken i dessa utsatta områden låg på cirka 72 kvadratmeter. I övriga Sverige var medelvärdet på bostadens storlek drygt 15 kvadratmeter större.

Skälet till att dessa siffror nämns i relation till svenskirakiernas boendearea är, som tidigare nämnts, att personer födda i Irak är kraftigt överrepresenterade i de utsatta områdena och utgör 7,1 procent av de boende i dessa områden. Det är den andra största gruppen efter personer födda i Sverige (46 procent) [13]. Boendestatistiken för dessa utsatta områden kan ge en fingervisning om hur svenskirakiernas boendesituation ser ut.

I statistiken från rapporten från *Fakta för förändring 2019* ser vi också att det bor fler personer per hushåll i de utsatta områdena (2,53 personer per hushåll) jämfört med snittet för hela riket (2,19 personer per hushåll). Sammantaget kan man konstatera att det finns en trångboddhet i de utsatta områdena som man sällan finner i övriga delar av landet. Och denna trångboddhet gör sig tydlig när man studerar hela den svenskirakiska gruppen – oberoende av var i landet de bor – i diagram 19.

Utbildning

I Sverige har andelen personer med utländsk bakgrund ökat betydligt under en längre tid. Särskilt i landets utsatta områden, men också generellt för personer från andra länder, anses utbildning vara avgörande för möjligheterna att på ett socialt hållbart sätt ta sig in i det svenska samhället och på den svenska arbetsmarknaden. Skolprestationer och utbildningsnivå ses ofta som en nyckel till integration och ett vaccin mot utanförskap. Utbildning är det område som oftast diskuteras som ett av de viktigaste redskapen för att bekämpa växande segregationen.

Första generationens svenskirakier når relativt goda resultat

Det är oroväckande att skolor och undervisning över lag har stora utmaningar i de områden där många med utländsk bakgrund bor. För de invandrargrupper som dessutom har en svag utbildning med sig i bagaget från sitt hemland blir den svenska skolgången och den fortsatta utbildningen extra viktig. Gruppen som har invandrat från Irak har, jämfört med andra stora invandrargrupper, en god utbildningsnivå. 37 procent har en eftergymnasial utbildning. Andra generationens svenskirakier har en utbildningsnivå motsvarande ett genomsnitt av övriga större invandrargrupper.

I det förra kapitlet tittade vi på hur den svenskirakiska gruppen såg ut demografiskt och hur förutsättningarna såg ut för svenskirakier vad gäller boende och livsvillkor generellt.

I detta kapitel fokuserar vi nu på svenskirakiers utbildningsnivå och hur elever med svenskirakisk bakgrund lyckas i skolan.

Kapitlet följer i stort en logisk följd genom milstolparna i det svenska skolsystemet. Först studerar vi hur betygsnivåerna från årskurs 6 ser ut bland svenskirakier – detta är de första betygen ett barn får under sin skolgång i Sverige i dag.

Därefter går vi vidare för att belysa hur behörighet till gymnasiets yrkesprogram respektive högskoleförberedande program ser ut – detta rör alltså de betyg en elev får när den slutar den obligatoriska grundskolan i årskurs nio. Vi tittar vidare på hur stor andel elever som påbörjar en gymnasial utbildning och som tar examen inom fyra år. Avslutningsvis beskriver vi den vuxna befolkningens utbildningsnivå, och om det finns mönster i vilken inriktning den vuxna befolkningen är utbildad inom.

Betyg årskurs 6

I Sverige är det skolplikt för det vi kallar grundskolan, därefter är all skolgång och utbildning frivillig. Den svenska grundskolan börjar med förskoleklass (ibland kallad sexårsverksamhet) och slutar med årskurs 9. De betyg som eleverna får i årskurs 6 är oftast de allra första eleverna får i skolan. Eleverna får då betyg i samtliga ämnen de läst, vanligen 16 ämnen, och betygen kan användas som en beskrivning av hur långt eleverna kommit kunskapsmässigt i den åldern. Men det allra viktigaste syftet med betygen i årskurs 6 är att se hur eleverna ligger till och vad de behöver förbättra.

Tre viktiga ämnen i skolan är engelska, matematik och svenska eller svenska som andra språk. 82 procent av alla elever i Sveriges skolor fick under 2019 ett godkänt betyg i alla dessa tre ämnen. I gruppen svenskirakier fick närmare 70 procent godkända betyg, en siffra som är oförändrad sedan 2014.

DIAGRAM 20 | ANDEL ELEVER I SVERIGE SOM VAR GODKÄNDA I DE TRE ÄMNENA ENGELSKA, MATEMATIK OCH SVENSKA/SVENSKA SOM ANDRASPRÅK – TJEJER OCH KILLAR – 2014 OCH 2019

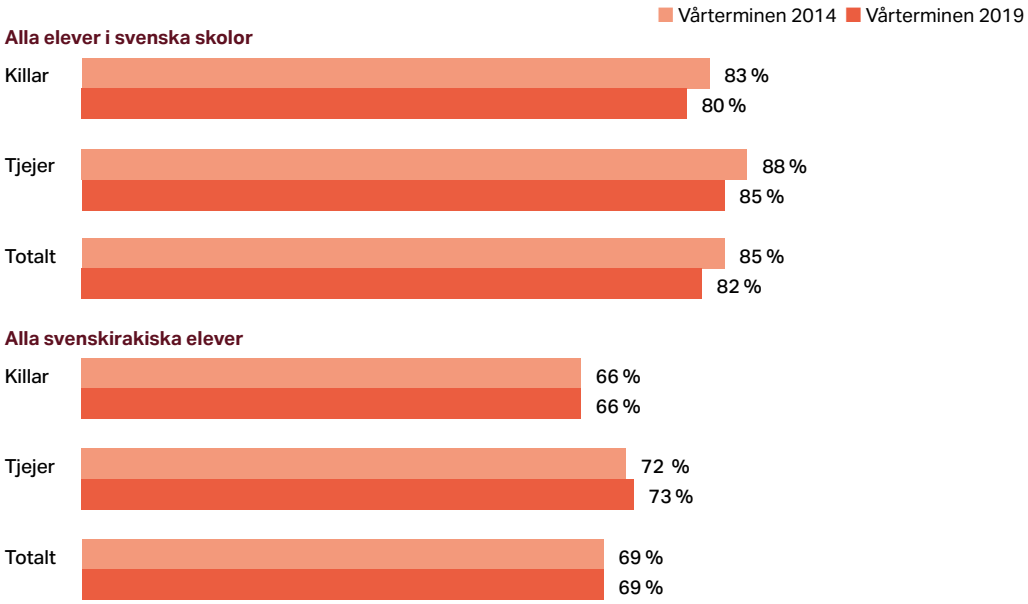

Som framgår av diagram 20 är det bland de svenskirakiska eleverna inga skillnader mellan 2014 och 2019. Antalet elever i årskurs 6 som var födda i Irak har heller inte förändrats nämnvärt mellan åren. Antalet andra generationens svenskirakier har däremot ökat från drygt 1 500 år 2014 till knappt 2 500 år 2019.

När man kommer ny till ett land är det mycket man måste lära sig och hantera, inte minst språket. Det är därför vanligt att elever födda i andra länder i lägre utsträckning når målen än alla elever i Sverige sammantaget. Det kan också vara så att det vid olika tidpunkter kommer personer med olika bakgrund till Sverige, allt beroende på exempelvis oroligheter i världens olika delar. När man tittar på eleverna från Irak uppdelat efter födelseland, illustrerat i diagram 21, ser vi att andelen godkända minskat något bland andra generationens svenskirakier men är oförändrat bland nyanlända och totalt i gruppen svenskirakier.

DIAGRAM 21 | ANDEL SVENSKIRAKISKA ELEVER SOM ÄR **GODKÄNDA I DE TRE ÄMNENA** ENGELSKA, MATEMATIK OCH SVENSKA/SVENSKA SOM ANDRASPRÅK – 2014 OCH 2019 – **UPPDELAT PÅ FÖDELSELAND**

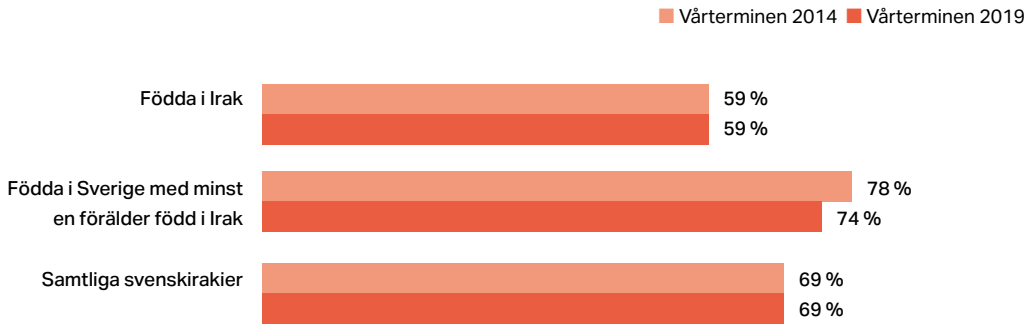

69 procent av svenskirakiska elever fick godkänt i ämnena engelska, matematik och svenska eller svenska som andra språk.

Behörighet till gymnasieskolans yrkesprogram

När eleverna avslutar grundskolan – vanligtvis det år de fyller 16 år – får de sina slutbetyg och kan med dessa söka in på olika gymnasieprogram. Men för att kunna söka till de olika nationella programmen inom gymnasieskolan måste betygen vara godkända i tillräckligt många ämnen att de ger behörighet till de olika gymnasieutbildningarna. Elever som inte fått de betyg som krävs för behörighet kan istället börja på introduktionsprogram på gymnasiet och där läsa in den kunskap de saknar för att sedan söka till ett nationellt program.

I Sverige finns två huvudkategorier av nationella gymnasieprogram: yrkesprogram och högskoleförberedande program. Behörigheten till de olika programmen skiljer sig en del från varandra och kraven för behörighet till högskoleförberedande program är något högre än för de yrkesförberedande. I huvudsak är yrkesprogram inriktade på att ge kunskaper nog att utöva ett yrke efter gymnasiet medan de högskoleförberedande programmen ger kunskaper som grund för vidare studier på högskola eller universitet.

I detta avsnitt studerar vi behörigheten till gymnasiets yrkesprogram, och i nästa avsnitt fokuserar vi på behörigheten till de högskoleförberedande programmen.

I diagram 22 ser vi andelen avgångselever som vårterminerna 2014 respektive 2019 uppnådde behörighet till gymnasiets yrkesprogram [1]. Här visas både svensk-irakiska avgångselever, med undergrupperingar av inrikes födda och utrikes födda, och samtliga avgångselever från grundskolan i Sverige.

DIAGRAM 22 | ANDEL **AVGÅNGSELEVER FRÅN GRUNDSKOLAN** (ÅRSKURS 9) **MED BEHÖRIGHET TILL GYMNASIETS YRKESPROGRAM** – 2014 OCH 2019

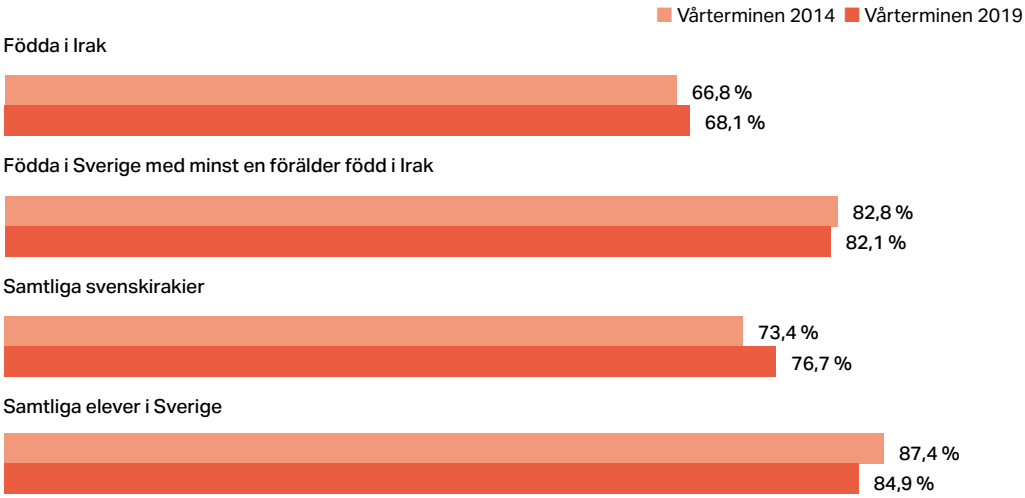

85 procent av de elever som gick ut grundskolan våren 2019 hade ett slutbetyg som gav dem behörighet att söka in på något av gymnasiets olika yrkesprogram. Sex år tidigare var denna andel ännu högre – drygt 87 procent. Den generella behörigheten till gymnasiet har alltså minskat bland alla ungdomar i Sverige.

När vi tittar på avgångseleverna bland svenskirakierna ser vi en lite mer varierad bild. Det blir direkt tydligt att det skiljer sig mellan undergrupperna utrikes födda och inrikes födda svenskirakier, precis som vi såg hos eleverna i årskurs 6.

De svenskirakier som är födda i Sverige ligger relativt nära i nivå med samtliga avgångselever i Sverige – (2,8 procentenheter lägre). Skillnaden mellan alla avgångselever i grundskolan i Sverige totalt och andelen behöriga bland elever som är födda i Irak är betydligt större. Andelen behöriga bland elever som är födda i Irak är 68,1 att jämföra med behörigheten bland grundskoleelever totalt som är 84,9.

Förändringarna mellan åren 2014 och 2019 är små. Bland elever födda i Irak har andelen behöriga ökat något medan födda i Sverige med minst en förälder född i Sverige i stort sett är oförändrad.

Sammantaget har andelen bland samtliga svenskirakier som blivit behöriga till yrkesprogram ökat, en ökning som kan relateras till att elever födda i Irak i högre utsträckning når målen men framför allt att elever som är födda i Sverige utgör en större del av totalen.

Den uppmärksamme läsaren kommer kanske ihåg från föregående kapitel att personer i ålder 0 till 15 år utgjorde en stor andel av samtliga svenskirakier år 2019. Där såg vi också att det här handlar om andra generationens svenskirakier.

Många irakier flydde till Sverige under 1980- och 90-talen, på grund av Iran-Irakkriget och Gulfkriget och det är många av dessa som sedan blivit föräldrar. De svenskirakiska elever som är födda i Sverige klarar grundskolan väl, medan de Irakfödda i lägre utsträckning når målen.

DIAGRAM 23 | ANDEL **AVGÅNGSELEVER FRÅN GRUNDSKOLAN** (ÅRSKURS 9) **MED BEHÖRIGHET TILL GYMNASIETS YRKESPROGRAM** – TJEJER OCH KILLAR – 2014 OCH 2019

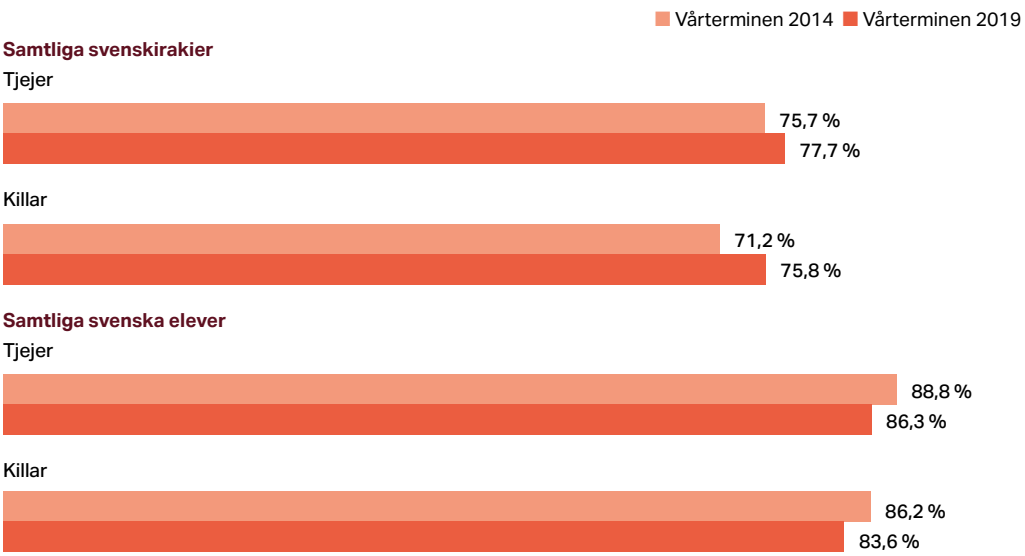

Det finns förutom skillnader som kan relateras till avgångselevernas födelseland också skillnader mellan pojkar och flickor, vilket visas i diagram 23.

Vi ser där att skillnaderna mellan könen bland svenskirakier följer samma trend som den som syns bland samtliga elever i den svenska skolan: unga tjejer klarar sig bättre i den svenska skolan än vad jämnåriga killar gör. Skillnaderna mellan könen är tydlig framför allt bland elever födda i Irak där tre procentenheter fler flickor än pojkar nådde målen 2019. År 2014 var den skillnaden sju procentenheter. Det här är skillnader som syns i flera invandrargrupper. De utrikes födda flickorna når målen i högre utsträckning än pojkarna och skillnaderna är större än bland övriga elever.

Ur ett något större och generellt perspektiv gäller att elever med utländsk bakgrund klarar sig sämre i den svenska skolan än vad elever med svensk bakgrund gör. När det gäller svenskirakier ser vi att andelen behöriga tvärtom ökat under en period där vi ser en minskning bland samtliga elever i Sverige.

Att statistiken ser ut så beror dels på att de Irakfödda når målen i något högre utsträckning, dels på att andelen Sverigefödda i gruppen ökat. När andelen elever som når målen i hög utsträckning ökar i den totala gruppen ökar också gruppens totala andel. 2014 var 18 procent av de svenskirakiska avgångseleverna födda i Sverige, 2019 var andelen 30 procent.

Eftersom en dryg fjärdedel (27,4 procent) av landets svenskirakier bor i utsatta områden är det oundvikligt att även relatera behörighetsstatistiken till den geografiska uppväxtmiljön.

Från forskning vet vi att uppväxtmiljö har betydelse för skolresultat. Det handlar om goda förebilder, studiero och socioekonomiska förutsättningar generellt. Många föräldrar i dessa områden har en lägre utbildningsnivå och hushållen har en mer utsatt situation i flera hänseenden.

De utrikes födda flickorna når målen i högre utsträckning än pojkarna. Bland Irakfödda elever nådde 3 procentenheter fler flickor än pojkar målen 2019.

Vi har — hundar
Vi skickar — paket
Ni sitter — soffor
Han träffar — flickor
Han har — barn

76 procent av landets samtliga svenskirakiska avgångselever vårterminen 2019 uppfyllde betygskraven för att kunna söka in på ett högskoleförberedande gymnasieprogram.

76%

Behörighet till gymnasieskolans högskoleförberedande program

Vi fortsätter nu med att titta på behörighet bland svenskirakierna till gymnasiets högskoleförberedande program[2], alltså de program som är tänkta att leda vidare till fortsatta studier vid universitet eller högskolor.

Behörighetsstatistiken här skiljer sig väldigt lite från den vi såg för yrkesprogrammen.

Andelen svenskirakiska avgångselever som har behörighet till de högskoleförberedande programmen är endast marginellt lägre än andelen som har behörighet till yrkesprogrammen – trots att behörighetskraven skiljer ganska mycket (krav på godkända betyg i åtta respektive tolv grundskoleämnen).

Detta är inget ovanligt. Det är oftast så att en elev antingen når målen i alla eller de flesta ämnen eller att elever har stora utmaningar i att nå godkänt i något ämne.

Man kan därmed konstatera att om en avgångselev har behörighet till yrkesprogrammen, har denne oftast också det till de högskoleförberedande programmen, eller saknar behörighet till samtliga gymnasieprogram. De elever som klarar behörighetskraven till yrkesprogrammen men inte för de högskoleförberedande programmen är ytterst få.

DIAGRAM 24 | ANDEL **AVGÅNGSELEVER FRÅN GRUNDSKOLAN** (ÅRSKURS 9) **MED BEHÖRIGHET TILL GYMNASIETS HÖGSKOLEFÖRBEREDANDE PROGRAM** – 2014 OCH 2019

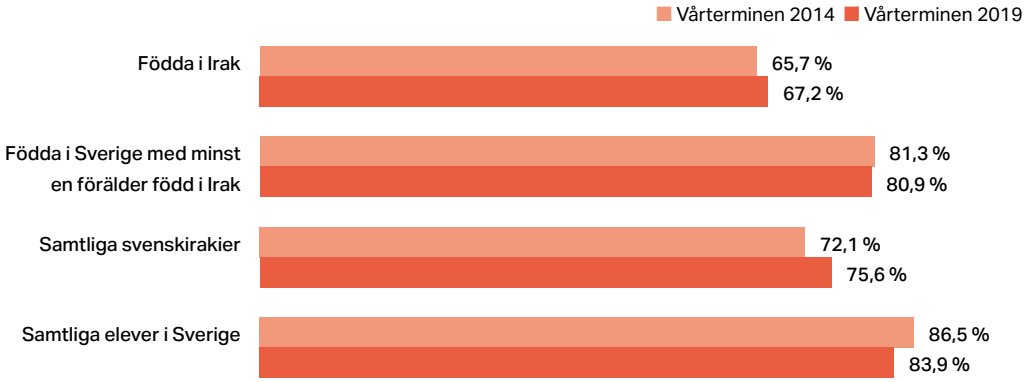

I diagram 24 ser vi att 76 procent av landets samtliga svenskirakiska avgångselever vårterminen 2019 uppfyllde betygskraven för att kunna söka in på ett högskoleförberedande gymnasieprogram.

Fem år tidigare, 2014, var denna andel 72 procent. Precis som när vi analyserade behörighet till gymnasiets yrkesprogram, ser vi skillnader mellan hur de Sverigefödda eleverna med minst en Irakfödd förälder och de Irakfödda eleverna presterar. Dessa skillnader är synliga över tid, men har minskat något 2019 jämfört med 2014.

Förklaringen till skillnaderna är de samma som i det resonemang vi förde kring skillnader i behörighet till gymnasiets yrkesprogram – elever som har kommit till Sverige möter ofta större utmaningar, kopplat till språk och förkunskap, än elever födda i Sverige som har en eller två utrikes födda föräldrar. Att andelen inrikes födda är större än andelen utrikes födda och att den andelen har ökat över tid bland samtliga svenskirakier medför att den höga behörigheten hos inrikes födda får större genomslag i totalen.

DIAGRAM 25 | ANDEL AVGÅNGSELEVER FRÅN GRUNDSKOLAN (ÅRSKURS 9) MED **BEHÖRIGHET TILL GYMNASIETS HÖGSKOLEFÖRBEREDANDE PROGRAM** – TJEJER OCH KILLAR – 2014 OCH 2019

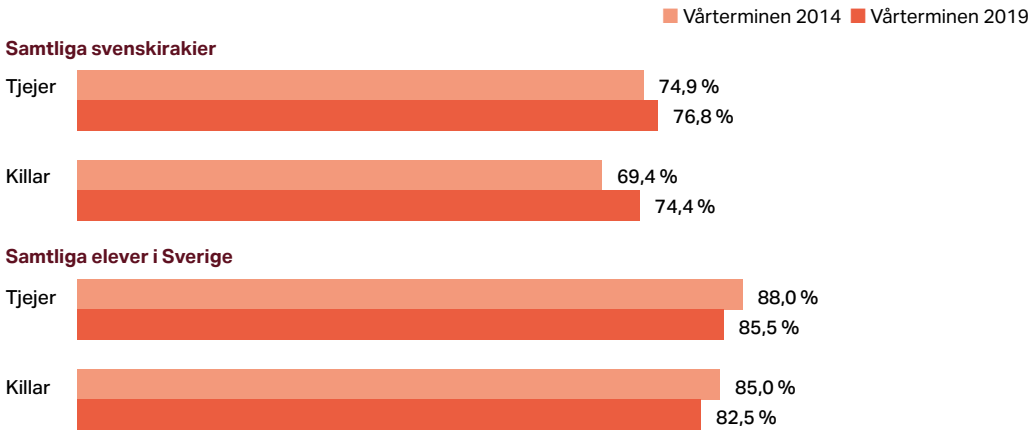

I diagram 25 visas andelen av tjejerna respektive killarna som går ut grundskolans årskurs 9 med behörighet till gymnasiets högskoleförberedande program.

Genomgående för såväl svenskirakier som för alla avgångselever i Sverige är att en något högre andel av tjejerna blir behöriga till de högskoleförberedande programmen än andelen bland killarna. Detta stämmer för både vårterminen 2014 och vårterminen 2019.

Likt tidigare siffror i detta kapitel ser vi en viss ökning bland de svenskirakiska tjejerna och de svenskirakiska killarna 2019 jämfört med 2014. Skillnaderna mellan könen har däremot minskat. 2014 var skillnaden 5,5 procentenheter, en skillnad som minskat till 2,4 procentenheter 2019.

Åsikterna som utrycks i intervjuerna är de intervjuades egna.

Zehra Tbena:

»Många barn har inte förståelse för vad en skola egentligen innebär»

Zehra Tbena vet en hel del om studier. 24-åringen studerar till tandläkare och är sedan tidigare färdigexaminerad byggingenjör. Dessutom arbetar hon som läxhjälpare.

I sitt extraarbete som läxhjälpare har svenskirakiska Zehra Tbena, född och uppvuxen i Malmö, noterat att nyanlända svenskirakiska barn har svårare att etablera en grundförståelse för det svenska skolsystemet.

– Många barn brukar ha med sig en annan uppfattning om skolsystemen och lärandemålen som man följer. Flera av dem har heller inte en förståelse för vad en skola egentligen innebär och hur denna kan påverka dem och det svenska samhället i sig.

Hon menar att den sociala integrationen spelar en nyckelroll kring att skapa förståelse för skolan och det svenska samhället som helhet. Att helt enkelt utöka elevernas möjligheter att ha vänner med annan etnisk bakgrund än deras egna.

Zehra Tbena tror att trenden med relativt låg behörighet till gymnasiet bland elever födda i Irak går att vända med utökade resurser. Samt genom att omge sig med bra förebilder.

– För att kunna drivas framåt behöver man ha ett konkret och levande exempel som bevisar hur motivationen kan upprätthållas trots alla möjliga motgångar, hinder och svårigheter man kan möta på. Goda förebilder utgör den delen som intygar att "hard work pays off". Enligt min mening utgör goda förebilder den största vändpunkten för människors ändrade beteende. Genom sådana inflytelserika förebilders agerande, talan och egenskaper återskapas motivation och viljan hos omgivningen.

Själv hoppas hon att hon kan vara en förebild för de ungdomar som hon hjälper med läxläsning och som vill gå vidare med akademiska studier.

Examen från gymnasiet – fyra år efter påbörjade studier

Vi har hittills tittat på hur svenskirakiska ungdomar presterar i grundskolan och i vilken utsträckning de får betyg som ger dem möjlighet att söka sig vidare till gymnasiestudier. Men hur går det sedan? Hur klarar sig de svenskirakier som har behörighet för gymnasiestudier och som påbörjar sådana studier?

Vi har tidigare i detta kapitel visat att andelen svenskirakier som gick ur grundskolan med behörighet till gymnasiets såväl yrkesförberedande som högskoleförberedande program ökat något mellan 2014 och 2019. Siffrorna visade också att behörigheten var lägre bland personer som var födda i Irak än för personer som var födda i Sverige med minst en Irakfödd förälder, vilkas behörighet ligger nära andelen hos samtliga elever i Sverige. Vi såg samtidigt att gruppen Irakfödda är relativt färre 2019 än 2014, det vill säga att det i hela gruppen nu är fler som är födda i Sverige vilket påverkar totalen positivt.

Vi såg också vissa skillnader mellan svenskirakiska avgångselever och svenska avgångselever i allmänhet när det gäller avgångsbetyg från grundskolan. Dessa skillnader följer med upp på gymnasiet, där svenskirakiska gymnasieelever, och då framför allt de Irakfödda eleverna, presterar lägre än vad svenska gymnasieelever generellt gör.

Det finns ett mått som kallas genomströmning och som visar hur stor andel av gymnasieeleverna som tar sin examen inom fyra år efter påbörjade studier. Fyra år efter påbörjade studier har drygt 78 procent av landets alla gymnasieelever tagit sin examen och knappt 70 procent av de svenskirakiska gymnasieeleverna. Det är viktigt att vi inte stannar där utan fördjupar oss i detta och tittar på grupperna födda i Irak respektive födda i Sverige var för sig.

Om man granskar dessa siffror mer i detalj ser man att 85 procent av de gymnasieelever som har svensk bakgrund, det vill säga är födda i Sverige och har minst en förälder som är född i Sverige, har tagit sin gymnasieexamen efter fyra års studier. Och bland dessa ungdomar med svensk bakgrund är utvecklingen dessutom positiv: genomströmningen ökade från 83 procent till 85 procent mellan 2014 och 2019.

När vi studerar siffrorna för svenskirakiernas genomströmning, ser vi liknande drag som i statistiken om gymnasiebehörighet. Hos Sverigefödda svenskirakier med minst en förälder född i Irak är andelen som påbörjat och avslutat sina gymnasiestudier inom fyra år 73,6 procent. Andelen är strax under samma mått för samtliga elever i Sverige (78,3 procent). Hos personer som är födda i Irak är denna andel lägre än såväl de Sverigefödda svenskirakierna som samtliga elever i Sverige som påbörjat gymnasiestudier och avslutat dem inom fyra år. Vi ser dock en tydlig ökning mellan åren 2014 och 2019, en ökning som troligen till stor del beror på att de Irakfödda nu har varit i Sverige en längre tid och därmed i högre utsträckning har kunnat tillgodogöra sig undervisning.

74%

Andel svenskirakiska gymnasieungdomar som når gymnasieexamen inom fyra år efter påbörjade studier har ökat tydligt mellan examensåren 2014 och 2019 för både tjejer och killar – från 57 procent till 74 procent för tjejer och från 52 procent till 65 procent för killar.

DIAGRAM 26 | ANDEL SOM TAR **EXAMEN INOM FYRA ÅR** EFTER PÅBÖRJADE GYMNASIESTUDIER

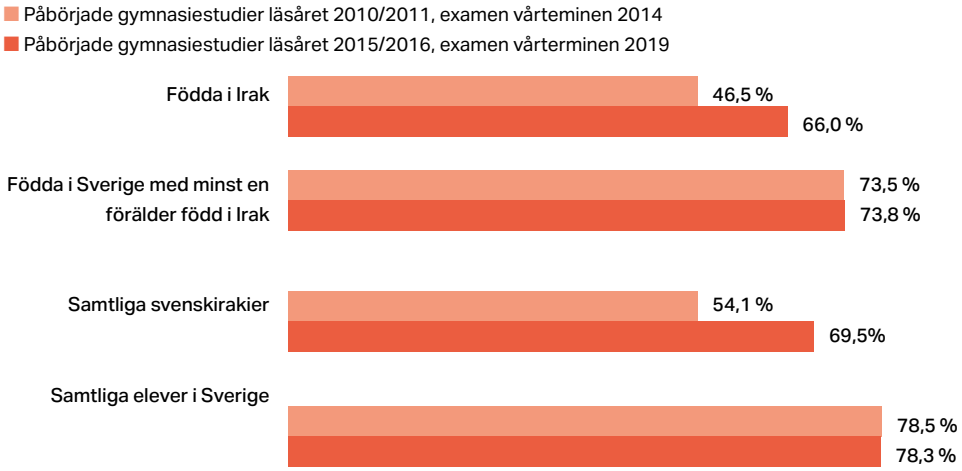

För de omkring 25 procent svenskirakier som inte nått gymnasiebehörighet efter grundskolan finns möjligheten att påbörja studier på introduktionsprogram för att läsa in det som saknas och skaffa sig den behörighet som krävs. Elever som börjar på introduktionsprogram behöver ofta längre tid på sig för att avsluta sina studier än de fyra år som genomströmningsstatistiken visar.

73,4 procent av svenskirakierna nådde, som vi visade i diagram 22, grundläggande behörighet till gymnasiet år 2014. Om vi antar att det var ungefär samma nivåer 2015 och kombinerar detta med genomströmningen kan vi säga att ungefär 50 procent av samtliga svenskirakier både nådde behörighet, och avslutade gymnasiet inom fyra år (se diagram 26).

Här finns skillnader mellan de Irakfödda och de Sverigefödda eleverna. Bland de Sverigefödda eleverna är andelen som når behörighet och avslutar utbildningen inom fyra år något lägre än bland alla svenska elever sammantaget, 61 procent bland de Sverigefödda svenskirakierna och 66 procent i hela elevgruppen.

Bland de Irakfödda är motsvarande andel 44 procent. Observera dock att dessa siffror är ungefärliga och bör tolkas med försiktighet.

Sammantaget är det ändå tydligt att den större gruppen Sverigefödda svenskirakier når goda skolresultat medan de Irakfödda har något större utmaningar.

Vi ser i diagram 27 att de svenskirakiska gymnasieungdomarnas genomströmning har ökat tydligt mellan examensåren 2014 och 2019 för både tjejer och killar – från 57 procent till 74 procent för tjejer och från 52 procent till 65 procent för killar. Den här ökningen beror bland annat dels på att gruppen född i Sverige utgör en större del av totalen, dels på att de Irakfödda varit i Sverige längre tid.

DIAGRAM 27 | ANDEL SOM TAR **EXAMEN INOM FYRA ÅR** EFTER PÅBÖRJADE GYMNASIESTUDIER – SKILLNADER MELLAN **TJEJER OCH KILLAR**

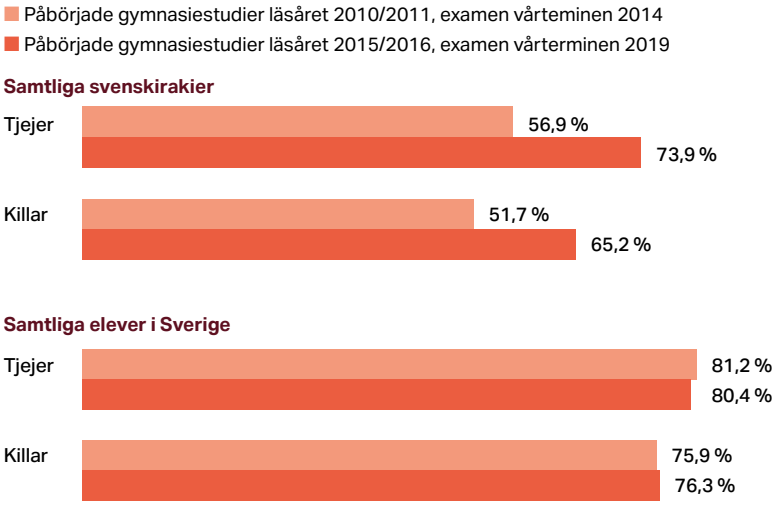

I den grupp svenskirakier som började gymnasiet hösten 2015 fanns skillnader mellan könen bland de Irakfödda eleverna: Färre killar (62,2 procent) än tjejer (70,2 procent) avslutade inom fyra år. Bland de Sverigefödda svenskirakier var skillnaden mellan könen ungefär lika stora. Här var det 65,2 procent av killarna och 73,9 procent av tjejerna som avslutade sin gymnasieutbildning inom fyra år.

Ungefär **50 procent** av samtliga svenskirakier nådde både behörighet till och avslutade gymnasiet inom fyra år.

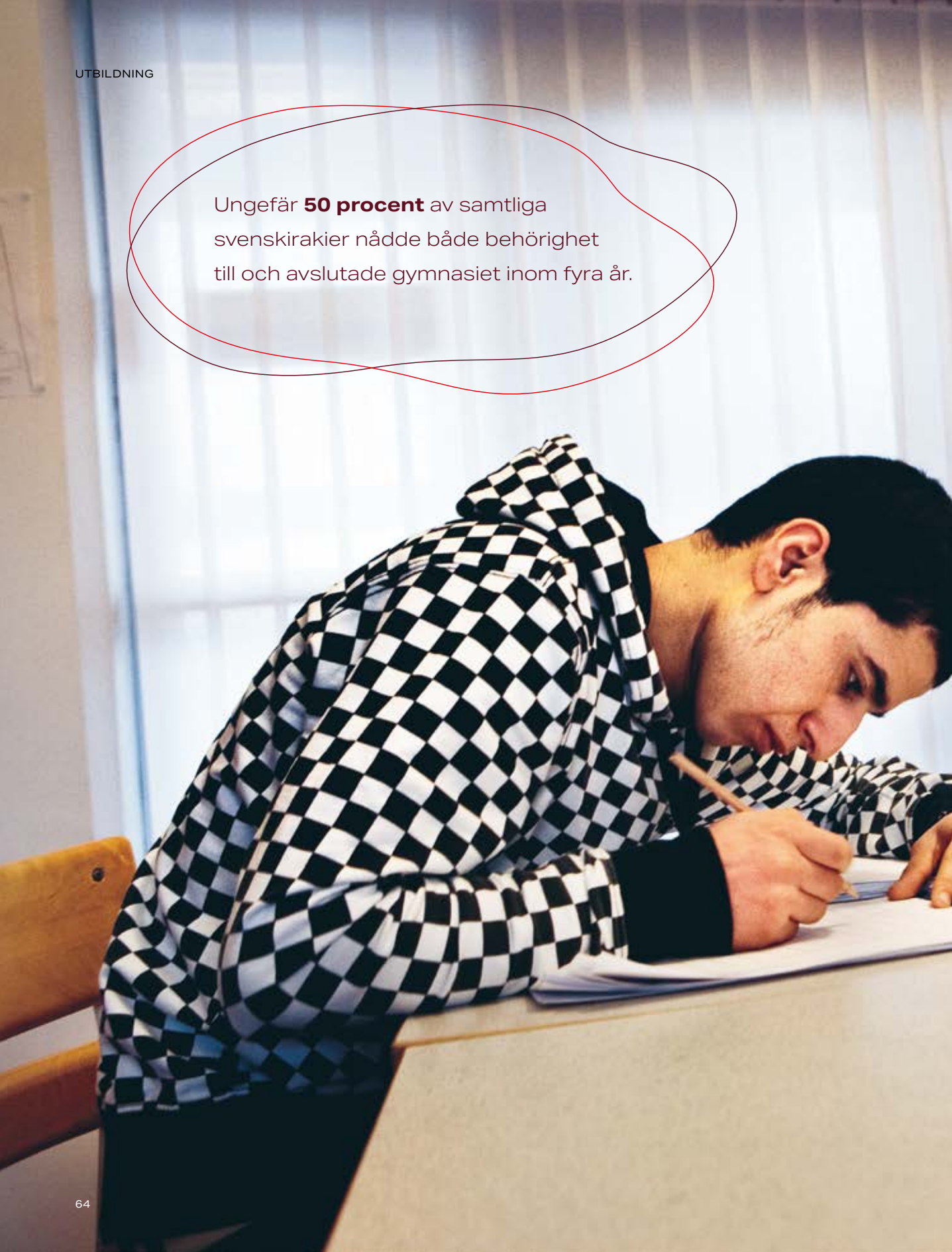

Den vuxna befolkningens utbildningsnivå

Om man vill analysera den svenskirakiska gruppens utbildningsnivå är det viktigt att inte bara fokusera på barnens och ungdomarnas skolgång, utan också att studera den vuxna befolkningens utbildningsnivå.

I diagram 28 ser vi hur stora andelar av befolkningen i åldern 25 till 64 år som har nått upp till olika utbildningsnivåer. Där ser vi också hur befolkningens utbildningsnivå utvecklades mellan 2013 och 2019.

DIAGRAM 28 | ANDEL AV BEFOLKNINGEN I ÅLDERN **25–64 ÅR SOM UPPNÅTT OLIKA UTBILDNINGSNIVÅER** – 2013 OCH 2019

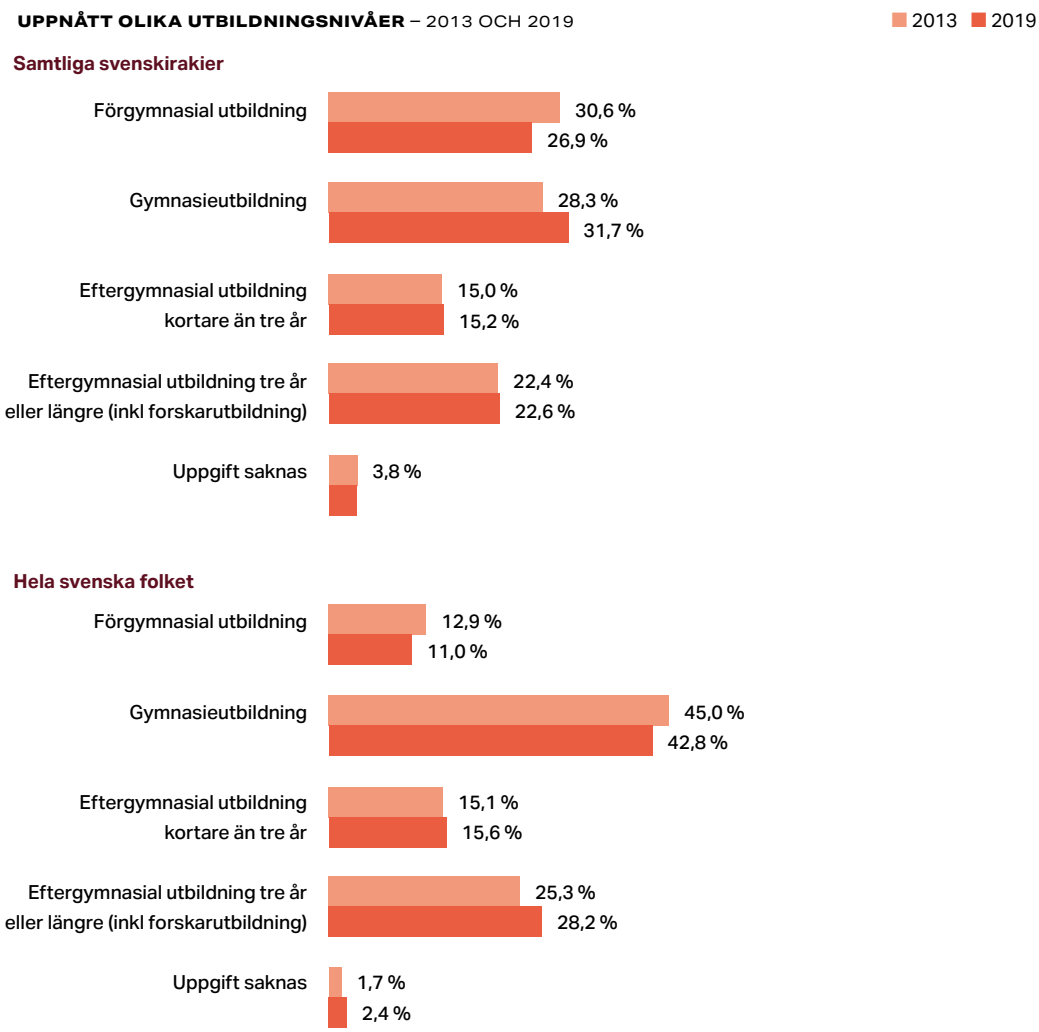

En dryg fjärdedel (26,9 procent) av svenskirakierna i åldern 25-64 hade år 2019 som högst en förgymnasial utbildning. Andelen för vilka uppgifter om utbildningsnivån saknas, 3,7 procent, har inte räknats in i detta.

Ytterligare en knapp tredjedel, 32 procent, av svenskirakierna i arbetsför ålder hade gymnasiet som sin högsta utbildningsnivå. Knappt 38 procent av svenskirakierna hade 2019 skaffat sig någon form av eftergymnasial utbildning. Sett till skillnader mellan 2013 och 2019 hos den svenskirakiska gruppens utbildningsnivå kan det utifrån statistiken sägas att andelen med förgymnasial utbildning har minskat och att andelen med gymnasial utbildning har ökat i motsvarande mån. Andelen svenskirakier med eftergymnasial utbildning – både kortare än tre år och tre år eller längre – är relativt oförändrad. Nästan lika många svenskirakier har en längre eftergymnasial utbildning som i hela svenska befolkningen.

Jämfört med hela det svenska folket blir det tydligt att

- en större andel av svenskirakierna har högst förgymnasial utbildning
- det är mindre vanligt bland svenskirakierna att ha högst gymnasial utbildningsnivå
- Lika stor andel svenskirakier som hela befolkningen har en eftergymnasial utbildning som är kortare än tre år
- Andelen svenskirakier som har någon form av eftergymnasial utbildning, såväl kortare än 3 år som 3 år eller längre närmar sig befolkningen i sin helhet (38 procent bland svenskirakier år 2019 jämfört med 44 procent bland hela befolkningen i Sverige)

Generellt kan sägas att svenskirakier är en heterogen grupp vad gäller utbildningsnivå. Det finns svenskirakier som kommit till Sverige med en hög utbildning, men också det motsatta. Som det beskrevs inledningsvis i avsnittet har 31 procent av den vuxna befolkningen mellan 25 och 64 år som kommit till Sverige från Irak en utbildning som motsvarar högst grundskola, men ännu fler, 38 procent, har en eftergymnasial utbildningsnivå.

Skillnaderna mellan kvinnor och män vad gäller den vuxna befolkningens utbildningsnivå illustreras i diagram 29. Återigen ser vi att kvinnor generellt är mer välutbildade än männen. Det här gäller både samtliga män och kvinnor i Sverige och män och kvinnor i den svenskirakiska gruppen. Av samtliga kvinnor i Sverige i åldern 25 till 64 år hade ungefär hälften en eftergymnasial utbildning 2019. Bland de svenskirakiska kvinnorna hade 40 procent en eftergymnasial utbildning, vilket är något fler än bland samtliga män i Sverige.

DIAGRAM 29 | ANDEL PERSONER I ÅLDERN **25–64 ÅR SOM HAR EN EFTERGYMNASIAL UTBILDNING** (KORTARE ÄN TRE ÅR, TRE ÅR ELLER LÄNGRE ÄN TRE ÅR) – 2013 OCH 2019

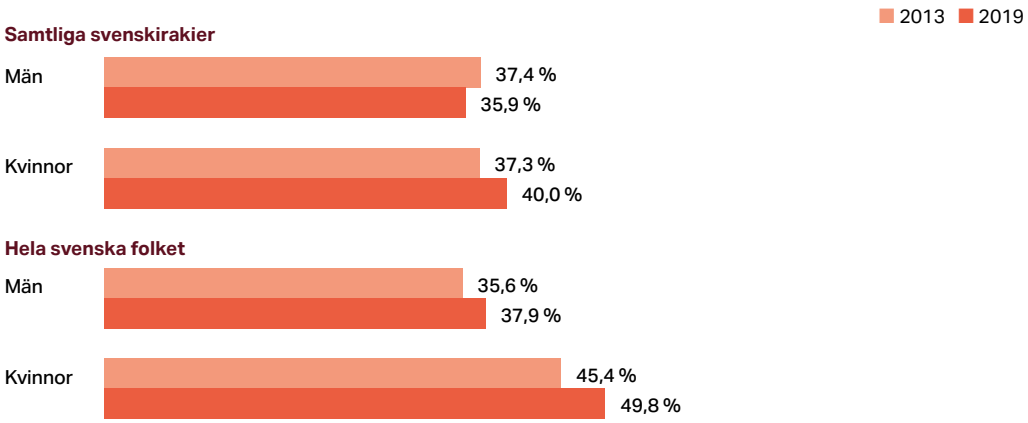

År 2019 fanns vissa skillnader i utbildningsnivå bland de Irakfödda männen och kvinnorna. Framför allt gällde detta ytterligheterna, det vill säga de lägst respektive högst utbildade, där fler män hade en förgymnasial utbildning medan fler kvinnor hade en längre eftergymnasial utbildning. Bland de Sverigefödda däremot fanns tydliga skillnader. Här var kvinnorna betydligt mer välutbildade än männen.

En riktigt hög utbildning, det vill säga eftergymnasial utbildning om tre år eller längre eller forskarutbildning, hade 40 procent av de Sverigefödda kvinnorna men endast drygt 23 procent av männen i samma grupp. Männen hade oftare en förgymnasial utbildning som högst (12 procent män, 7 procent kvinnor) eller en gymnasial utbildning (43 procent män, 32 procent kvinnor).

Mellan 2013 och 2019 hade andelen män som har en eftergymnasial utbildning minskat samtidigt som andelen ökat bland kvinnorna. Andelen svenskirakiska män med eftergymnasial utbildningsnivå har minskat med 1,5 procentenheter över de sex åren och de ligger därmed under genomsnittet bland samtliga svenska män i Sverige i åldern 25 till 64 år.

År 2013 hade något fler irakiska män (37,4 procent) en eftergymnasial utbildning än män i befolkningen som helhet (35,6 procent).

2019 ser vi tvärtom att andelen svenskirakiska män med eftergymnasial utbildning är färre (35,9 procent) än i befolkningen som helhet (37,9 procent) och att andelen har minskat bland de svenskirakiska männen samtidigt som den ökat bland alla män.

Andelen bland svenskirakiska kvinnor med eftergymnasial utbildning ligger under den totala andelen kvinnor med eftergymnasial utbildning i Sverige (49,8 procent). Både i gruppen svenskirakiska kvinnor och samtliga kvinnor har andelen ökat mellan 2013 och 2019. 2013 var andelen svenskirakiska kvinnor med eftergymnasial utbildning drygt 8 procentenheter lägre än motsvarande andel bland samtliga kvinnor i Sverige, 37,3 procent jämfört med 45,4 procent.

Skillnaderna mellan de svenskirakiska kvinnorna och hela gruppen svenska kvinnor hade ökat något år 2019 och det året var det knappt 10 procentenheter fler kvinnor i hela befolkningen som hade en eftergymnasial utbildning jämfört med de svenskirakiska kvinnorna, 40 procent jämfört med 49,8 procent. Trots att de svenskirakiska kvinnornas utbildningsnivå alltså har höjts mellan åren har de inte närmat sig hela gruppen svenska kvinnor eftersom utbildningsnivån generellt har höjts i befolkningen.

Siffrorna i diagram 29 visar alltså att det är en större andel av de svenskirakiska kvinnorna i arbetsför ålder än av de svenskirakiska männen som har en eftergymnasial utbildning. Däremot ser vi att de svenskirakiska männen ligger närmare andelen för samtliga män i Sverige än vad de svenskirakiska kvinnorna i jämförelse med för samtliga kvinnor i Sverige.

Åsikterna som utrycks i intervjuerna är de intervjuades egna.

Hudallah Ahmad:

»Många högskoleutbildade får inte möjlighet till arbete»

Svenskirakiska Hudallah Ahmad är uppvuxen i Göteborg. Hon är 26 år och utbildad byggnadsingenjör vid Jönköpings universitet.

– Jag känner alldeles för många högskoleutbildade svenskirakier som inte fått jobbmöjligheter.

Hudallah Ahmad flyttade till Sverige från Mosul i Irak 2002. Hon var då sex år och började förskolan i Göteborg. Hon är i dag utbildad byggnadsingenjör och arbetar som projektingenjör på Trafikverket.

– Min skoltid har alltid varit positiv. Mycket av det handlar om att jag fick bra uppmuntran hemifrån samt från mina lärare. Jag har haft mina hårt arbetande föräldrar och den kända irakiska arkitekten Zaha Hadid som förebilder.

Bland svenska barn och ungdomar födda i Irak – likt Hudallah Ahmad – får endast 68,1 procent behörighet till gymnasiet, jämfört med 84,0 procent bland grundskoleelever i stort. Hon tror att det beror på en kombination av dålig skolmiljö, för lite användning av det svenska språket samt att de barn och ungdomar som upplevt krig inte i tillräcklig utsträckning får hjälp med att bearbeta sitt trauma.

– Jag tror att man kan vända siffrorna. Satsa på mindre klasser för att förbättra samhörigheten och för att skapa en bra skolmiljö. Att satsa på extra läxhjälp kopplat till framför allt svenska och engelska tror jag också är viktigt.

Hudallah Ahmad tycker att samhället kan göra mer för att bidra till att personer med svenskirakisk bakgrund studerar vidare.

– Jag känner alldeles för många högskoleutbildade svenskirakier som inte fåttjobbmöjligheter, vilket kan påverka barnens syn på studier negativt. Det måste bli tydligare att studier lönar sig. Jag tror att en lösning kan vara att ge möjlighet till praktikplatser för att skapa arbetslivserfarenhet för dem som inte har lyckats få något arbete i Sverige.

Den vuxna befolkningens utbildningsinriktning

Parallellt med att studera den vuxna svenskirakiska befolkningens utbildningsnivå är det också intressant att se inom vilka olika ämnen och inriktningar de har utbildat sig. I diagram 30 ser vi hur vanliga olika utbildningsinriktningar är och om det skett några egentliga förändringar av detta mellan 2013 och 2019 [3].

DIAGRAM 30 | ANDEL **PERSONER I ÅLDERN 25–64 ÅR** MED **OLIKA UTBILDNINGSINRIKTNINGAR – 2013 OCH 2019**

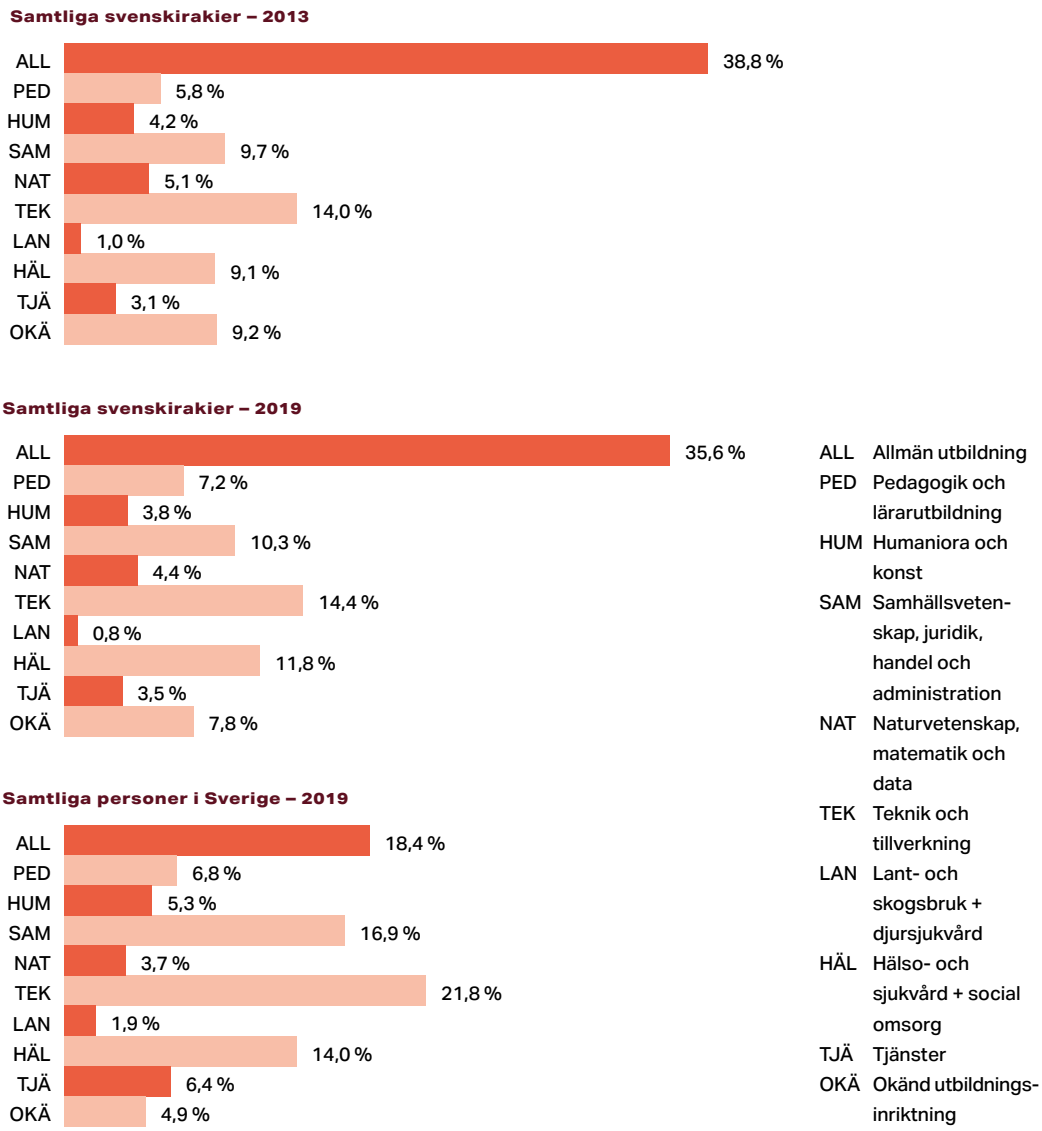

Både 2019 och 2013 var det vanligaste för svenskirakier i arbetsför ålder att ha en allmän utbildning – nästan hälften har denna inriktningstyp. Med allmän utbildning menar vi folkskola, grundskola eller gymnasieskolans samhällsvetenskapliga eller naturvetenskapliga program. Det är en stor skillnad gentemot samtliga personer i Sverige 2019 där dryga 18 procent av de utbildade hade en allmän utbildningsinriktning.

Det var 2019 förhållandevis vanligt bland svenskirakier att ha utbildningsinriktning antingen mot teknik och tillverkning (14 procent) följt av hälso- och sjukvård (12 procent) och samhällsvetenskap (10 procent). Ett område som är relativt mer vanligt bland svenskirakier än i befolkningen i sin helhet är naturvetenskap inklusive data.

Mellan 2013 och 2019 kan vi se att andelen som har en okänd utbildningsinriktning minskat något bland svenskirakierna, från 9,2 procent till 7,8 procent. Vid båda tillfällena var det färre svenskirakier som var utbildade inom teknik och tillverkning liksom samhällsvetenskap inklusive juridik och "tjänster". Mest ovanligt var att vara utbildad inom jord- och lantbruk. Detta speglar relativt väl hur fördelningen såg ut för samtliga personer i Sverige 2019.

Om vi i stället studerar utbildningsinriktningar för svenskirakiska kvinnor och svenskirakiska män ser det ut som i diagram 31. Vi väljer att fokusera på år 2019. Den största gruppen, gruppen med allmän utbildning, är mer vanlig bland män (39 procent) än bland kvinnor (33 procent). För några utbildningsinriktningar skiljer det sig inte heller mer än några få procent mellan könen, för flera inte mer än 1 procent. Men det finns några större skillnader som är värda att belysa.

DIAGRAM 31 | ANDEL **SVENSKIRAKIER I ÅLDERN 25–64 ÅR** MED **OLIKA UTBILDNINGSINRIKTNINGAR** – SKILLNADER MELLAN **KVINNOR OCH MÄN** ÅR 2019

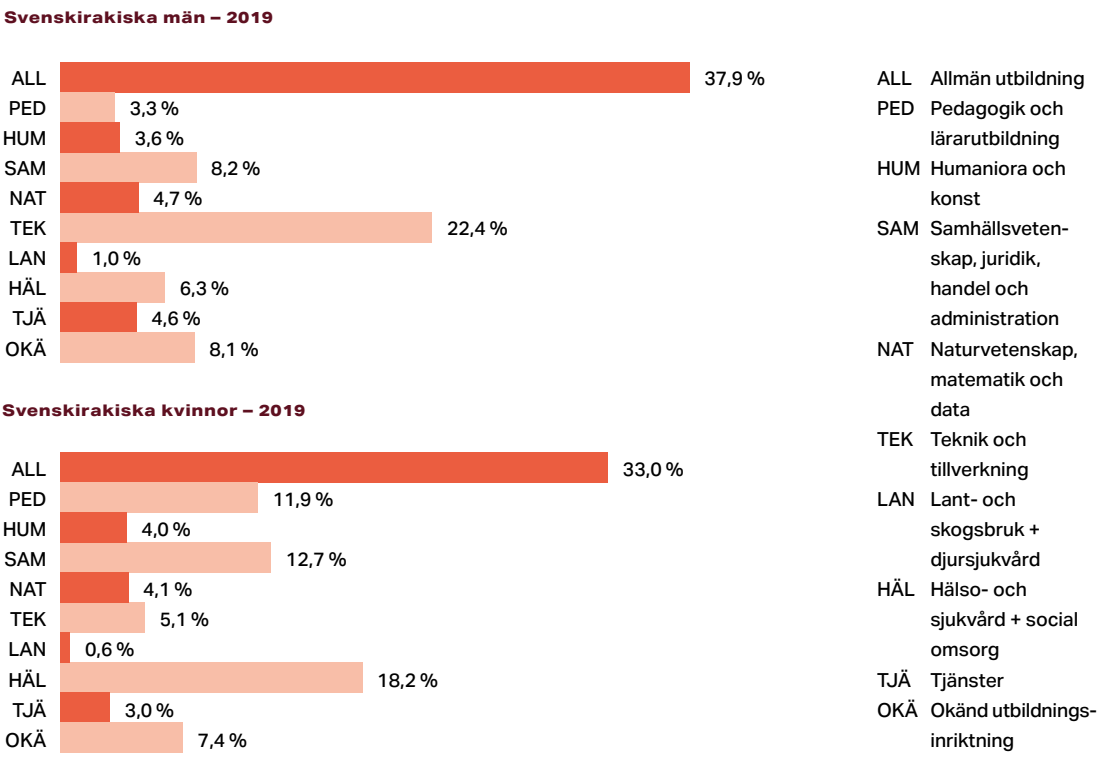

För svenskirakiska män var det 2019 mest vanligt med en allmän utbildning, följt av teknik och tillverkning (22 procent) och samhällsvetenskap (8 procent). För de svenskirakiska kvinnorna var också allmän utbildning den vanligaste inriktningen, men detta följdes av hälso- och sjukvård (18 procent) och pedagogik och lärarutbildning (12 procent). I denna topp tre återfinns de största skillnaderna mellan könen: en relativt stor del av männen är utbildade inom teknik och tillverkning vilket är ovanligt bland kvinnorna, och en relativt stor andel av kvinnorna är utbildade inom hälso- och sjukvård samt pedagogik och lärarutbildning, vilket är ovanligt bland männen.

Både 2013 och 2019 var det vanligaste för svenskirakier i arbetsför ålder att ha en allmän utbildning.

Arbete och företagande

Integrationsutmaningarna i Sverige är många och en av dessa handlar om sysselsättningen och att vuxna oavsett bakgrund ska ha ett arbete och en inkomst. Vid sidan om de problem som finns inom skola och utbildning är den låga sysselsättningen och den höga arbetslösheten faktorer som ofta beskrivs som utmärkande drag för många av invånarna i Sverige som har utländsk bakgrund.

Allt fler har ett arbete

Det finns naturligtvis skillnader mellan olika invandrade grupper och det ger inte en rättvisande bild att analysera alla svenskar med utländsk bakgrund som en gemensam grupp. Därför har vi i denna rapport fokuserat särskilt på de personer som bor i Sverige men som har sitt ursprung i Irak. I det här kapitlet kommer vi att fördjupa oss i frågor kring arbete och företagande.

I tidigare kapitel har vi undersökt och beskrivit hur svenskirakier har det ur ett demografiskt perspektiv men också beskrivit boendesituation, utbildningsnivå och inriktning på utbildning. I det här kapitlet beskriver vi nu hur stor del av den svenskirakiska gruppen som har ett arbete och hur stor andel som är arbetslösa tillfälligt eller under längre tid.

Vi tittar på hur stor andel av svenskirakierna som är anställda eller har egna företag, men också på andelen som är operativa företagsledare. Slutligen fördjupar vi oss i hur stor del av den svenskirakiska gruppen som har ett arbete inom det privata näringslivet eller inom offentlig sektor, och vilka branscher som är de vanligaste.

Av alla svenskirakier i åldern 20 till 64 år var det **59 procent** som förvärvsarbetade år 2018, vilket är en kraftig ökning jämfört med 2013.

Förvärvsarbetande i åldern 20-64 år

Begreppet förvärvsarbetande betyder att man har ett arbete i form av en anställning eller i ett eget företag. I stället för ordet förvärvsarbetande säger man ibland sysselsatta. Dessa två begrepp är viktiga att känna till då de ofta används när man beskriver arbete och arbetslöshet. Men andel förvärvsarbetande eller sysselsatta är ungefärliga mått då de inte säger något om hur ofta eller hur mycket en person arbetar. Måtten omfattar både personer som arbetar heltid och personer som arbetar deltid eller bara enstaka timmar. Både anställda och företagare ingår alltså i gruppen förvärvsarbetande.

De mått som beskriver hur många i befolkningen som förvärvsarbetar eller är arbetslösa brukar omfatta åldersgruppen 20 till 64 år. Det finns naturligtvis personer i arbete som är yngre än 20 år och på samma sätt fortsätter vissa att arbeta även efter 65 års ålder. Men förvärvsarbete är vanligast i åldrarna 20 till 64 år och det är därför som man oftast har valt att titta på detta åldersspann.

Av alla svenskirakier i åldern 20 till 64 år var det totalt 75 390 personer som förvärvsarbetade år 2018. Räknar vi om detta till procent motsvarar det 59 procent av alla svenskirakier i åldern 20 till 64 år. Motsvarande andel i hela befolkningen i Sverige i åldersspannet är nästan 80 procent.

Diagram 32 beskriver andelen förvärvsarbetande bland svenskirakier uppdelat på de två undergrupperna utrikes- och inrikes födda.

DIAGRAM 32 | ANDEL AV BEFOLKNINGEN **I ÅLDERN 20-64 ÅR** SOM **FÖRVÄRVSARBETAR** – 2013 OCH 2018

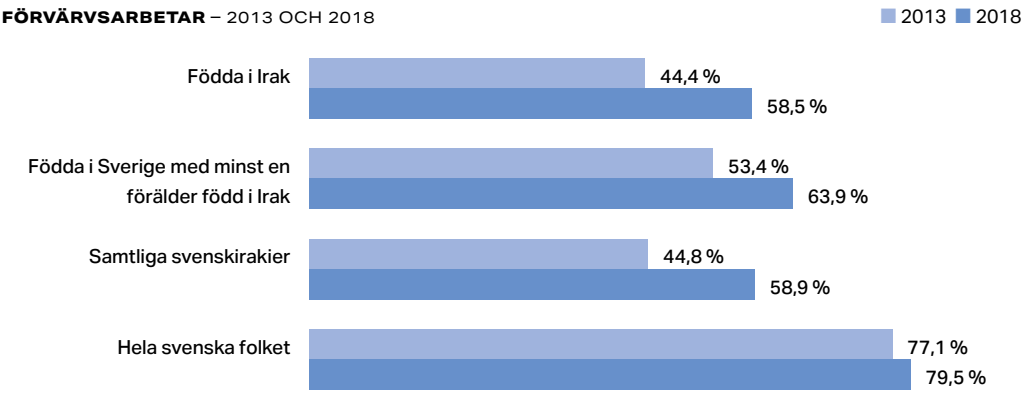

Förändringen av andelen förvärvsarbetande har varit stor mellan åren 2013 och 2018 både bland födda i Irak där vi ser en ökning från 44,4 procent till 58,5 procent och för inrikes födda svenskirakier där andelen ökat från 53,4 till 63,9 procent.

Det är viktigt att påminna om den demografiska sammansättningen inom gruppen.

I kapitel ett beskrev vi att samtliga personer med irakiskt ursprung som levde i Sverige år 2019 var 222 338 personer varav 146 048 personer, eller i andelar 66 procent, födda i Irak och knappt 76 290 eller 34 procent var födda i Sverige.

Vi såg också att andelen unga var liten i gruppen Irakfödda, medan de Sverigefödda svenskirakierna till 93 procent var unga personer under 25 år. Det här betyder att bland

förvärvsarbetande svenskirakier år 2018 var nio av tio i åldern 20-64 år födda i Irak, och det förklarar varför andelen förvärvsarbetande totalt för samtliga svenskirakier (75 390) är nästan samma andel som andelen förvärvsarbetande för gruppen födda i Irak (69 074) – se diagram 33.

Inför de kommande tabellerna och diagrammen i kapitlet är det viktigt att komma ihåg att personer yngre än 20 år inte ingår i statistiken som presenteras eftersom de flesta är för unga för att vara förvärvsarbetande. Och också att bland dem som är i den ålder där man vanligen förvärvsarbetar, det vill säga mellan 20 och 64 år, är personer födda i Irak generellt en mycket större grupp än de Sverigefödda svenskirakierna. Bland samtliga svenskirakier hade antalet personer i åldern 20 till 64 år som förvärvsarbetar ökat stort över de fem åren, från omkring 47 350 personer 2013 till 75 400 personer år 2018 vilket beskrivs i diagram 33. Istället för andelen förvärvsarbetande tittar vi här alltså på antalet personer i åldern 20 till 64 år som i någon mån är förvärvsarbetande. Här blir det som ovan beskrevs tydligt, nämligen att förvärvsarbetande svenskirakier i huvudsak är svenskirakier som är födda i Irak. Ökningarna här beror, som vi kommer att visa längre fram, både på att arbetslösheten minskat, och på att antalet invånare i Sverige med irakiskt ursprung har ökat.

DIAGRAM 33 | ANTAL SVENSKIRAKIER I **ÅLDER 20-64 ÅR SOM FÖRVÄRVSARBETAR** – 2013 OCH 2018

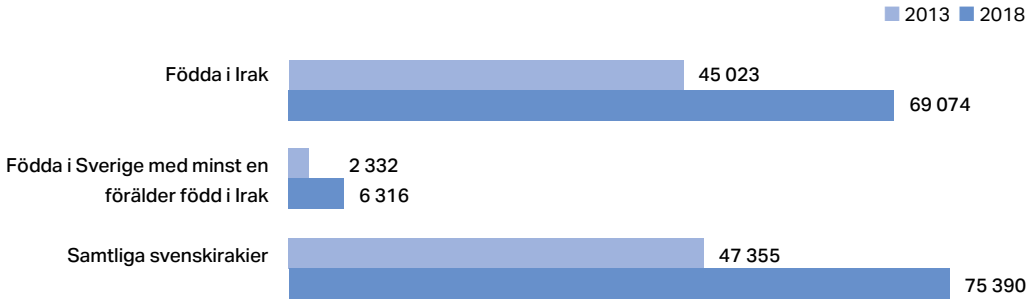

Vi påminner om att dessa siffror inte säger något alls om hur mycket eller hur ofta personerna arbetar – utan bara att dessa personer förvärvsarbetar. Siffrorna säger inte heller något om vilken sorts arbete det handlar om eller hur stor lön de har. De faktorerna återkommer vi till längre fram.

Diagram 34 beskriver hur stor andel av de svenskirakiska kvinnorna respektive männen i åldern 20 till 64 år som var förvärvsarbetande under åren 2013 och 2018. En större andel av de svenskirakiska männen än av de svenskirakiska kvinnorna förvärvsarbetade men skillnaden mellan män och kvinnor har minskat under de fem åren. Andelen förvärvsarbetande kvinnor har ökat (från 36 till 53,4 procent). Andelen förvärvsarbetande män har också ökat mellan åren men i lägre takt (från 52 till 64 procent). Det blir i diagram 34 också tydligt att de svenskirakiska männen och kvinnorna i åldern 20 till 64 år har en betydligt lägre andel förvärvsarbetande än om man ser till hela befolkningen i Sverige, och särskilt gäller detta kvinnorna.

I hela den svenska befolkningen fanns 2018 en viss skillnad mellan män och kvinnor, där andelen män som förvärvsarbetade var 3 procent högre än andelen kvinnor som förvärvsarbetade.

DIAGRAM 34 | ANDEL SVENSKIRAKISKA **KVINNOR OCH MÄN I ÅLDERN 20-64 ÅR** SOM **FÖRVÄRVSARBETAR** – 2013 OCH 2018

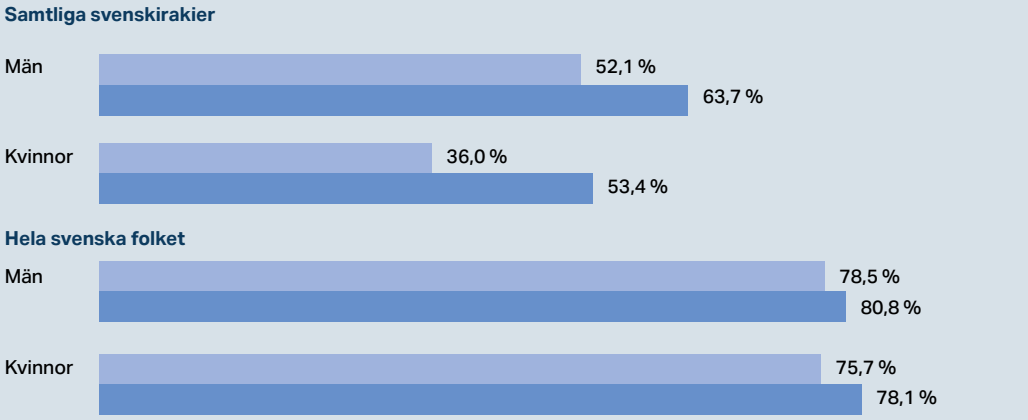

Det som inte syns i diagram 34 är att skillnaderna mellan män och kvinnor är som tydligast i den stora gruppen Irakfödda där andelen förvärvsarbetande är betydligt högre bland männen. 64 procent av de Irakfödda männen förvärvsarbetade år 2018 medan motsvarande andel bland kvinnorna var 52 procent.

I gruppen Sverigefödda svenskirakier var förhållandet det motsatta, där var det kvinnorna som i större utsträckning förvärvsarbetade (närmare 66 procent) att jämföra med männen där andelen var cirka 62 procent. Vi ska dock komma ihåg att hela gruppen Sverigefödda svenskirakier i arbetsför ålder är relativt liten.

64%

Knappt **64 procent** av de svenskirakiska männen förvävsarbetade 2018.

Anställda eller företagare?

Vi har tidigare beskrivit att begreppet förvärvsarbetande betyder att man har ett arbete att gå till. Både anställda och företagare räknas som förvärvsarbetande trots att det kan finnas stora skillnader mellan anställda och egna företagare vad gäller arbetsuppgifter, lön och förutsättningar i övrigt.

Av alla i hela befolkningen i Sverige i åldern 20 till 64 år var, totalt sett, 8 procent av de förvärvsarbetande företagare och 92 procent anställda år 2018 (se diagram 35).

Samma år var nästan sex av tio (59 procent) av landets samtliga svenskirakier i åldern 20 till 64 år förvärvsarbetande. Antalsmässigt handlade det om drygt 73 390 personer. I den här gruppen var andelen anställda respektive företagare väldigt lik den fördelning som fanns i hela den svenska befolkningen: de allra flesta (91 procent) var anställda och en liten andel om 9 procent var företagare.

Under de fem år som gick mellan 2013 och 2018 ökade andelen anställda bland svenskirakier medan andelen företagare minskade. Det samma gällde i viss mån också för samtliga förvärvsarbetande i den svenska befolkningen. Fördelningen mellan andelen svenskirakier som var anställda respektive företagare närmade sig också fördelningen bland förvärvsarbetande totalt i Sverige.

DIAGRAM 35 | FÖRDELNINGEN ANSTÄLLDA – FÖRETAGARE BLAND DE FÖRVÄRVSARBETANDE **I ÅLDERN 20-64 ÅR** – 2013 OCH 2018

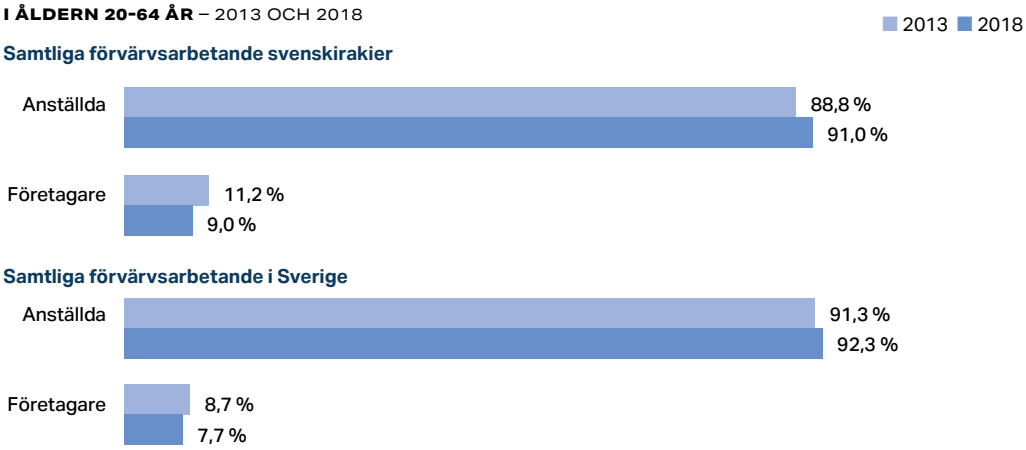

Finns det några skillnader mellan könen vad gäller andelen anställda respektive företagare bland svenskirakier och i hela befolkningen?

År 2013, när andelen företagare bland svenskirakier var högre än andelen i hela befolkningen i Sverige, var det mer än dubbelt så många svenskirakiska män (14,5 procent) som kvinnor (5,6 procent) som var företagare. Att det är vanligare att män är företagare är inte något som gäller specifikt för svenskirakier utan vi ser samma tendens i hela befolkningen i Sverige. Andelen företagare har också minskat i befolkningen som helhet både bland män och kvinnor, men minskningen är lite större bland svenskirakier. Framför allt är minskningen bland svenskirakiska kvinnor större än bland samtliga kvinnor i Sverige.

DIAGRAM 36 | ANDEL **FÖRETAGARE** BLAND DE FÖRVÄRVSARBETANDE PERSONERNA **I ÅLDERN 20-64 ÅR** – 2013 OCH 2018

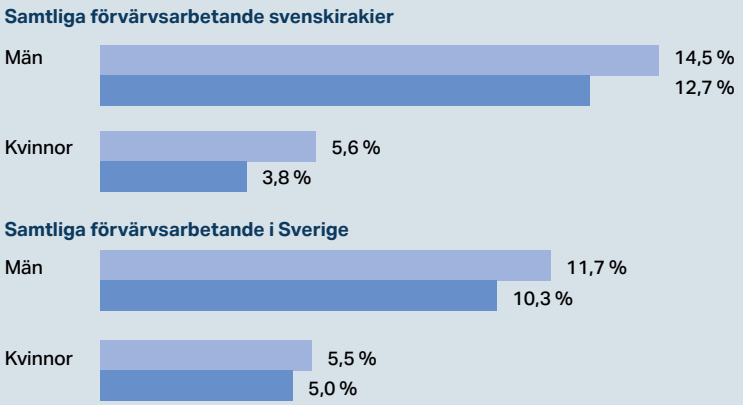

Andelen företagare har minskat i större utsträckning bland svenskirakier än i befolkningen som helhet.

Privat näringsliv eller offentlig sektor?

De som är förvärvsarbetande kan arbeta inom privat eller inom offentlig sektor. Till den offentliga sektorn hör arbetsgivare som staten, regioner eller kommunerna, medan anställda vid företag som ägs av privata aktörer definieras som anställda inom privat sektor. Till privat näringsliv räknas också egenföretagare. Arbetskraftens uppdelning i privat och offentlig sektor skiljer mellan olika grupper i samhället, och vi fördjupar oss därför i det följande i gruppen svenskirakier och inom vilken sektor de arbetar.

Vi inleder med att titta på hur det såg ut bland alla förvärvsarbetande personer mellan 20 och 64 år i Sverige år 2018. Drygt 70 procent arbetade i det privata näringslivet medan knappa 30 procent var anställda inom offentlig sektor. Flyttar vi fokus till samtliga svenskirakier samma år, det vill säga 2018, ser det ut på samma sätt. Andelen svenskirakier som arbetade inom privat näringsliv var någon procent högre än bland samtliga förvärvsarbetande i Sverige.

I diagram 37 illustreras dessa siffror över fördelningen mellan privat och offentlig sektor.

I samma diagram ser vi att andelen svenskirakier som arbetade inom det privata näringslivet hade minskat jämfört med fem år tidigare, år 2013. Andelen svenskirakier som arbetade inom näringslivet var 2013 omkring 6 procentenheter högre än samma andel bland samtliga förvärvsarbetande i Sverige.

Det har alltså hos svenskirakierna skett en viss förskjutning bland de förvärvsarbetande, mot att fler och fler arbetar inom offentlig sektor. En del av detta kan ha samband med att andelen egenföretagare bland svenskirakierna har minskat mellan dessa år.

DIAGRAM 37 | ANDEL **FÖRVÄRVSARBETANDE I ÅLDERN 20-64 ÅR** SOM **ARBETAR I PRIVAT NÄRINGSLIV RESPEKTIVE OFFENTLIG SEKTOR** – 2013 OCH 2018

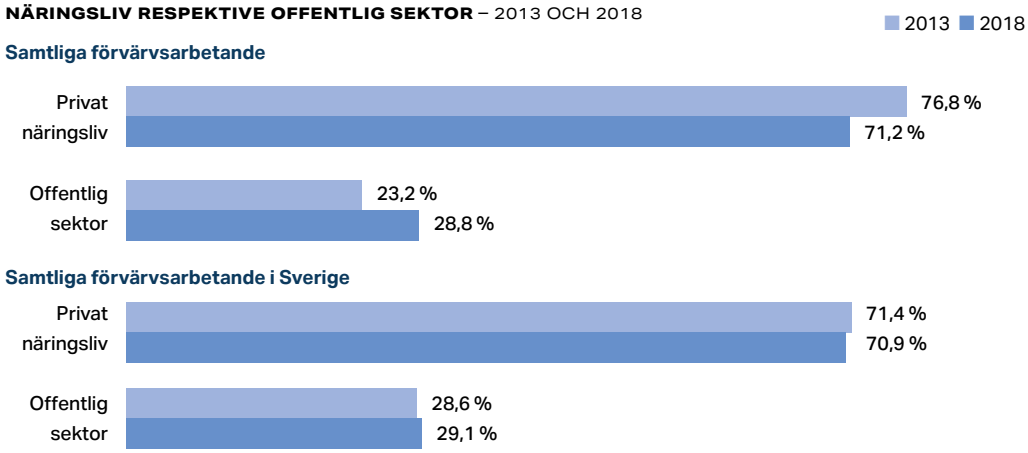

Vi fortsätter titta på andelen som arbetar inom privat respektive offentlig sektor, men nu uppdelat på män respektive kvinnor.

Skillnaderna mellan könen är stora. År 2018 arbetade ungefär lika många svenskirakiska förvärvsarbetande kvinnor inom det privata näringslivet (51,5 procent) som inom offentlig sektor (48,5 procent). De allra flesta förvärvsarbetande svenskirakiska männen däremot arbetade inom det privata näringslivet (85,4 procent) medan bara en mindre andel arbetade inom den offentliga sektorn (14,6 procent).

Fem år tidigare, år 2013, arbetade 88 procent av de förvärvsarbetande svenskirakiska männen inom det privata näringslivet. Vi ser i diagram 38 en ökning av andelen inom offentlig sektor för båda könen men också att ökningen bland kvinnor är betydligt större.

Att arbeta inom offentlig sektor är inte bara i gruppen svenskirakier utan också i hela gruppen förvärvsarbetande i Sverige betydligt vanligare bland kvinnor än bland män. Vanliga yrken inom offentlig sektor är kvinnodominerade och finns inom vård och omsorg men också inom utbildning.

44 procent av kvinnorna och 15 procent av männen i hela Sverige arbetade inom offentlig sektor år 2018. Bland svenskirakiska kvinnor var andelen än högre medan siffran för svenskirakiska män i stort sett var på samma nivå som för samtliga män i Sverige.

DIAGRAM 38 | ANDEL FÖRVÄRVSARBETANDE **SVENSKIRAKISKA MÄN OCH KVINNOR** I ÅLDERN 20-64 ÅR SOM ARBETAR I **PRIVAT NÄRINGSLIV RESPEKTIVE OFFENTLIG SEKTOR** – 2013 OCH 2018

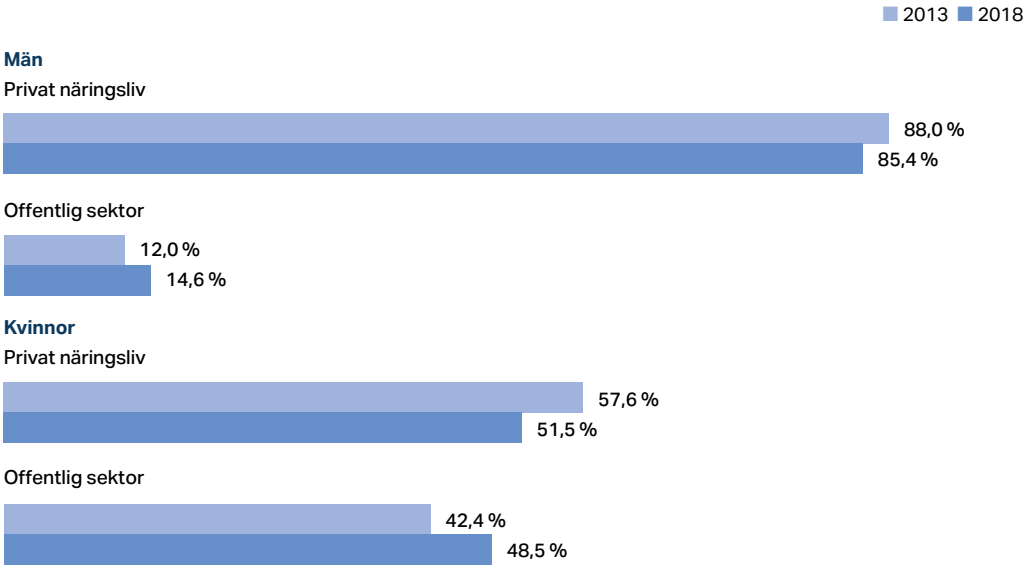

Åsikterna som utrycks i intervjuerna är de intervjuades egna.

Kawthar Hussein Altimimi:

»Det är viktigt med närvarande föräldrar»

Kawthar Hussein Altimimi kom till Sverige från Irak som 10-åring. Hon är i dag 24 år, utbildad socionom och bor i Norrköping.

Socionomen Kawthar Hussein Altimimi studerar psykoterapi parallellt med arbetet som familjebehandlare på familjeenheten i Linköpings kommun. Arbetet handlar om att erbjuda olika typer av stödinsatser för familjer med barn eller ungdomar mellan 0 och 20 år.

Hon menar att den relativt höga arbetslösheten bland svenskirakier har flera orsaker: ålder, utbildning och erfarenheter från tidigare jobb. Men också på att de diskrimineras på grund av sitt ursprung, något hon själv mött på.

– Rasism är något som tyvärr finns. Vissa arbetsgivare har fördomar om den personen som de möter, och behandlar dem annorlunda på grund av kön, religion, ursprung eller etnicitet. Detta är särskilt ett problem för kvinnor med utländsk bakgrund. Jag har själv träffat på arbetsgivare som inte har behandlat mig bra.

Hon menar att hela samhället måste agera för att minska diskrimineringen och förbättra sysselsättningsgraden bland svenskirakier. Alltifrån skola och myndigheter till individerna själva.

Ungdomarna ser att många av de äldre inte har ett arbete att gå till. Hur viktigt är det med goda förebilder?

– Det är viktigt att föräldrar är goda förebilder för att barnen ska kunna nå sina mål och drömmar. En förebild kan vara vem som helst, men som ung väljer man att se upp till sina föräldrar om dessa är närvarande. Det är viktigt med närvarande föräldrar för att kunna klara av skolan.

Branscher

Så här långt har vi tittat på andelen av svenskirakierna som förvärvsarbetar. Sammanfattningsvis är de allra flesta anställda i högre grad än egna företagare och männen arbetar framför allt inom privat näringsliv medan det bland kvinnor är ungefär lika vanligt att arbeta inom den privata som inom den offentliga sektorn. Nu går vi vidare genom att undersöka vad svenskirakier generellt sett arbetar med, det vill säga vilken bransch de tillhör.

Tabell 1 visar andelen förvärvsarbetande efter bransch, där branscherna är rangordnade med den vanligaste branschen för svenskirakier överst och sedan i fallande ordning till minst vanlig bransch längst ner. År 2018 var vård och omsorg, sociala tjänster (21 procent) den vanligaste branschen som förvärvsarbetande svenskirakier arbetade inom, följt av handel (14 procent), utbildning (13 procent), transport och magasinering (10 procent) samt uthyrning, fastighetsservice, resetjänster mm (9,4 procent) och tillverkning (8 procent). Av de förvärvsarbetande svenskirakierna arbetar alltså 75 procent, eller omkring 56 550 av de 75 400 förvärvsarbetande svenskirakierna inom dessa sex branscher. Knappt hälften av de förvärvsarbetande svenskirakierna arbetar i de tre vanligaste branscherna.

Vård och omsorg, sociala tjänster var den vanligaste branschen både år 2013 och 2018 medan andelen svenskirakier som arbetar inom utbildning har ökat mellan år 2013 och år 2018. Andelen som arbetar inom hotell och restaurang har minskat nästan 4 procentenheter mellan åren från 11,3 procent år 2013 till 7,4 procent år 2018 och andelen som arbetar inom handel har minskat med knappt 2 procentenheter.

TABELL 1 | ANDEL FÖRVÄRVSARBETANDE **SVENSKIRAKIER I ÅLDERN 20-64 ÅR** SOM **ARBETAR I OLIKA BRANSCHER** – 2013 OCH 2018

	2018	2013
Vård och omsorg, sociala tjänster	21,0	20,2
Handel	13,7	15,4
Utbildning	13,3	9,8
Transport och magasinering	10,3	11,3
Uthyrning, fastighetsservice, resetjänster och andra stödtjänster	9,4	9,1
Tillverkning	7,7	7,1
Hotell och restaurang	7,4	11,3
Övrig offentlig förvaltning och försvar	3,3	2,3
Verksamhet inom juridik, ekonomi, vetenskap och teknik	3,0	2,5
Annan serviceverksamhet	2,8	3,5
Byggverksamhet	2,2	1,9
Okänd bransch / verksamhet	1,6	1,9
Informations- och kommunikationsverksamhet	1,3	1,0
Finans- och försäkringsverksamhet	0,9	0,7
Fastighetsverksamhet	0,9	0,6
Kultur, nöje och fritid	0,9	0,8
Övrigt	0,5	0,4

Även här finns tydliga skillnader mellan män och kvinnor. År 2018 arbetade omkring en tredjedel av kvinnorna inom vård och omsorg som i huvudsak är offentlig sektor. Svenskirakiska män arbetade i större utsträckning i privat sektor och i branscherna handel respektive transport arbetade vardera omkring 16 procent.

Vi har nu beskrivit att allt fler svenskirakier tar sig in på arbetsmarknaden. Det här gäller både gruppen svenskirakier födda i Irak och den mindre gruppen födda i Sverige.

Båda dessa grupper var 2018 oftare förvärvsarbetande jämfört med fem år tidigare. Men fortfarande var andelen förvärvsarbetande svenskirakier (59 procent) betydligt lägre jämfört med den vuxna befolkningen totalt, där andelen förvärvsarbetande var 80 procent.

Operativa företagsledare

Vi har hittills visat siffror som belyser andelen förvärvsarbetande svenskirakier, branscher och hur stor andel av dessa som är anställda respektive företagare. Nu beskriver vi i text och i diagram 39 och diagram 40 hur vanligt det är att svenskirakier är företagsledare.

Vi använder här begreppet "operativa företagsledare". Begreppet avser enligt Statistiska centralbyråns definition den person i företaget som sköter den löpande förvaltningen. Det som finns i SCB:s statistik, som i alla uppgifter i denna rapport, grundas på en enda operativ företagsledare per bolag. I den här statistiken är födelseland det centrala. Vi kan därmed bara beskriva andelen utifrån födelseland och har inga uppgifter om Sverigefödda svenskirakier i sådana positioner.

År 2018 fanns 7 500 Irakfödda operativa företagsledare i Sverige. Samma år fanns det drygt 423 000 Sverigefödda operativa företagsledare i landet – en svag minskning sedan 2013 då antalet Sverigefödda företagsledare var drygt 437 000 personer. Antalet Irakfödda operativa företagsledare ökade istället, med 32 procent, under de fem åren.

I diagram 39 beskrivs antalet operativa företagsledare bland Irakfödda respektive Sverigefödda[1] personer i Sverige (år 2018). Statistiken här är alltså uppdelad efter födelseland, oavsett andra faktorer som medborgarskap eller föräldrars bakgrund. Diagrammet beskriver också hur antalet har förändrats under de fem år som gått mellan 2013 och 2018.

DIAGRAM 39 | ANTAL **OPERATIVA FÖRETAGSLEDARE** BLAND DE SYSSELSATTA – SKILLNADER MELLAN IRAKFÖDDA OCH SVERIGEFÖDDA PERSONER MELLAN 2013 OCH 2018

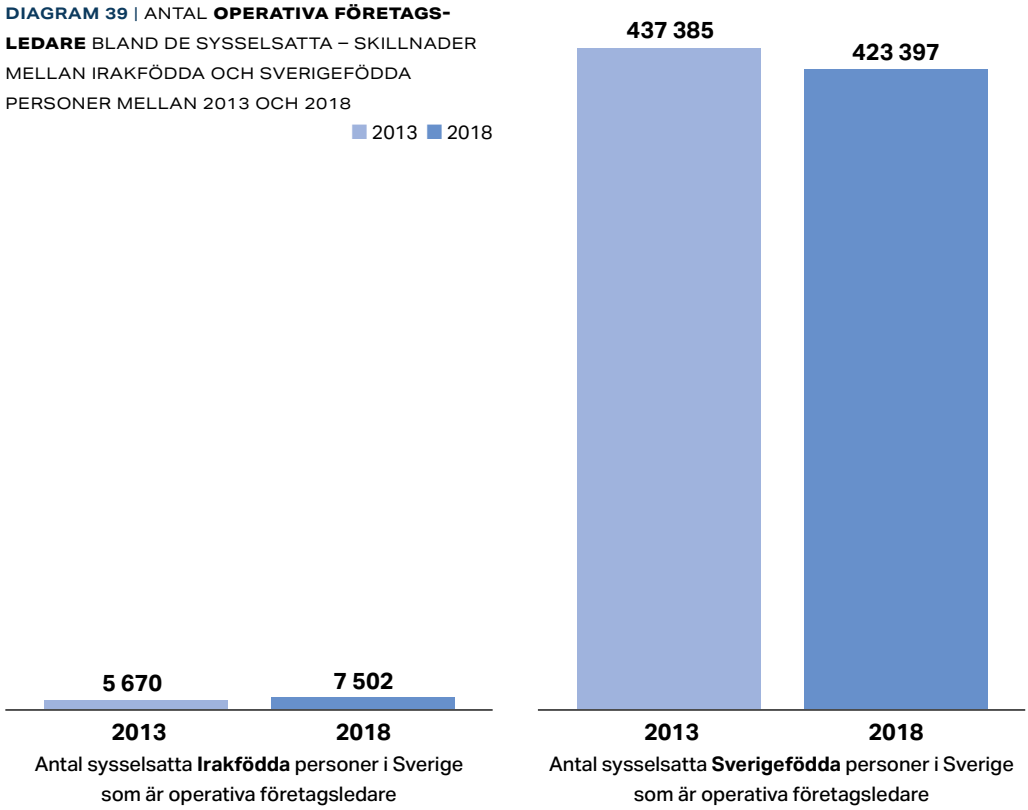

När vi beskriver de absoluta talen, så som det görs i diagram 39, är det svårt att ge en tydlig bild av gruppen svenskirakier.

Det finns oerhört många fler Sverigeföddа än Irakfödda i Sverige vilket gör att det exakta antalet operativa företagsledare inte blir en givande siffra. I stället fokuserar vi på *relativa tal*, det vill säga hur stor andel av de sysselsatta Irakfödda respektive Sverigefödda som är företagsledare. Den statistiken beskrivs i diagram 40 för åren 2013 och 2018.

DIAGRAM 40 | ANDEL **OPERATIVA FÖRETAGSLEDARE** BLAND DE SYSSELSATTA – SKILLNADER MELLAN IRAKFÖDDA OCH SVERIGEFÖDDA PERSONER SAMT MELLAN 2013 OCH 2018

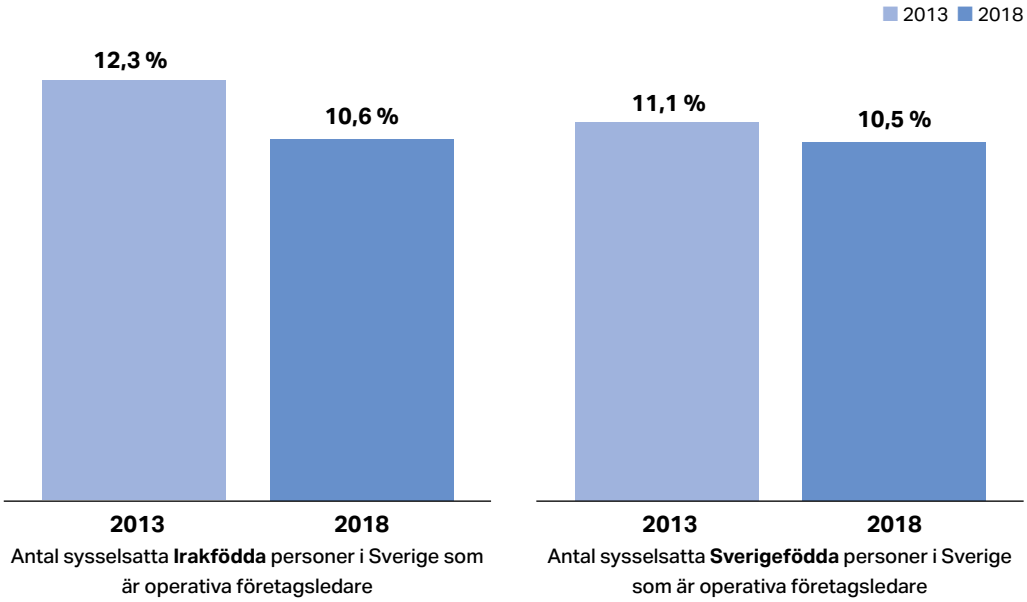

Trots att antalet operativa företagsledare ökade mellan 2013 och 2018 så har den relativa andelen Irakfödda personer i Sverige som är operativa företagsledare minskat något.

Många operativa företagsledare är egenföretagare och vi ser därför samma bild här som i det tidigare avsnittet kring företagande. *Antalet* svenskirakier i dessa roller har visserligen fortsatt öka, men andelsmässigt är de nu färre. Från att ligga något över andelen hos de Sverigefödda personerna 2013, till att 2018 ligga på samma nivå.

Även bland de Sverigefödda förvärvsarbetande finns en liten minskning av andel operativa företagsledare mellan åren 2013 och 2018. 2013 var 11,1 procent av de sysselsatta Sverigefödda personerna operativa företagsledare. Fem år senare hade andelen minskat något till 10,5 procent.

Återigen vill vi vara tydliga med att Sverigefödda här omfattar alla som är födda i Sverige oavsett bakgrund i övrigt.

Öppen arbetslöshet och arbetsmarknadspolitiska åtgärder

Hittills i kapitlet har vi beskrivit olika aspekter av förvärvsarbetande i den svenskirakiska befolkningen i Sverige. Dessa förvärvsarbetande utgjorde, som visades bland annat i diagram 32, ungefär 60 procent av samtliga personer med irakiskt ursprung i Sverige. Nu övergår vi i stället till att belysa svenskirakier som inte är förvärvsarbetande. Inledningsvis beskriver vi den grupp som är öppet arbetslösa eller i arbetsmarknadspolitiska åtgärder.

Definitionen **öppet arbetslös** betyder att en person kan och vill arbeta, och aktivt söker efter ett arbete (är registrerad som arbetssökande), men inte har fått någon anställning eller är företagare. Det är viktigt att betona att dessa öppet arbetslösa alltså egentligen vill arbeta. Vid sidan av dessa finns också personer som inte förvärvsarbetar men som av olika skäl inte heller aktivt söker arbete.

För att inkludera personer som står långt från arbetsmarknaden vidtas i Sverige **arbetsmarknadspolitiska åtgärder.** Syftet med åtgärderna är att öka sysselsättningen, minska arbetslösheten och förbättra arbetsmarknadens funktion.

I följande diagram och analyser har vi slagit ihop de två kategorierna: personer som är öppet arbetslösa och personer i arbetsmarknadspolitiska åtgärder och använder här det förenklade begreppet arbetslösa om båda grupperna tillsammans. Precis som i tidigare analyser i kapitlet baseras uppgifterna på personer i åldern 20 till 64 år eftersom det är i dessa åldrar som människor vanligen förvärvsarbetar.

År 2018 var något fler än 17 procent av alla svenskirakier arbetslösa. Om vi jämför med andelen arbetslösa i hela befolkningen i Sverige samma år var den andelen 6 procent. Inom den svenskirakiska gruppen är andelen arbetslösa bland personer som är födda i Irak betydligt högre än andelen bland personer som är födda i Sverige med minst en förälder född i Irak, 18,5 procent att jämföra med 5,7 procent.

De svenskirakier som är födda i Sverige var år 2018 arbetslösa i lika stor utsträckning som hela befolkningen i Sverige, vilket också framgår av diagram 41.

DIAGRAM 41 | ANDEL AV BEFOLKNINGEN **I ÅLDERN 20-64 ÅR** SOM ÄR **ÖPPET ARBETSLÖS ELLER I ÅTGÄRDER** – 2013 OCH 2018

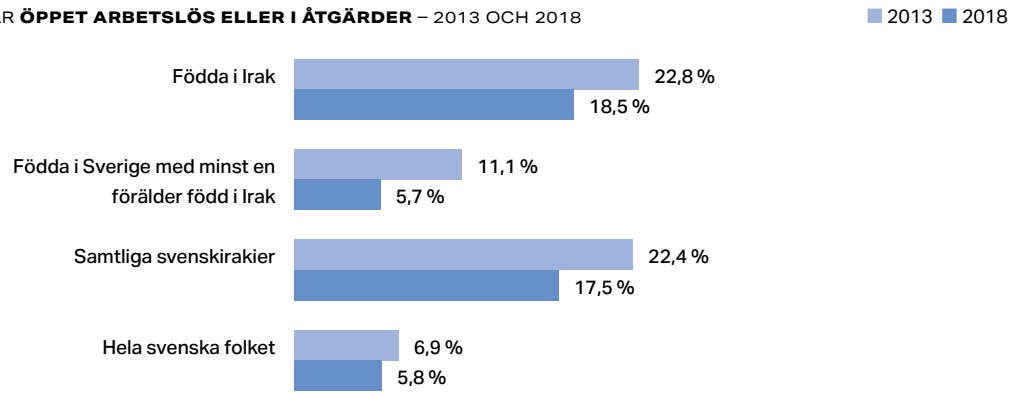

Vid en jämförelse mellan åren 2013 och 2018 ser vi att andelen av samtliga svenskirakier i åldern 20 till 64 år som är arbetslösa tydligt har minskat på fem år, från omkring 22 till 17 procent.

Vi ser också att det är i den mindre gruppen, alltså bland svenskirakier som är födda i Sverige, som minskningen är som störst, men vi ska komma ihåg att den gruppen är åldersmässigt väldigt ung med få personer i arbetsför ålder. I den större gruppen, de som är födda i Irak, finns en högre arbetslöshet och där minskar arbetslösheten mer långsamt. I antal räknat har arbetslösheten bland svenskirakier minskat från 23 649 år 2013 till 22 435 arbetslösa år 2018.

Andelen arbetslösa har minskat något i hela befolkningen i Sverige över de fem åren mellan 2013 och 2018. Det här gäller både kvinnor och män i åldern 20-64 år. Bland samtliga svenskirakier var andelen arbetslösa år 2018 något högre bland kvinnorna än bland männen.

Fem år tidigare var det tvärtom männen som hade en högre arbetslöshet men sedan 2013 har arbetslösheten bland männen minskat i större utsträckning från 23,3 procent till 17,4 procent.

Bland kvinnorna har arbetslösheten minskat från 21,2 till 17,7 procent. Även här dominerar de Irakfödda i statistiken. Både svenskirakiska män och kvinnor födda i Sverige hade 2018 en lägre arbetslöshet än 2013, men de är en så pass liten grupp att de inte påverkar siffrorna när de slås ihop med de Irakfödda.

DIAGRAM 42 | ANDEL **ÖPPET ARBETSLÖSA** ELLER I ÅTGÄRDER **I ÅLDERN 20-64 ÅR – SKILLNADER MELLAN MÄN OCH KVINNOR**, MELLAN **SVENSKIRAKIER OCH SAMTLIGA SVENSKAR** SAMT MELLAN 2013 OCH 2018

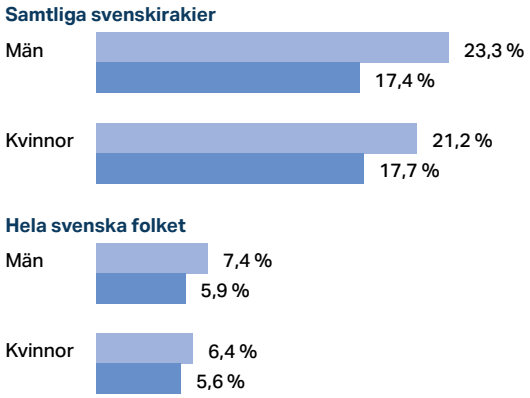

I diagram 43 tittar vi på samma statistik men åldersuppdelat. Statistiken visar att arbetslösheten bland svenskirakier var som störst i de äldre åldersspannen både år 2013 och år 2018.

Arbetslösheten har förvisso minskat i alla åldersgrupper mellan 2013 och 2018, men för den äldsta åldersgruppen tycks arbetslösheten ha bitit sig fast och minskningen är mindre hos 50-64 åringar än hos övriga åldersgrupper.

År 2018 var arbetslösheten i den äldsta åldersgruppen 18,6 procent, en minskning med 2,4 procentenheter sedan 2013. Den största minskningen har skett bland personer som är mellan 18 och 24 år, från 15,3 till 8,5 procent vilket också är den åldersgrupp som har lägst arbetslöshet. Det innebär alltså nästan en halverad arbetslöshet, en minskning med närmare sju procentenheter på fem år.

Arbetslösheten har minskat betydligt, omkring fem procentenheter även i åldersgrupperna 25-29, 30-34 och 35-49 år.

DIAGRAM 43 | ANDEL **ÖPPET ARBETSLÖSA SVENSKIRAKIER** (ELLER I ÅTGÄRDER) I **OLIKA ÅLDERSGRUPPER** – 2013 OCH 2018

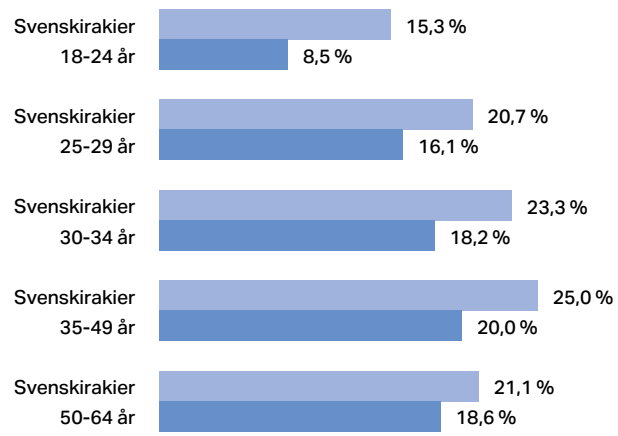

Arbetslösheten bland svenskirakierna i olika åldersgrupper skiljer sig också något mellan män och kvinnor. Både bland män och kvinnor var sex av tio arbetslösa i åldersspannet 35 till 64 år. Högst andel arbetslösa män fanns i åldersgruppen 50-64 år medan det var vanligast bland något yngre kvinnor att vara arbetslösa. Störst var arbetslösheten bland kvinnor i åldersgruppen 35-49 år.

Det talas ofta om utbildningens betydelse för möjlighet till arbete och inkomst. I kapitel 2 beskrev vi bland annat den vuxna befolkningens utbildningsnivåer och där framgick att 27 procent av samtliga svenskirakier år 2019 högst hade en förgymnasial utbildning och ytterligare drygt 30 procent hade gymnasial utbildning. 15 procent hade eftergymnasial utbildning kortare än tre år och 28 procent hade en eftergymnasial utbildning som var tre år eller längre.

I det följande beskriver vi nu vilket samband som finns mellan utbildningsnivå och arbetslöshet bland svenskirakierna. De uppgifter vi redovisar i detta kapitel avser åren 2013 och 2018, till skillnad från utbildningskapitlet där statistiken avser 2019. Vi utgår ifrån att det mellan åren 2018 och 2019 inte har skett några stora förändringar vad gäller utbildningsnivå inom den svenskirakiska gruppen och använder dessa båda år som likvärdiga statistiskt. Att vi kan göra så stöds också av att andelen som kom till Sverige under 2018 var mycket liten och inte påverkade utbildningsnivåerna bland svenskirakier.

Svenskirakier, och då den grupp som var födda i Irak, hade år 2018 en relativt hög arbetslöshet. I diagram 44 beskrivs nu de samband som vi kan se mellan arbetslöshet och utbildningsnivå.

Andelen arbetslösa svenskirakier är som störst i den grupp som har högst en förgymnasial utbildning, omkring en fjärdedel av dessa personer är arbetslösa. Bland de personer som hade gymnasieutbildning var något färre, 17 procent, arbetslösa eller i åtgärd. Ungefär samma andel i gruppen som har en eftergymnasial utbildning som är kortare än tre år var arbetslösa, 18 procent, medan 13 procent av de personer som hade en eftergymnasial utbildning som var tre år eller äldre var i arbetslöshet.

En lång eftergymnasial utbildning gav både år 2013 och år 2018 lägre risk för arbetslöshet än en kortare utbildningsbakgrund.

Arbetslösheten har sedan 2013 minskat i samtliga utbildningsnivåer men minst för gruppen med enbart förgymnasial utbildning där arbetslösheten alltjämt hänger sig kvar på en nästan dubbelt så hög nivå jämfört med dem som har en längre utbildning. Detta understryker vikten av utbildning i de invandrade grupperna.

I diagram 44 finns också en grupp där uppgift om utbildningsnivå saknas. Ofta brukar den gruppen bestå av nyanlända personer vars utbildningsnivå ännu inte har registrerats i SCB:s utbildningsregister. Detta är en liten grupp om färre än 500 personer.

DIAGRAM 44 | ANDEL **ÖPPET ARBETSLÖSA** SVENSKIRAKIER (ELLER I ÅTGÄRDER) I **OLIKA UTBILDNINGSNIVÅER** – 2013 OCH 2018

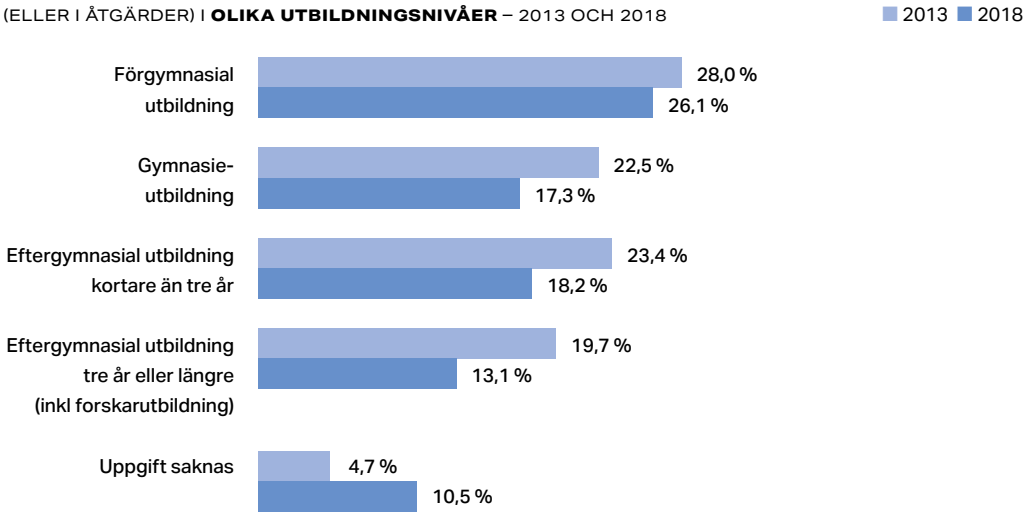

Statistiken visar inte på några skillnader i arbetslöshet kopplat till utbildningsnivå mellan Irakfödda män och kvinnor. Att bara ha en förgymnasial utbildning medför lika stor risk för arbetslöshet bland män som bland kvinnor. Risken för arbetslöshet är även lika stor bland männen och kvinnorna med eftergymnasialt utbildade.

Gruppen Sverigefödda svenskirakier består i huvudsak av unga personer i grundskole- och gymnasieålder och jämförelser blir därför lätt missvisande.

Åsikterna som utrycks i intervjuerna är de intervjuades egna.

Zozo Hassan:

»Segregation har negativa effekter på arbetsmarknadsdeltagande»

Entreprenören Zozo Hassan kom till Sverige från Irak som 7-åring. Hon är utbildad högskoleingenjör vid Mälardalens universitet. Zozo Hassan är 27 år och bor i Stockholm.

Bland svenskirakier i åldern 20–64 år har omkring 60 procent ett jobb. Varför ser det ut så här?

– Av flera olika anledningar. Bland annat kulturella skillnader, språket, sociala kontexter och avsaknaden av ett etablerat nätverk som möjliggör hur pass snabbt man tar sig in i samhället och på arbetsmarknaden. Sedan är det alldeles för höga trösklar in på den svenska arbetsmarknaden och krav på färdigheter och kunskaper. En mer inkluderande arbetsmarknad stärker inte bara individerna utan också företagen och vårt samhälle.

Vad behöver samhället göra för att förbättra sysselsättningsgraden, anser du?

– Öppna för nya perspektiv, representation, erfarenheter och kompetenser. Integrations- och arbetsmarknadsfrågor bör diskuteras av grupper som representerar det samhälle vi lever i för att rätt beslut, åtgärder och insatser i frågan ska kunna fattas. Vidare får vi inte glömma att insatser som erbjuds tidigt för nyanlända i form av sysselsättning och utbildning ökar integrationen avsevärt än om insatserna kommer in efter många år. Ju längre tid det går för en nyanländ att etablera sig desto svårare blir det att integrera sig i Sverige.

Ju högre utbildning, desto större chans till arbete, sägs det. En hel del vuxna svenskirakier är relativt lågutbildade. Ser du någon lösning?

– Förenkla utbildningsprocesserna i Sverige och erbjud arbetsnära utbildningar i kombination med yrkessvenska. Detta har bland annat gett positiva resultat hos våra grannländer och i Tyskland. Vi behöver bli bättre på att erbjuda den formen av insats i Sverige för att flera ska bli självförsörjande. Vidare kan goda förutsättningar för entreprenörskap skapa tillväxt och jobb för många, säger Zozo Hassan.

Ungdomarna ser att många av de äldre inte har ett arbete att gå till. Hur viktigt är det med goda förebilder?

– Detta är ett komplext problem som inte enbart handlar om förebilder. Här behöver man titta på flera olika faktorer: Varför är föräldrarna arbetslösa? Hur ser omgivningen ut? Vad finns det för möjligheter för dessa ungdomar? Segregation har negativa effekter på arbetsmarknadsdeltagande till exempel. Flera insatser mot segregationen kan öka sysselsättningsgraden så att flera ungdomar kan se sina föräldrar gå till ett arbete.

Långtidsarbetslöshet

När personer är arbetslösa under en längre period brukar man definiera dem som långtidsarbetslösa. I SCB:s statistik anses en person vara långtidsarbetslös om hen varit klassad som arbetslös under minst sex månader.

Långtidsarbetslöshet är naturligtvis en svår form av arbetslöshet. Det är svårt för långtidsarbetslösa att ta sig in på arbetsmarknaden. Man brukar säga att dessa personer ofta står längre ifrån arbetsmarknaden än de som är arbetslösa under kortare perioder gör och det är svårare att bryta denna form av arbetslöshet.

Långtidsarbetslösheten är betydligt högre bland svenskirakier än bland den svenska befolkningen i allmänhet vilket illustreras av diagram 45.

Bland svenskirakier i åldern 25 till 64 år låg långtidsarbetslösheten år 2018 på drygt 6 procent medan motsvarande siffra i hela befolkningen i Sverige var knappa 2 procent. Långtidsarbetslösheten var också en procentenhet högre bland de svenskirakiska kvinnorna (6,9 procent) än bland de svenskirakiska männen (5,9 procent).

Trots att många invandrade svenskirakier har varit i Sverige under en lång period är arbetslösheten något högre än vad man kan förvänta sig och långtidsarbetslöshet tycks vara lättare att fastna i och svårare att ta sig ur vad gäller gruppen svenskirakier.

DIAGRAM 45 | ANDEL **LÅNGTIDSARBETSLÖSHET I ÅLDERN 25-64 ÅR** – SKILLNADER MELLAN **MÄN OCH KVINNOR**, MELLAN **SVENSKIRAKIER OCH SAMTLIGA SVENSKAR** – 2013 OCH 2018

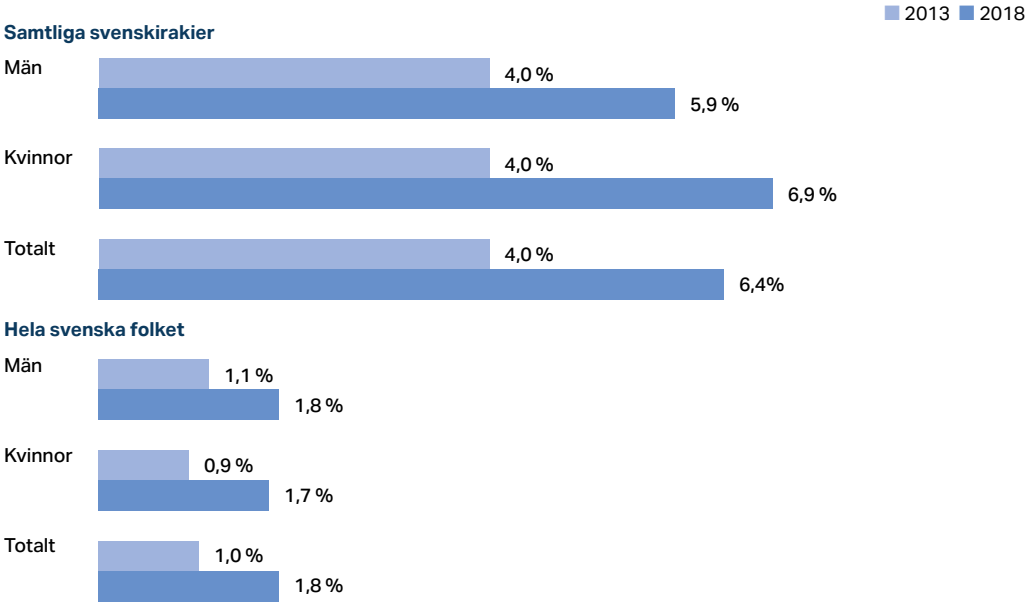

6,4%

Långtidsarbetslösheten ökade i mindre utsträckning bland svenskirakier än bland hela den svenska befolkningen.

Generellt kan sägas att långtidsarbetslösheten ökade kraftigt mellan 2013 och 2018 – såväl bland svenskirakier som i hela befolkningen i Sverige.

I hela befolkningen i Sverige ökade långtidsarbetslösheten med cirka 80 procent mellan 2013 och 2018, från 1 till närmare 2 procent av samtliga personer i åldern 25 till 64 år. Långtidsarbetslösheten var som vi visade tidigare högre bland svenskirakier än för den svenska befolkningen som helhet. Men ökningen mellan år 2013 och 2018 i gruppen svenskirakier var procentuellt något lägre än i hela den svenska befolkningen, en ökning om 60 procent från 4,0 till 6,4 procent.

Bland inrikes födda svenskirakier var något fler män (2,6 procent) än kvinnor (1,9 procent) långtidsarbetslösa och bland de Irakfödda var något fler kvinnor (7,1 procent) än män (6,1 procent) långtidsarbetslösa. Också här gäller att gruppen inrikes födda är liten och att skillnaden bör tolkas med försiktighet.

Det är viktigt att komma ihåg att även om vi talar om kraftiga ökningar, rör sig andelarna fortfarande om relativt små delar av de studerade grupperna – särskilt när vi ser till hela befolkningen i Sverige.

Inkomster och ekonomi

Vilka inkomster och vilken ekonomi personer har är viktiga parametrar för dem att bli en del av samhället. Personer som saknar inkomst eller som har dålig ekonomi har i allmänhet svårt att klara en skälig levnadsnivå vilket ger dem sämre livskvalitet. Svag ekonomi begränsar individen och hushållets möjligheter att ta del av utbudet i samhället och detta leder i förlängningen till socialt utanförskap.

Fortfarande många ekonomiskt utsatta

Grupper med svag ekonomi i samhället bor oftare koncentrerat i specifika bostadsområden där hyresnivåer är lägre och det finns tillgång till bostäder. Segregationen förstärks på så sätt till stor del av människors inkomster och ekonomi.

En inkomstökning för en enskild person är därför inte bara något positivt för honom eller henne, utan de positiva effekterna sprider sig som ringar på vattnet, bland annat i form av minskad segregation.

Vi kommer nu i detta kapitel att gå igenom svenskirakiernas situation ur ett ekonomiskt perspektiv. Kapitlet inleds med en genomgång av svenskirakiernas inkomster och inkomstkällor. Efter detta beskriver vi svenskirakiernas ekonomiska ställning, vilken naturligtvis har ett starkt samband med inkomster.

Kapitlet blir på så sätt en naturlig fortsättning av det som diskuterats tidigare i rapporten såsom utbildning, arbete och företagande. Förbättras resultaten i skolan och fler når högre utbildning ger detta större möjligheter på arbetsmarknaden, vilket i sin tur leder till ökade inkomster och en bättre ekonomi.

Nettoinkomst

Kapitlet kring inkomster och ekonomi inleds med att beskriva svenskirakiernas nettoinkomster.

Med nettoinkomst menas det sammanlagda beloppet under ett år som en person eller ett hushåll har kvar av sin inkomst efter att ha betalat skatt.

I det här avsnittet kommer vi att redovisa uppgifter om *samtliga förvärvsarbetande svenskirakier*. I några av de tidigare avsnitten i rapporten har vi fokuserat på förvärvsarbetande personer mellan 20 och 64 år. I dessa åldrar fanns det omkring 75 400 förvärvsarbetande svenskirakier i landet 2018. Utan att begränsa statistiken till dessa åldrar fanns det istället cirka 78 400 förvärvsarbetande svenskirakier i Sverige. Det fanns alltså ungefär 3 000 svenskirakier som förvärvsarbetade och som antingen var yngre än 20 år eller äldre än 64 år.

Diagram 46 beskriver nettoinkomsten för samtliga förvärvsarbetande svenskirakier parallellt med nettoinkomstnivåerna för hela den svenska förvärvsarbetande befolkningen.

DIAGRAM 46 | **ANDEL FÖRVÄRVSARBETANDE**, ALLA ÅLDRAR, I **OLIKA INKOMSTNIVÅER** (ÅRSINKOMST/NETTOINKOMST) – 2013 OCH 2018

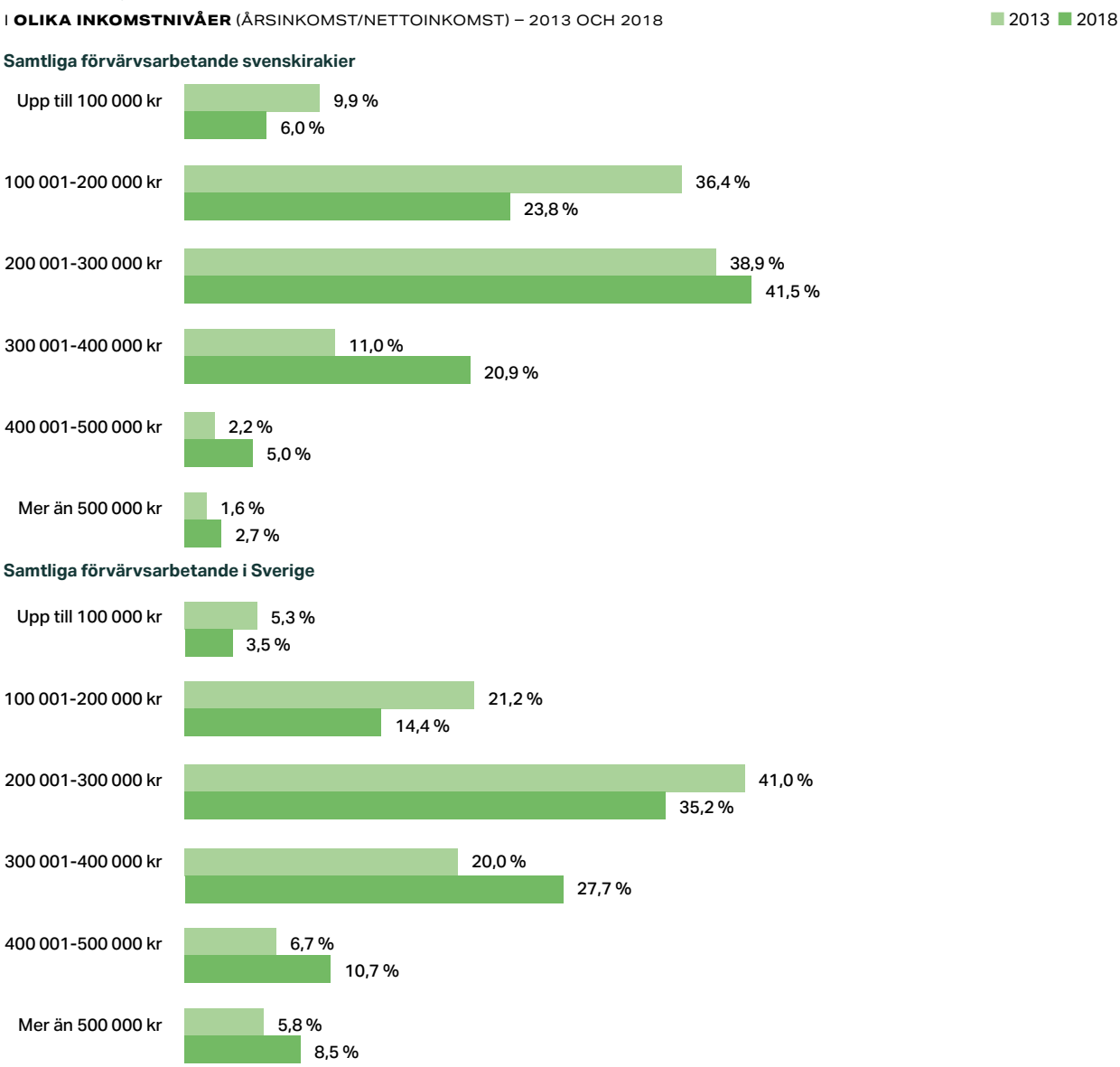

Omkring 30 procent av svenskirakierna hade en nettoinkomst om upp till 200 000 kronor. Detta är en betydligt större andel än bland alla förvärvsarbetande i Sverige som helhet där 17 procent hade så pass låg nettoinkomst.

Samtidigt visar diagrammet att inkomster mellan 200 001 och 400 000 kronor var ungefär lika vanligt bland svenskirakier som för alla förvärvsarbetande, drygt sex av tio hade den nettoinkomsten år 2018. Desto större är skillnaderna i de högre inkomstspannen.

Få svenskirakier (7,7 procent) hade en nettoinkomst över 400 000 kronor vilket kan jämföras med siffran för alla förvärvsarbetande i Sverige som var 19,2 procent. Med andra ord varierar den ekonomiska

situationen bland svenskirakier. Många har en svår ekonomisk situation men det finns också en bred ekonomisk medelklass och en mindre grupp som har det mycket bra ställt.

Bland svenskirakierna i de lägre inkomstklasserna fanns 2018 inga betydande könsskillnader. En något högre andel av de Irakfödda kvinnorna (31,5 procent) hade en nettoinkomst under 200 000 kronor.

Bland Sverigefödda svenskirakiska kvinnor hade 51,8 procent en nettoinkomst under 200 000 kronor och bland männen var andelen med så låg inkomst 48,1 procent. Att de Sverigefödda så ofta finns i dessa låga inkomstklasser beror huvudsakligen på att de är så pass unga och att få har hunnit etablera sig på arbetsmarknaden. Skillnaderna mellan könen var betydligt större i de högre inkomstklasserna där männen, både inrikes- och Irakfödda i mycket större utsträckning än kvinnorna hade en inkomst över 300 000 kronor.

I det underlag som har beställts från Statistiska centralbyrån, SCB, finns statistik för olika inkomstintervall och det är den statistiken som presenterats i diagram 46. Vi har här kännedom om antal personer per intervall men saknar exakta inkomstuppgifter för personerna. För att räkna fram medelvärden för olika gruppers nettoinkomster har därför vissa antaganden[1] gjorts.

Med hjälp av den beskrivna metoden har ett genomsnittligt värde på nettoinkomsten bland de förvärvsarbetande svenskirakierna räknats fram.

För 2018 beräknades den genomsnittliga nettoinkomsten bland svenskirakier till 253 174 kronor per år. För hela befolkningen i Sverige var den genomsnittliga nettoinkomsten under samma år 303 200 kronor. Även om antagandena för framräkningen av nettoinkomsterna inte är exakta är skillnaderna tydliga. En genomsnittlig förvärvsarbetare i Sverige tjänade drygt 50 000 kronor mer per år än vad en genomsnittlig förvärvsarbetande svenskirakisk person gjorde.

Den årliga nettoinkomsten i allmänhet hade ökat såväl hos svenskirakier som hos samtliga förvärvsarbetare i landet mellan åren 2013 och 2018. Svenskirakier hade i någon mån närmat sig den svenska befolkningen. Den allmänna inkomstnivån ökade med 18 procent mellan 2013 och 2018.

Andelen svenskirakier med mycket låg nettoinkomst, det vill säga upp till 200 000, har minskat betydligt. Minskningen om 16,5 procentenheter under de fem åren var en dubbelt så stor minskning som bland samtliga förvärvsarbetande i Sverige och vi ser här alltså en mycket positiv utveckling. Vi ser också en ökning med tio procent enheter av andelen svenskirakier som hade en nettoinkomst på 300 001-400 000 kronor.

Generellt i samhället har män högre inkomster än kvinnor och statistiken visar att det- samma gäller bland svenskirakier. Diagram 47 beskriver nettoinkomstnivåerna för år 2018 uppdelat på män och kvinnor bland svenskirakier och bland samtliga förvärvsarbetande i Sverige. Fler svenskirakiska kvinnor än män hade inkomstnivåer om max 300 000 kronor medan fler män än kvinnor hade högre inkomstnivåerna på över 300 000 kronor.

Den skevhet mellan könen som syns bland svenskirakierna gällde också bland förvärvsarbetande totalt i Sverige. Kvinnor var överrepresenterade i de lägre inkomstnivåerna, de allra flesta hade en nettoinkomst på upp till 300 000 kronor per år. Männen var tydligt överrepresenterade i nettoinkomstnivåer på 300 000 kronor per år eller mer.

DIAGRAM 47 | **ANDEL FÖRVÄRVSARBETANDE**, ALLA ÅLDRAR I OLIKA INKOMSTNIVÅER (ÅRSINKOMST/NETTOINKOMST) – **MÄN OCH KVINNOR** – 2018

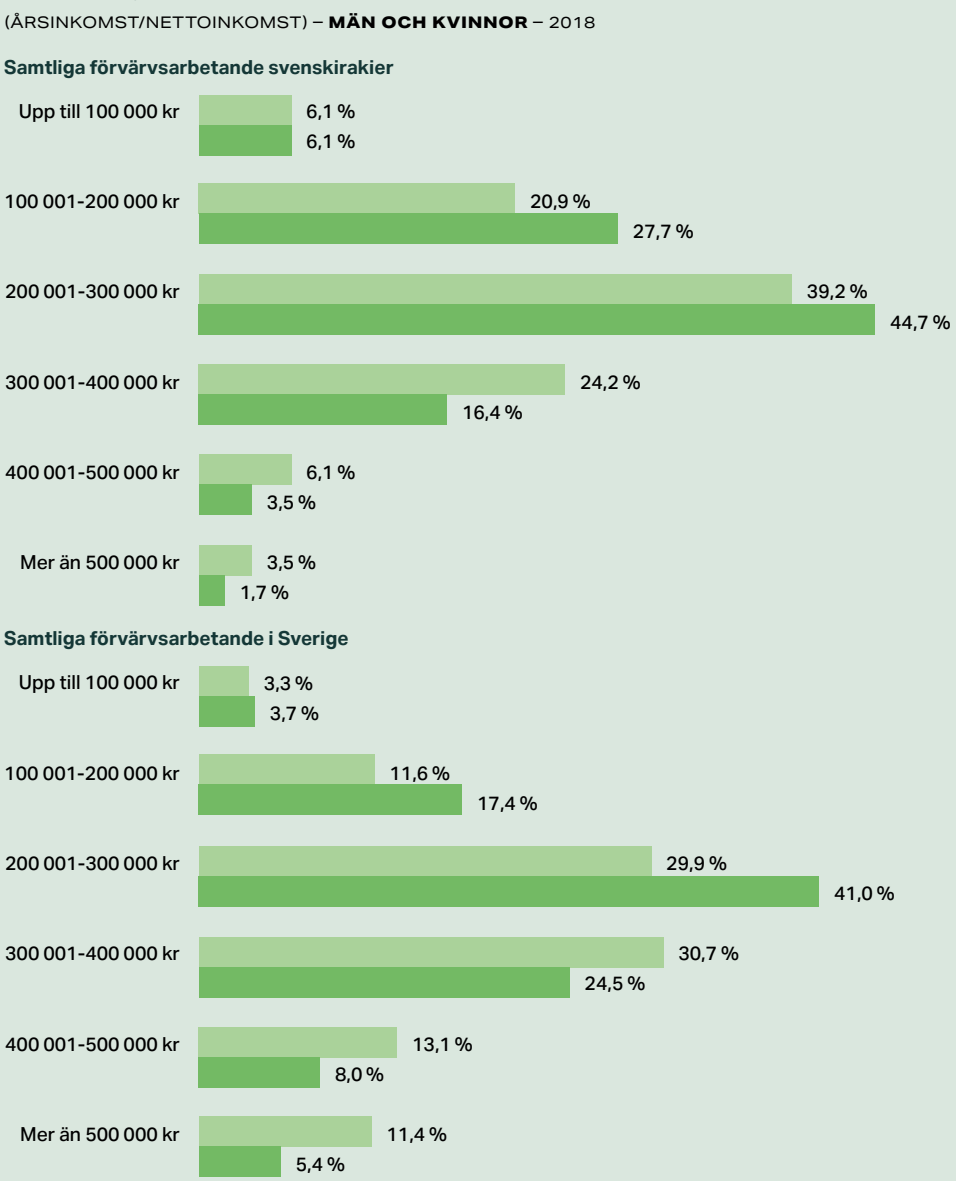

Medianinkomst

Om vi sorterar alla inkomster i storleksordning och väljer ut den inkomst som ligger alldeles i mitten efter att värdena sorterats, då är detta mittersta värde vad vi kallar medianen. Hälften av befolkningen har en högre inkomst och hälften en lägre. Medianvärdet används ofta när värdena varierar mycket och det kan finnas vissa värden som ligger långt ifrån de övriga. Det här är ofta fallet när det gäller inkomster. I följande avsnitt studerar vi medianinkomsten hos samtliga i befolkningen, det vill säga både förvärvsarbetande och icke förvärvsarbetande i åldern 20-64 år.

Diagram 48 och 49 visar medianinkomsten hos svenskirakier och hos hela befolkningen i Sverige 20-64 år. I Sverige fanns det drygt 5,8 miljoner personer i detta åldersintervall år 2018 – av dessa var 127 942 svenskirakier.

Medianinkomsten hos landets samtliga svenskirakier i åldern 20 till 64 år låg år 2018 på 190 920 kronor per år. Som vi såg i föregående avsnitt hade de svenskirakier som arbetar i någon form en medelinkomst på 253 174 kronor. Median- och medelinkomst beräknas på olika sätt och jämförelsen blir därför något skev. Men båda nyckeltalen är relevanta och de stora skillnader som uppstår om man studerar en större grupp där det också ingår en stor mängd personer som står utan arbete blir tydliga.

Bland personer med svensk bakgrund, alltså personer med minst en förälder som är född i Sverige, i åldern 20 till 64 år, låg medianinkomsten på ungefär 350 000 kronor per år enligt statistik från 2018. Skillnaden gentemot medianinkomsten hos landets samtliga svenskirakier var med andra ord mycket stor. Som vi har visat i tidigare kapitel består gruppen Sverigefödda svenskirakier med minst en förälder född i Irak i huvudsak av unga personer. Tre av fyra är 0-15 år. Åldersgruppen 20-64 år mycket liten och de flesta i gruppen är i det lägre åldersspannet 20-24 år, en ålder då många fortfarande är i studier och inte i arbete. De som arbetar har därmed också kort arbetslivserfarenhet och sammantaget förklarar ålderssammansättningen i gruppen varför inkomsten är lägre än för gruppen Irakfödda.

Medianinkomsten hos svenskirakierna, oavsett födelseland, ökade kraftigt, en fördubbling över de fem åren mellan 2013 och 2018. Ökningen var något lägre när vi studerarar de Sverigefödda svenskirakierna separat, en ökning med 73 procent. Sedan tidigare vet vi att de Sverigefödda svenskirakier har en ung ålderssammansättning vilket förklarar den lägre medianinkomsten och inkomstutvecklingen.

DIAGRAM 48 | MEDIANINKOMST (KRONOR) – 2013 OCH 2018

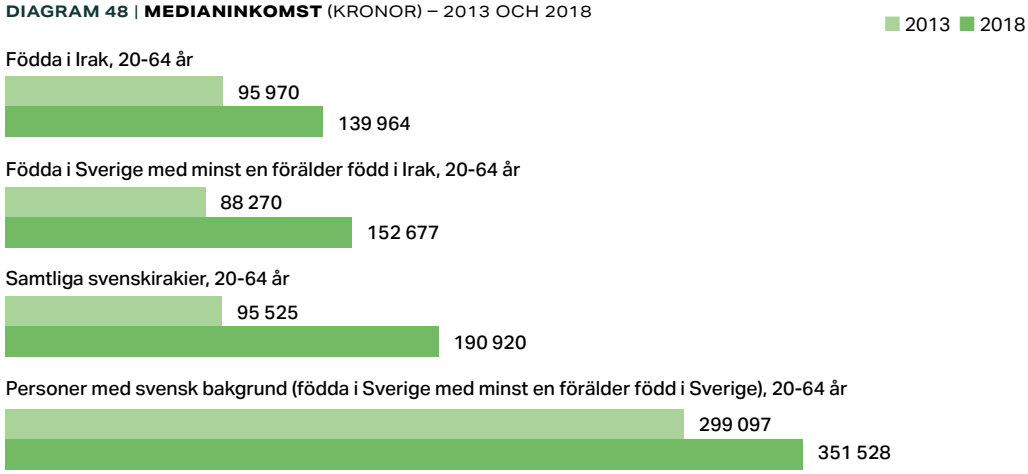

Medianinkomsten bland svenskirakier födda i Irak har alltså utvecklats mycket positivt under den senaste femårsperioden. Många i gruppen har levt i Sverige i 25-30 år, har etablerat sig i arbetslivet och alltmer uppnått förutsättningar likt den övriga befolkningen i Sverige.

DIAGRAM 49 | **MEDIANINKOMST** (KRONOR) 2018 – **MÄN OCH KVINNOR**

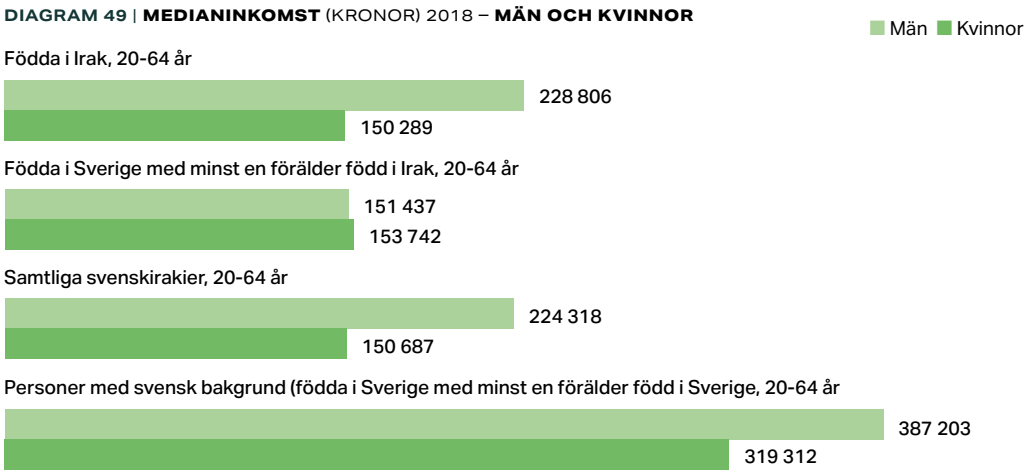

Vid en jämförelse mellan könen blir det tydligt att männen hade en avsevärt högre medianinkomst än kvinnorna, både hos svenskirakier och hos personer med svensk bakgrund. Skillnaderna mellan män och kvinnor är dock betydligt större bland svenskirakier.

De som hade lägst medianlön är svenskirakiska kvinnor som är födda i Irak, här var medianlönen 150 300 kronor om året. Detta kan jämföras med de svenskirakiska männen som är födda i Irak vars medianinkomst låg på omkring 229 900 kronor om året, alltså 50 procent högre än kvinnorna.

Bland svenskirakier födda i Sverige fanns inga stora skillnader mellan kvinnor och män. I diagram 49 ser vi hur medianinkomsten skilde sig åt mellan kvinnor och män år 2018 – både inom den svenskirakiska gruppen och hos personer med svensk bakgrund.

Sammanfattningsvis var skillnaden mellan mäns och kvinnors medianinkomst betydande bland samtliga svenskirakier i åldern 20 till 64 år och kvinnornas medianinkomst låg 73 600 kronor under männens medianinkomst. I den sammanlagda bilden dominerar de Irakfödda som utgör en stor andel av svenskirakierna och som har levt i Sverige under många år. Många av de Irakfödda förvärvsarbetar till skillnad från svenskirakier födda i Sverige där många är i skolåldern. Vi understryker åter att medianinkomsten beräknas på samtliga personer inom de nämnda undergrupperna, det vill säga också inkluderar personer mellan 20 och 64 år som inte förvärvsarbetar.

Inkomstslag

Tidigare i rapporten har beskrivits att 59 procent av svenskirakierna i åldern 20 till 64 år förvärvsarbetade år 2018. Vid sidan av inkomst från förvärvsarbete kan personer ha andra typer av inkomster och vi belyser nu olika inkomstslag bland svenskirakier och bland samtliga personer mellan 18 och 64 år i Sverige.

Vilka olika inkomstslag, det vill säga olika typer av ekonomiska ersättningar, som förekommer inom den svenskirakiska gruppen och bland samtliga personer i Sverige beskrivs i diagram 50 och 51. Det bör understrykas att dessa båda diagram omfattar personer i åldersspannet 18 till 64 år till skillnad från många andra av diagrammen i denna rapport där åldersspannet är 20 till 64 år. Det är också viktigt att komma ihåg att en och samma person kan ha flera typer av inkomstslag och ersättningar samtidigt.

Diagram 50 visar att det bland svenskirakierna år 2018 fanns flera vanligt förekommande inkomstslag jämfört med samtliga personer i Sverige där det framför allt var ersättning för föräldraledighet och ekonomiskt bistånd som var vanligt utöver förvärvsarbete. Bland svenskirakier hade en femtedel ekonomiskt bistånd (socialbidrag) år 2018. 23 procent av samtliga svenskirakier i åldern 18 till 64 år hade ersättning för föräldraledighet eller vård av närstående.

Det var också vanligare bland svenskirakier än bland samtliga i Sverige med ersättning för studier, nästan 17 procent bland svenskirakierna hade det. Vi har här i vissa delar en relativt ung grupp varför det är naturligt med många studerande. Även bland Irakfödda fanns, som tidigare belysts, många med lägre utbildningsnivå där studier kan vara en väg till egen försörjning. Det var också mycket vanligare med ersättning genom arbetsmarknadspolitiska åtgärder vilket 10 procent av svenskirakierna hade.

Mellan 2013 och 2018 förändrades fördelningen mellan de olika inkomstslagen bland svenskirakier. Andelen med ekonomiskt bistånd minskade från nästan 34 procent till 20 procent och vidare minskade andelen med ersättning från arbetsmarknadspolitiska åtgärder medan andelen med ersättning från förvärvsarbete ökade från 55 procent till närmare 70 procent. Andelen med ersättning från förvärvsarbete var dock fortsatt mycket lägre än bland samtliga personer i Sverige i åldern 18 till 64 år.

DIAGRAM 50 | ANDEL PERSONER (18-64 ÅR) MED **OLIKA INKOMSTSLAG/ERSÄTTNINGAR**
– 2013 OCH 2018

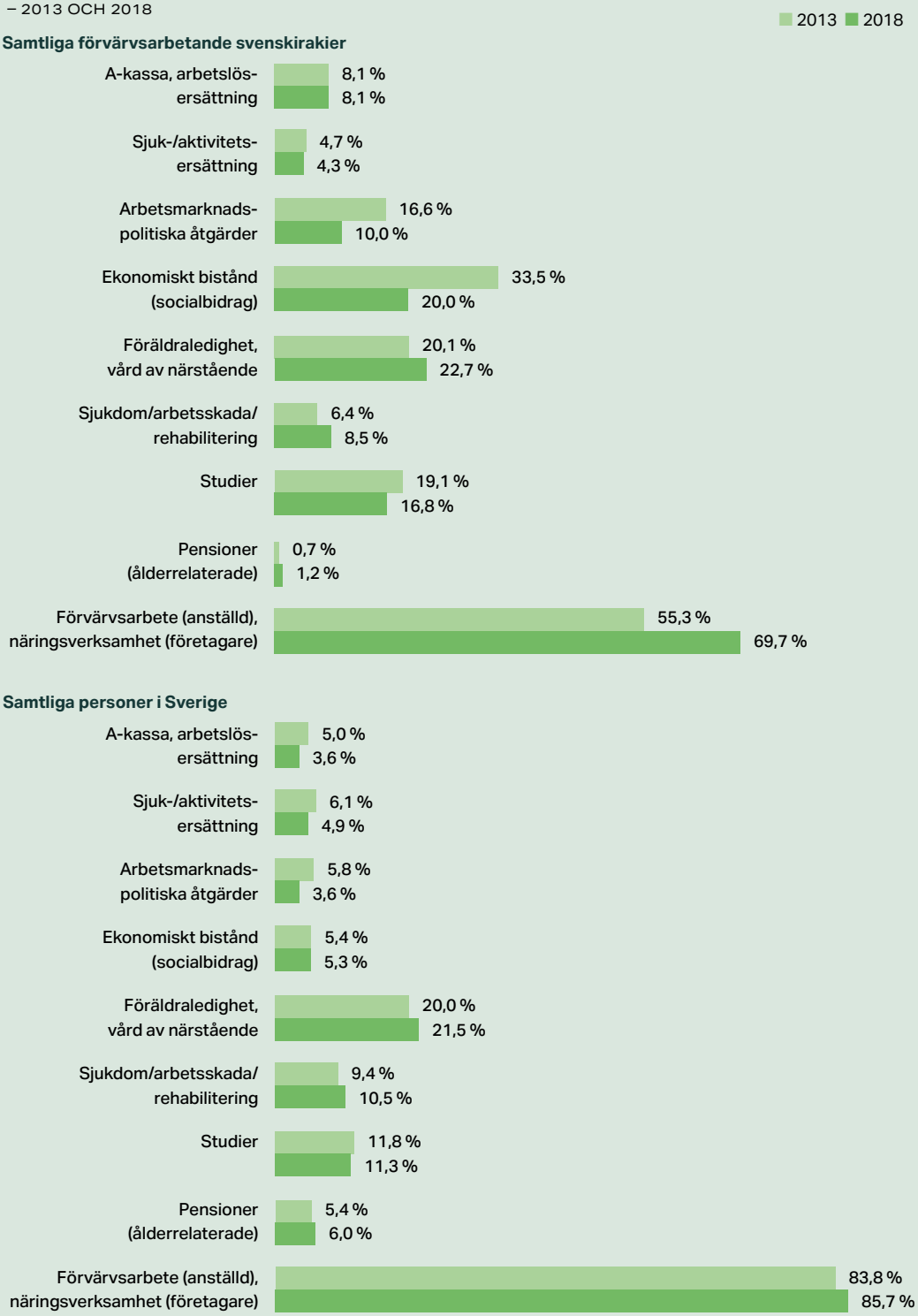

Det fanns bland svenskar i allmänhet inte några påtagliga skillnader mellan män och kvinnor vad gäller inkomstkällor. Något fler kvinnor fick ekonomisk ersättning genom föräldraledighet eller vård av närstående, via sjukdom, arbetsskada eller rehabilitering samt via studier.

Andelen som hade inkomster från förvärvsarbete var däremot marginellt större bland männen. I gruppen svenskirakier syns däremot större skillnader. Betydligt fler män hade inkomst genom förvärvsarbete medan fler kvinnor var föräldralediga eller vårdade en närstående. Fler kvinnor än män fick också ersättning för studier och för ekonomiskt bistånd.

Andelen svenskirakier med ekonomiskt bistånd minskade från nästan 34 procent till **20 procent** mellan 2013 och 2018.

DIAGRAM 51 | ANDEL PERSONER (18-64 ÅR) MED **OLIKA INKOMSTSLAG – MÄN OCH KVINNOR** 2018

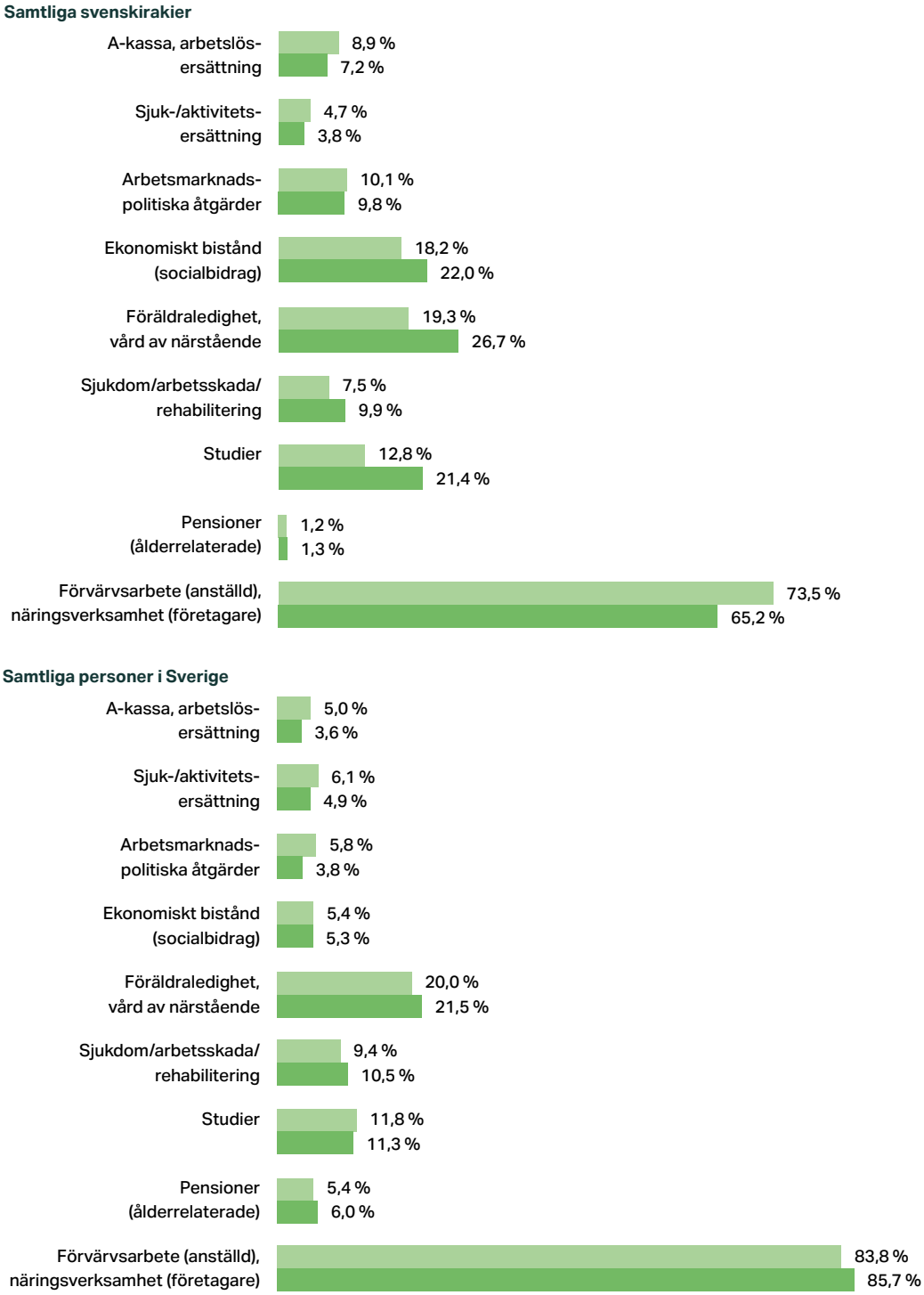

Nästan **42 procent** av svenskirakierna lever i hushåll med låg ekonomisk standard.

HAIR4YOU
Backmans Optik
FONUS
CITY HANDEL

Personer helt utan inkomst eller ersättningar

Människor i Sverige kan få sina inkomster, oavsett storlek, på många olika sätt, vilket vi beskrev i föregående avsnitt. Förutom att förvärvsarbeta kan man få olika ekonomiska ersättningar.

Men det finns också personer i Sverige som inte har någon registrerad ekonomisk ersättning över huvud taget, det vill säga personer som, enligt SCB, inte tjänar några pengar alls. De har inte någon inkomst från ett förvärvsarbete och får inte heller någon annan form av bidrag från det offentliga.

Det vi ser här är enbart sådana inkomster som finns registrerade. I statistiken framgår inte om de istället har så kallade svarta inkomster eller försörjs av någon annan person. I den här gruppen ingår också personer som tillfälligt befinner sig utomlands, till exempel ungdomar som under perioder bor i andra länder eller invandrare som befinner sig i hemlandet och därför inte har inkomster i Sverige.

I det följande avsnittet ska vi titta närmare på personer helt utan registrerade inkomster. Precis som i flera andra delar av denna rapport fokuserar vi på personer i åldern 20 till 64 år.

I hela gruppen svenskirakier var andelen personer som saknade registrerad inkomst 6,7 procent av alla mellan 20 och 64 år. Andelen helt utan inkomst eller ersättning hos svenskirakierna var högre än bland personer med svensk bakgrund, det vill säga personer som är födda i Sverige och med minst en förälder som är född i Sverige. I diagram 52 ser vi hur stor andel av svenskirakierna som helt saknade inkomst eller ersättningar år 2013 och 2018.

Vid en jämförelse mellan de båda tidpunkterna ser vi att andelen svenskirakier utan inkomst minskat men att förändringarna under femårsperioden har varit mycket små.

DIAGRAM 52 | ANDEL **PERSONER (20-64 ÅR) HELT UTAN INKOMST/ERSÄTTNINGAR** – 2013 OCH 2018

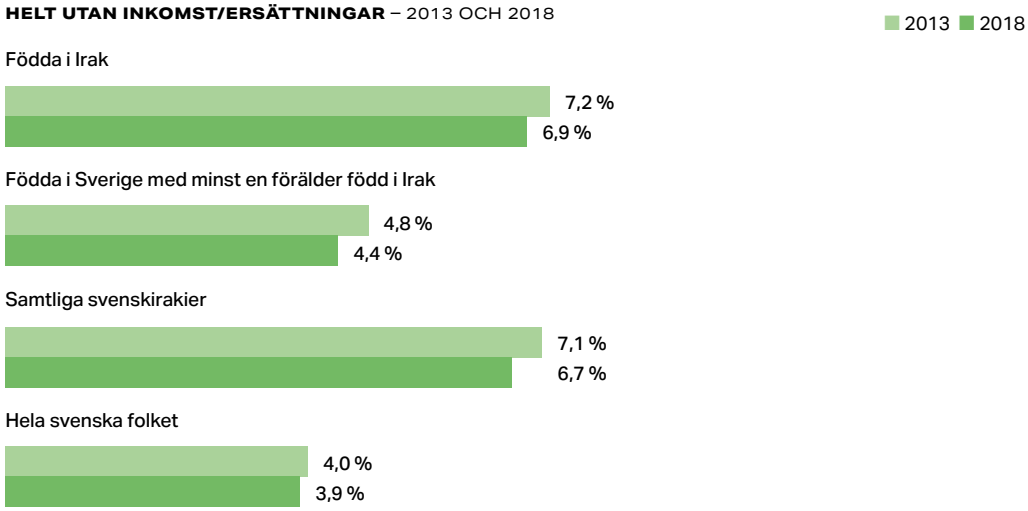

6,7 %

6,7 procent av alla svenskirakier mellan 20 och 64 saknade 2018 registrerad inkomst.

DIAGRAM 53 | ANDEL **PERSONER (20-64 ÅR) HELT UTAN INKOMST/ERSÄTTNINGAR – MÄN OCH KVINNOR**

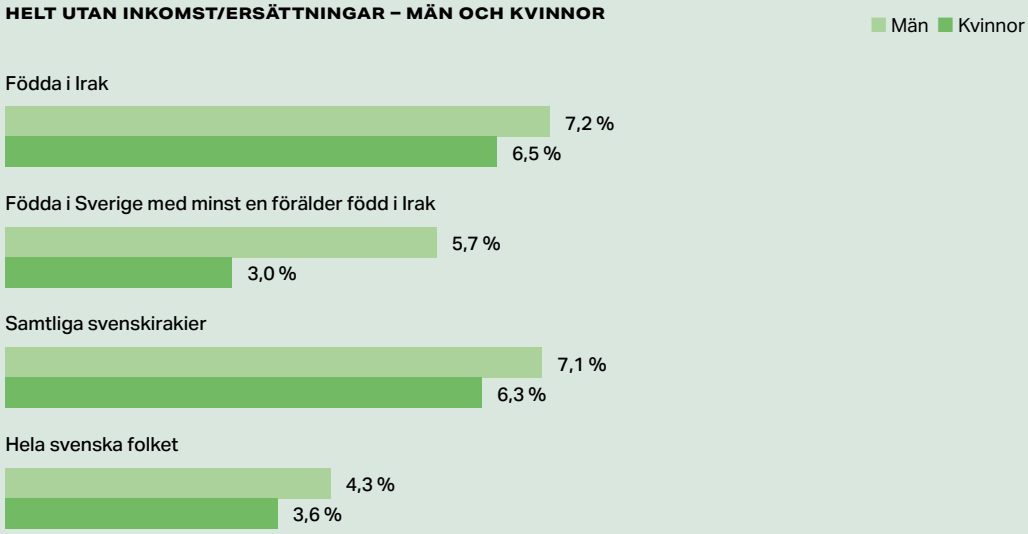

I diagram 53 ser vi att det var en större andel bland männen än bland kvinnorna inom den svenskirakiska gruppen som saknade registrerad inkomst 2018.

Skillnaden var som störst bland de svenskirakier som var födda i Sverige med minst en förälder född i Irak. Högst andel som saknade registrerad inkomst fanns bland de Irakfödda männen där drygt 7 procent inte hade någon känd inkomst. Kvinnor som är födda i Sverige med minst en Irakfödd förälder utgjorde lägst andel utan registrerad inkomst.

Jämför vi svenskirakierna med kvinnor och män med svensk bakgrund var andelen utan registrerad inkomst högre hos svenskirakierna, både bland kvinnor och bland män.

Kvinnor som är födda i Sverige med minst en Irakfödd förälder utgjorde lägst andel utan registrerad inkomst.

Låg ekonomisk standard

Låg ekonomisk standard är ett begrepp som betyder att en person eller ett hushåll har sämre ekonomiska förutsättningar. Definitionen säger att personer har en låg ekonomisk standard om de lever i ett hushåll med en disponibel inkomst som är mindre än 60 procent av medianvärdet för samtliga hushåll [2]. Med disponibel inkomst menas hushållets samtliga inkomstkällor oavsett var de kommer ifrån.

Totalt handlade det år 2019 om drygt 1 522 000 personer som bodde i hushåll med så pass svag ekonomi. Det motsvarar drygt 15 procent av hela befolkningen i Sverige. Bland svenskirakierna var andelen med låg ekonomisk standard betydligt högre. Nästan 42 procent i den gruppen levde i hushåll med låg ekonomisk standard.

Fyra av tio svenskirakier hade alltså låg ekonomisk standard år 2019. Även om situationen har förbättrats för allt fler är det en anmärkningsvärd hög andel och bekymmersamt för både individerna och för samhället.

Utvecklingen går åt rätt håll och andelen svenskirakier med låg ekonomisk standard har minskat med 25 procent mellan åren 2013 och 2019. I hela befolkningen i Sverige har däremot andelen med låg ekonomisk standard ökat med cirka 10 procent över dessa år från närmare 14 till drygt 15 procent.

DIAGRAM 54 | ANDEL **SVENSKIRAKIER RESPEKTIVE BEFOLKNINGEN I SVERIGE**, ALLA ÅLDRAR, **MED LÅG EKONOMISK STANDARD** – 2013 OCH 2019

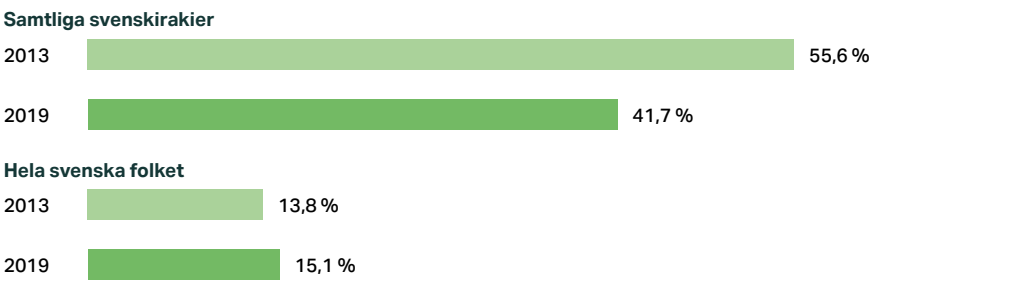

Ser vi till andelen med låg ekonomisk standard uppdelat på män och kvinnor kan vi konstatera att det inte fanns några skillnader mellan svenskirakiska män och kvinnor födda i Sverige. Små skillnader kan ses bland svenskirakier födda i Irak där andelen med låg ekonomisk standard var något högre bland kvinnorna (18,9 procent) jämfört med männen (17,6 procent).

När vi här analyserar svenskirakiers ekonomiska utsatthet ser vi stora variationer mellan olika typer av hushåll. Bland hushållstyperna *ensamstående med barn* och *ensamstående utan barn* var andelen hushåll med låg ekonomisk standard som högst, 58 procent respektive 51 procent. Bland *sammanboende utan* och *med barn* var andelen betydligt lägre, 41,5 procent respektive 40,4 procent. Lägst andel hushåll med låg ekonomisk standard fanns bland övriga hushåll (33,3 procent). Vi kan konstatera att bland svenskirakier hade närmare sex av tio ensamstående med barn låg ekonomisk standard vilket är en oroväckande hög andel. Även om andelen var lägre hos sammanboende och övriga hushåll var det fortfarande en stor andel som levde med mycket begränsade ekonomiska möjligheter. Diagram 55 illustrerar skillnaderna mellan olika hushåll.

DIAGRAM 55 | ANDEL **SVENSKIRAKIER**, ALLA ÅLDRAR, MED **LÅG EKONOMISK STANDARD** 2019 **– SKILLNADER MELLAN OLIKA HUSHÅLLSTYPER**

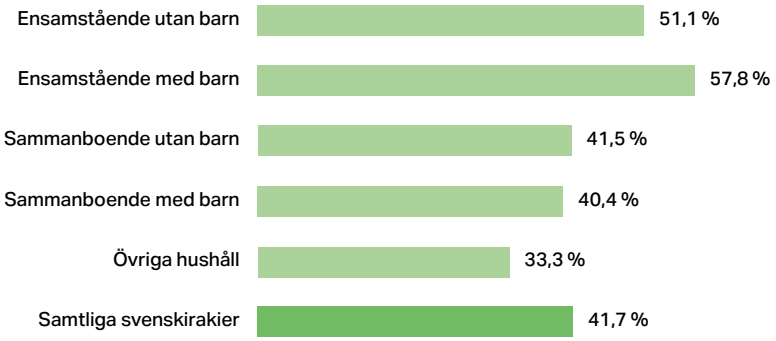

Det fanns vissa skillnader mellan svenskirakiska kvinnor och män i alla åldrar när det gäller deras ekonomiska ställning. En större andel av kvinnorna (43,6 procent) än männen (40,1 procent) hade en låg ekonomisk standard. Vi ser, precis som vi också tidigare visat, att det har skett en stor minskning i andelen med låg ekonomisk standard. I diagram 56 ser vi också att minskningen har varit ungefär lika stor bland män som bland kvinnor.

På sex år hade andelen med låg ekonomisk standard bland kvinnorna minskat med 24,4 procent. Hos männen hade andelen med låg ekonomisk standard i jämförelse minskat med 25,4 procent på sex år.

DIAGRAM 56 | ANDEL **SVENSKIRAKIER**, **KVINNOR OCH MÄN**, ALLA ÅLDRAR, **MED LÅG EKONOMISK STANDARD** – 2013 OCH 2019

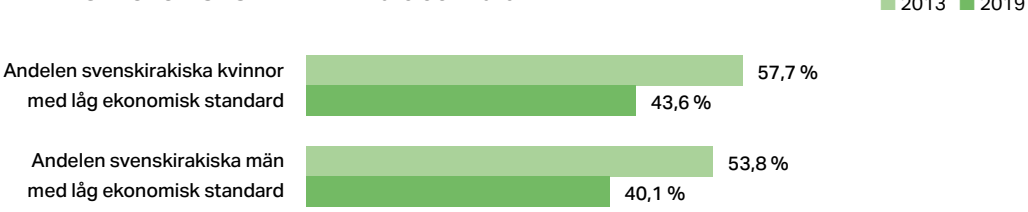

43,6%

En större andel av kvinnorna (**43,6 procent**) än männen (40,1 procent) hade en låg ekonomisk standard år 2019.

Långvarigt låg ekonomisk standard

Vi beskrev i det tidigare avsnittet att en stor del av svenskirakierna hade en ekonomiskt utsatt situation, men att den andelen har minskat markant under de sex åren som gick mellan 2013 och 2019.

Låg ekonomisk standard kan vara tillfällig, det vill säga under en kortare period, eller långvarig. Långvarigt låg ekonomisk standard betyder att ett hushåll har låg ekonomisk standard både det år som mäts (här 2014 respektive 2019) men som också har haft det minst två av de tre åren innan. Det här handlar om hushåll som under flera års tid har haft låga inkomstnivåer och det är något som ytterligare förstärker utanförskapet. I avsnittet som nu följer kommer vi att fokusera på dessa hushåll, de som haft en utsatt situation under lång tid.

I befolkningen i Sverige hade år 2019 nästan 10 procent av hushållen en långvarigt ekonomiskt utsatt situation men bland svenskirakierna hade 34 procent av hushållen långvarigt låg ekonomisk standard.

DIAGRAM 57 | ANDEL AV **SAMTLIGA HUSHÅLL I SVERIGE OCH SAMTLIGA SVENSKIRAKISKA HUSHÅLL** SOM HAR EN **LÅNGVARIGT LÅG EKONOMISK STANDARD** – 2013 OCH 2019

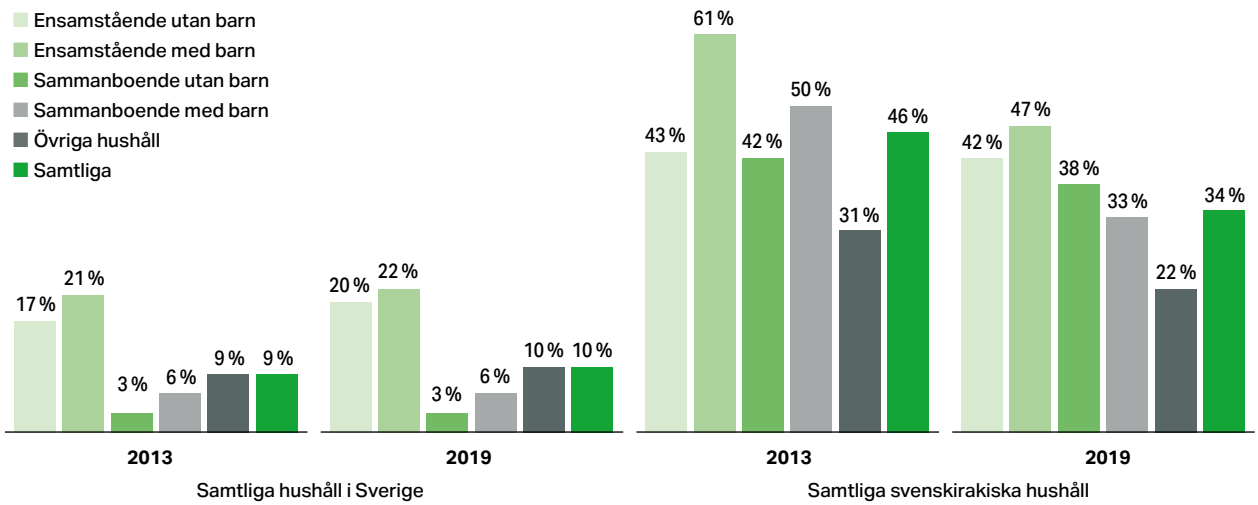

Om vi tittar på olika hushållstyper var det de ensamstående, både med och utan barn, som oftast hade en långvarigt ekonomisk låg standard. Men situationen har förbättrats bland ensamhushåll med barn där andelen med långvarigt låg ekonomisk standard minskat från drygt 60 procent till 47 procent mellan åren 2014 och 2019.

Andelen hushåll med långvarigt låg ekonomisk standard har minskat bland samtliga hushållstyper och lägst är andelen bland hushållstypen övriga hushåll. Totalt sett har fortfarande en tredjedel av samtliga svenskirakiska hushåll en långvarigt utsatt situation trots att många svenskirakier bott i Sverige under många år.

Andel svenskirakier som hade en långvarigt låg ekonomisk standard skilde sig för vissa hushållstyper stort åt mellan dem som var födda i Irak och dem som var födda

i Sverige. Bland de Sverigefödda var det framför allt barnhushållen som hade en mer utsatt situation men vi ser en positiv utveckling i samtliga hushållstyper. I gruppen födda i Irak skiljer sig utsattheten inte lika mycket mellan hushållstyperna och andelen som hade långvarigt låg ekonomisk standard har inte minskat i någon större utsträckning mellan åren 2014 och 2019.

Bland födda i Irak var långvarig ekonomisk utsatthet betydligt vanligare bland ensamstående utan barn liksom bland sammanboende utan barn än i gruppen Sverigefödda svenskirakier. Vi ser överlag en positiv utveckling där utsattheten hade minskat inom samtliga hushållstyper bland både Irakfödda och Sverigefödda. Vi påminner också igen om att gruppen Sverigefödda är liten och att totalen därför nästan helt ser ut som bland de Irakfödda.

DIAGRAM 58 | ANDEL AV **SAMTLIGA HUSHÅLL I SVERIGE OCH SAMTLIGA SVENSKIRAKISKA HUSHÅLL** SOM HAR EN **LÅNGVARIGT LÅG EKONOMISK STANDARD** – UPPDELAT EFTER FÖDELSELAND - 2014 OCH 2019

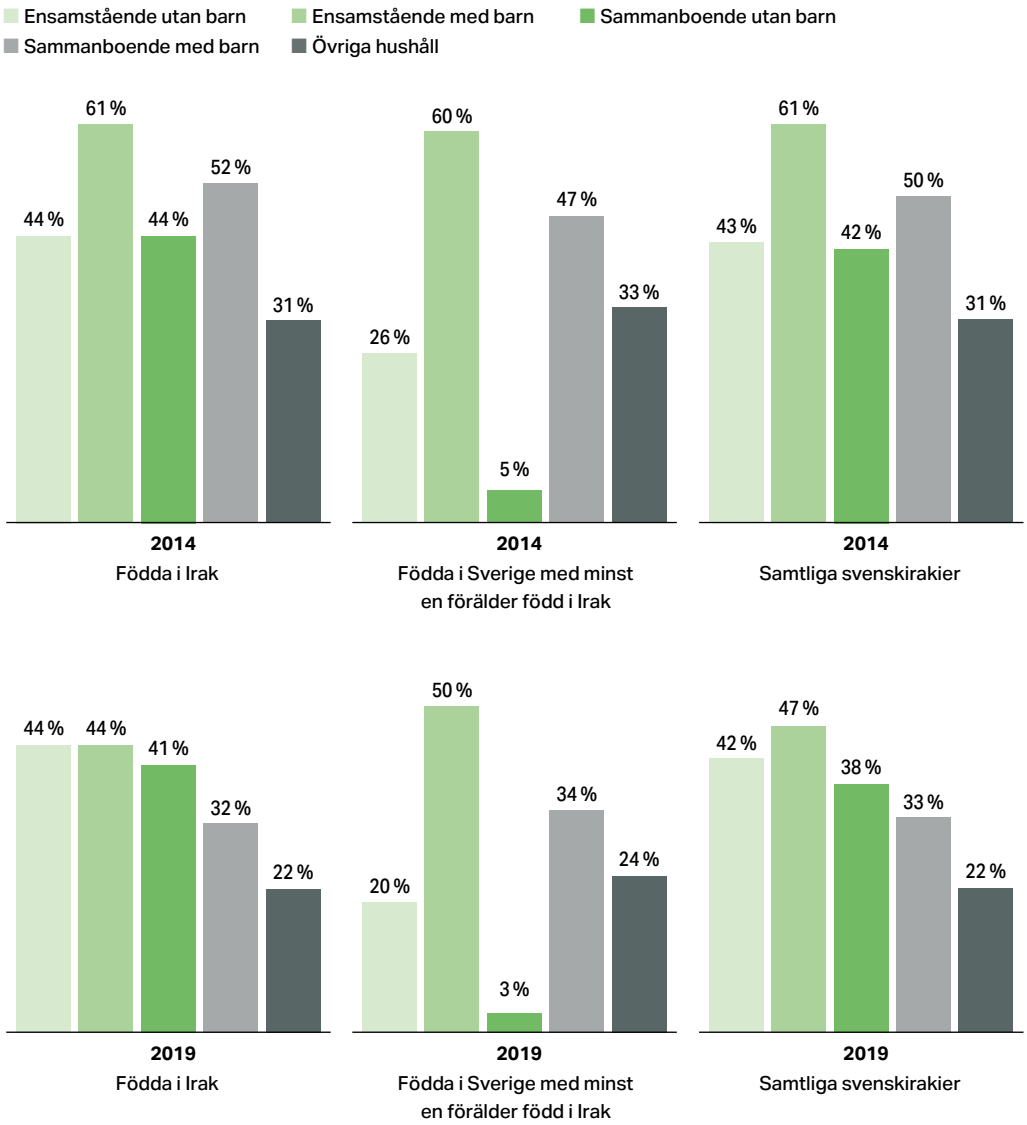

Det var något vanligare bland kvinnor än bland män med en långvarigt utsatt situation och skillnaden mellan kvinnor och män var ungefär densamma under de båda åren. 2014 skilde det 5 procentenheter och 2019 var skillnaden 4 procentenheter.

DIAGRAM 59 | ANDEL AV **SAMTLIGA HUSHÅLL I SVERIGE OCH SAMTLIGA SVENSKIRAKISKA HUSHÅLL** SOM HAR EN **LÅNGVARIGT LÅG EKONOMISK STANDARD – UPPDELAT EFTER KÖN**

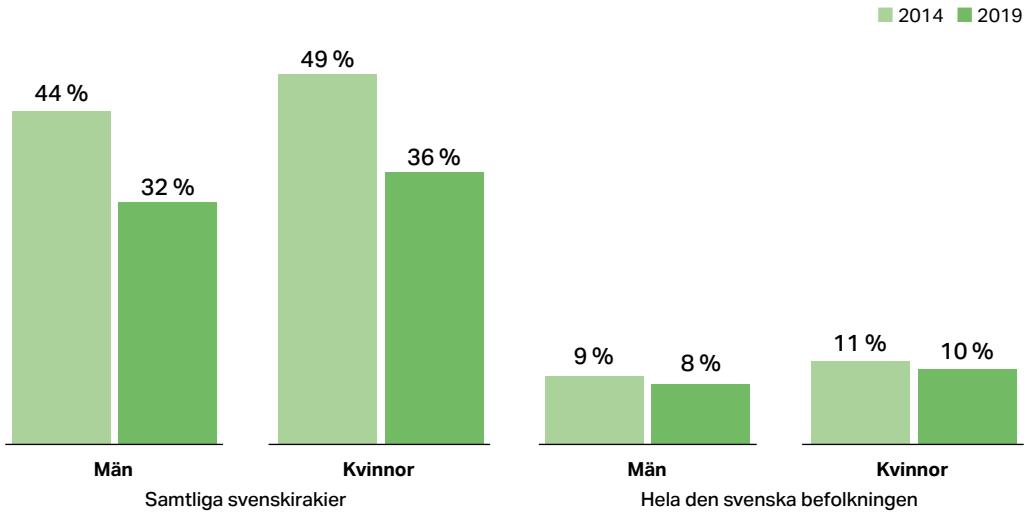

Situationen har förbättrats bland ensamhushåll med barn där andelen med långvarigt låg ekonomisk standard minskat från drygt 60 procent till **47 procent** mellan 2014 och 2019.

Åsikterna som utrycks i intervjuerna är de intervjuades egna.

Oras Mistafa:

»Man måste ha en egen vilja för att minska sin utsatthet»

Oras Mistafa är 42 år och bor i Stockholm. Han flyttade till Sverige från Irak 1992, för 30 år sedan.

Oras Mistafa har bott i Sverige större delen av sitt liv. Han flyttade hit från Al Hillah i Irak som 13-åring. I dag är han 42 år och känner sig svensk.

– Men det finns en uppförsbacke. Oavsett hur länge man har bott i Sverige så är man i betraktarens ögon aldrig svensk. Jag har bott här i nästan 30 år men brukar ändå alltid få höra att jag beter mig annorlunda, och det dras ofta fram kulturella skillnader som anledning. Fast i mina ögon så är jag svensk.

Han bor i Stockholms innerstad, har doktorsexamen i molekylär cellbiologi och har arbetat i flera år inom läkemedelsindustrin.

4 av 10 svenskirakier hade 2019 en låg ekonomisk standard. Oras Mistafa menar att den viktigaste egenskapen för att förbättra sin tillvaro och höja sin ekonomiska standard är den egna viljan.

– Man måste ha en egen vilja för att minska sin utsatthet. Ingen annan kommer att lösa dina problem, inte ens den svenska staten. Alla vi har fått samma möjligheter när vi kom till Sverige. Det gäller att ta vara på det och förvalta det.

Han hoppas och tror att svenskirakierna kommer att bli bättre på att värdesätta sig själv och ta vara på sina chanser i det svenska samhället.

– Jag hoppas att man som svenskirakier tar vara på den andra chansen som man har fått. Svenskirakier har generellt högre utbildning och har språkkunskaper i det näst största språket i Sverige, nämligen arabiska. Jag hoppas att fler kan göra nytta i stället för att se sig som ett offer och vänta på att någon ska lösa ens problem.

Långvarigt ekonomiskt bistånd

Vi visade tidigare i diagram 50 i detta kapitel att ekonomiskt bistånd, det vill säga det som ofta vardagligt kallas socialbidrag, var ett mer vanligt inkomstslag bland svenskirakier än bland samtliga svenskar. Diagrammet visade också att andelen svenskirakier med ekonomiskt bistånd minskade kraftigt mellan 2013 och 2019, från 33,5 till 20 procent.

Ett annat mått för att beskriva ekonomisk utsatthet, vid sidan av de tidigare måtten, är *långvarigt ekonomiskt bistånd.* Det betyder att man bor i ett hushåll som haft ekonomiskt bistånd minst tio månader under det undersökta året. Det är naturligtvis oroväckande ju längre tid en person eller ett hushåll får ekonomiskt bistånd vilket i förlängningen kan leda till ett permanent tillstånd av socialbidragsberoende som är svårt att bryta.

År 2019 bodde 9,6 procent av samtliga svenskirakier i hushåll som långvarigt erhållit ekonomiskt bistånd. I hela befolkningen i Sverige var det mindre än 2 procent som fått socialbidrag under så lång tid. Men positivt är att andelen svenskirakier med långvarigt ekonomiskt bistånd minskade kraftigt mellan 2013 och 2019, från 22 till 9,6 procent. Andelen svenskirakier med långvarigt ekonomiskt bistånd har mer än halverats under den aktuella sexårsperioden.

I hela befolkningen i Sverige hade andelen hushåll med långvarigt ekonomiskt bistånd minskat marginellt mellan 2013 och 2019. Även om andelen svenskirakier med långvarigt ekonomiskt bistånd minskat så är det fortsatt betydligt vanligare bland svenskirakier än i hela befolkningen i Sverige.

DIAGRAM 60 | ANDEL SVENSKIRAKIER OCH HELA BEFOLKNINGEN I SVERIGE, ALLA ÅLDRAR, MED **LÅNGVARIGT EKONOMISKT BISTÅND** – 2013 OCH 2019

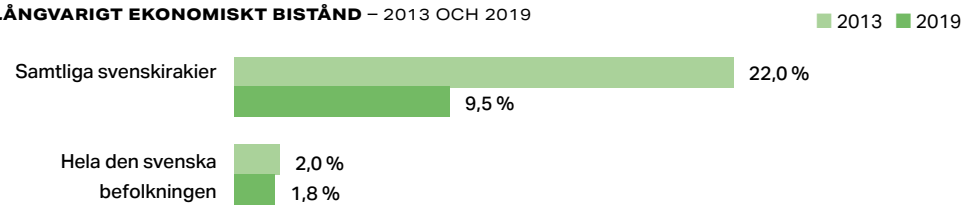

Att leva med ett stöd som ses som samhällets yttersta skyddsnät och som ofta indikerar sociala problem hos den som tar emot bidraget är inte hållbart. De problem som finns berör oftast inte bara enskilda individer, och man bör därför observera hur de långvariga ekonomiska bidragen påverkar hela hushåll. Förekomsten av långvarigt ekonomiskt bistånd varierar mellan hushållstyper och var vanligast bland ensamstående och då framför allt ensamstående med barn. Diagram 61 beskriver långvarigt ekonomiskt bistånd i olika typer av svenskirakiska hushåll år 2019.

DIAGRAM 61 | ANDEL **SVENSKIRAKIER**, ALLA ÅLDRAR, MED **LÅNGVARIGT EKONOMISKT BISTÅND – SKILLNADER MELLAN OLIKA HUSHÅLLSTYPER** 2019

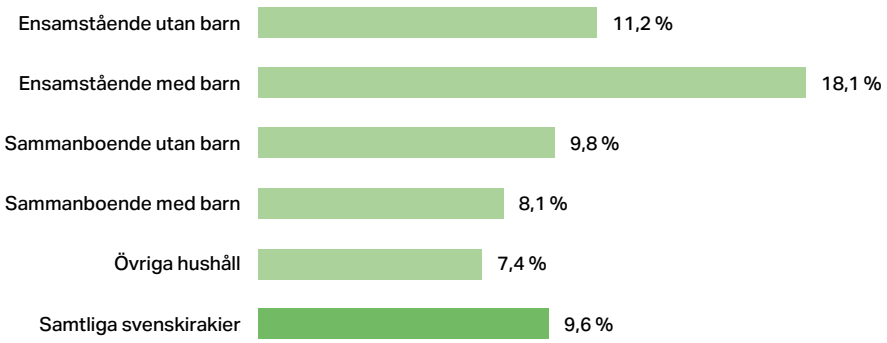

Skillnaderna vad gäller långvarigt försörjningsstöd mellan svenskirakiska kvinnor och män var relativt små. En något högre andel av kvinnorna än männen hade erhållit långvarigt ekonomiskt bistånd, såväl 2013 som 2019. Både andelen kvinnor som andelen män med långvarigt ekonomiskt bistånd hade minskat över de sex åren med 55 respektive 58 procent.

Observera att siffrorna i diagram 61 visar andelen personer som bodde i *hushåll med långvarigt ekonomiskt bistånd*. Det innebär att det naturligtvis kan finnas ekonomiska skillnader – olika inkomstnivåer – mellan kvinnor och män inom ett hushåll men att det inte syns fullt ut just i den här statistiken.

DIAGRAM 62 | ANDEL SVENSKIRAKIER, **KVINNOR OCH MÄN**, ALLA ÅLDRAR, MED **LÅNGVARIGT EKONOMISKT BISTÅND** – 2013 OCH 2019

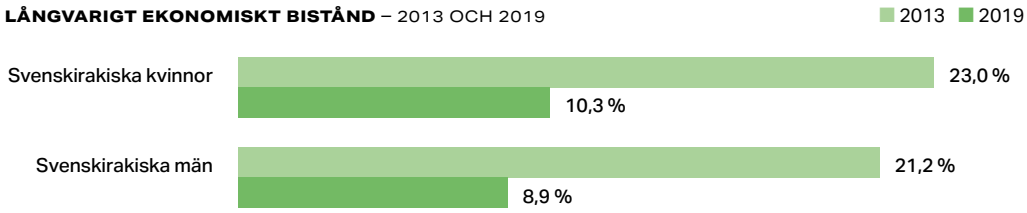

Vad gäller andelen som erhållit långvarigt ekonomiskt bistånd fanns inga skillnader mellan män och kvinnor bland inrikes födda svenskirakier.

Bland de Irakfödda fanns däremot en liten skillnad. 12 procent av kvinnorna och 9,5 procent av männen hade långvarigt fått ekonomiskt bistånd år 2019.

Låg inkomststandard

Det finns ytterligare sätt att mäta fattigdom. Vi använde i det föregående avsnittet begreppet *låg ekonomisk standard*, ett begrepp som beskriver en relativ fattigdom jämfört med övriga invånare i landet.

Oavsett hur hög eller låg inkomst samtliga invånare i landet har beskriver alltså låg ekonomisk standard den andel som har lägst inkomster. Det medför att låg ekonomisk standard kan betyda väldigt olika saker om olika länder jämförs. Även i de mest välbärgade länderna finns det en grupp som har lägst standard och som med detta mått jämförs med den grupp som har lägst standard i utvecklingsländer.

I stället kan vi använda *låg inkomststandard* som ett alternativt mått på fattigdom. Istället för att jämföra med övriga invånare används det måttet för att beskriva om ett hushålls sammanlagda inkomster räcker till de omkostnader som är nödvändiga. Med nödvändiga avses kostnader för boende, försäkringar, barnomsorg, lokala resor och så vidare. I hushåll med låg inkomststandard räcker inkomsterna inte till för dessa utgifter.

5 procent av hushållen i Sverige hade år 2019 en låg inkomststandard. Detta var vanligast i hushåll där det levde en ensam vuxen med ett eller fler barn.

Bland svenskirakierna hade andelen hushåll med låg inkomststandard totalt sett minskat betydligt från 35 till 19 procent. Det finns fortfarande skillnader mellan hushållstyper även om också dessa skillnader hade jämnats ut.

År 2019 var låg inkomststandard vanligast i svenskirakiska hushåll med barn. 29 procent av alla svenskirakier som levde som ensamstående med barn hade en låg inkomststandard och i sammanboende hushåll med barn var siffran 20 procent.

Hushåll som bestod av två sammanboende vuxna utan barn var både bland svenskirakierna och i hela Sverige de hushåll som mest sällan hade låg inkomststandard och alltså bäst förutsättningar att kunna betala de nödvändiga utgifterna.

Omkring en femtedel av svenskirakiska hushåll levde med inkomster som var för låga för att täcka de nödvändiga utgifterna. Den positiva utveckling som vi ser mellan 2014 och 2019 beror både på att Irakfödda i allt större utsträckning har kommit i arbete och på att allt fler Sverigefödda har växt upp och har inkomster från studier eller arbete.

DIAGRAM 63 | ANDEL AV SAMTLIGA HUSHÅLL I SVERIGE OCH SAMTLIGA SVENSKIRAKISKA HUSHÅLL SOM HAR **LÅG INKOMSTSTANDARD** – 2013 OCH 2019

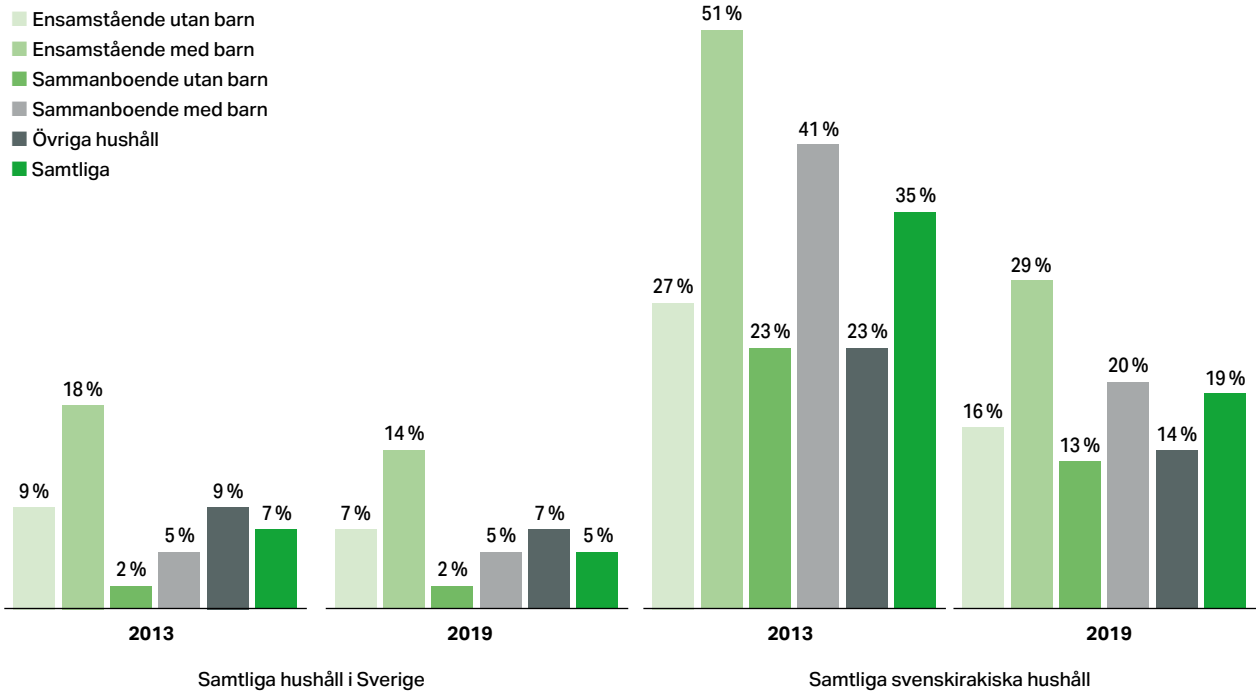

125

Åsikterna som utrycks i intervjuerna är de intervjuades egna.

Selma Daebes:

»Barn och ungdomar som är uppväxta i Sverige vågar ta för sig mer och mer»

Svenskirakiska Selma Daebes är 31 år och bor i Stockholm. Hon är utbildad ekonom och tror att inkomstskillnaderna mellan svenskirakier och övriga svenskar kommer att minska inom de närmaste åren.

Selma Daebes är född i Irak och kom till Sverige som 8-åring. Hon är i dag 31 år, utbildad redovisningsekonom och arbetar som relationsförvaltare på ett stort fastighetsbolag i Stockholm.

Hon tror att en förklaring till de relativt stora inkomstskillnaderna mellan svenskirakier och samtliga förvärvsarbetande i Sverige beror på att de antagligen ”har lärt sig att tacka, ta emot och inte klaga”.

– Många äldre med svensk-irakisk bakgrund saknar utbildning eller haft möjlighet att validera sin utbildning och det gör att de i många fall nöjer sig med att ta ett lågbetalt arbete för att kunna försörja sin familj. Bland dagens generation har det tyvärr blivit att man nöjer sig när man väl får ett jobb och sällan väljer att löneförhandla.

Det menar hon hänger samman bland annat med att svenskirakier inte får samma möjligheter till arbete eller samma lön för likvärdigt arbete på grund av olika diskriminerande faktorer.

– Namn, etnisk bakgrund och religion påverkar mer än man tror. Det är svårare att få jobb för personer med utländsk bakgrund. Även som välutbildad är det svårt att komma in på arbetsmarknaden. Det märker vi tydligt, trots att vi lever på 2020-talet och detta inte ens borde vara en fråga. Det handlar om vad personerna i fråga kan och har att erbjuda, inte vad de har för namn eller liknande, säger Selma Daebes.

Men hon är optimistisk och tror att utvecklingen går åt rätt håll. Hon hoppas och tror att inkomstskillnaderna kommer att vara mindre inom tio år.

– Barn och ungdomar som är födda eller uppväxta i Sverige vågar ta för sig mer och mer. De ställer andra krav och vet vad de har för rättigheter och skyldig heter. Jag hoppas verkligen att löneskillnaden avtar eller i alla fall minskar med tiden.

Andelen med låg inkomststandard var i det närmaste densamma för män och kvinnor (18,6 procent respektive 19,4 procent).

Det var inte heller någon större skillnad mellan Irakfödda och Sverigefödda svenskirakier totalt sett, men om vi ser till hushållstyp var det vanligare med låg inkomststandard bland Irakfödda sammanboende utan barn än det var bland Sverigefödda svenskirakier.

DIAGRAM 64 | ANDEL AV SAMTLIGA SVENSKIRAKISKA HUSHÅLL SOM HADE EN **LÅNGVARIGT LÅG INKOMSTNIVÅ** – UPPDELAT EFTER FÖDELSELAND - 2014 OCH 2019

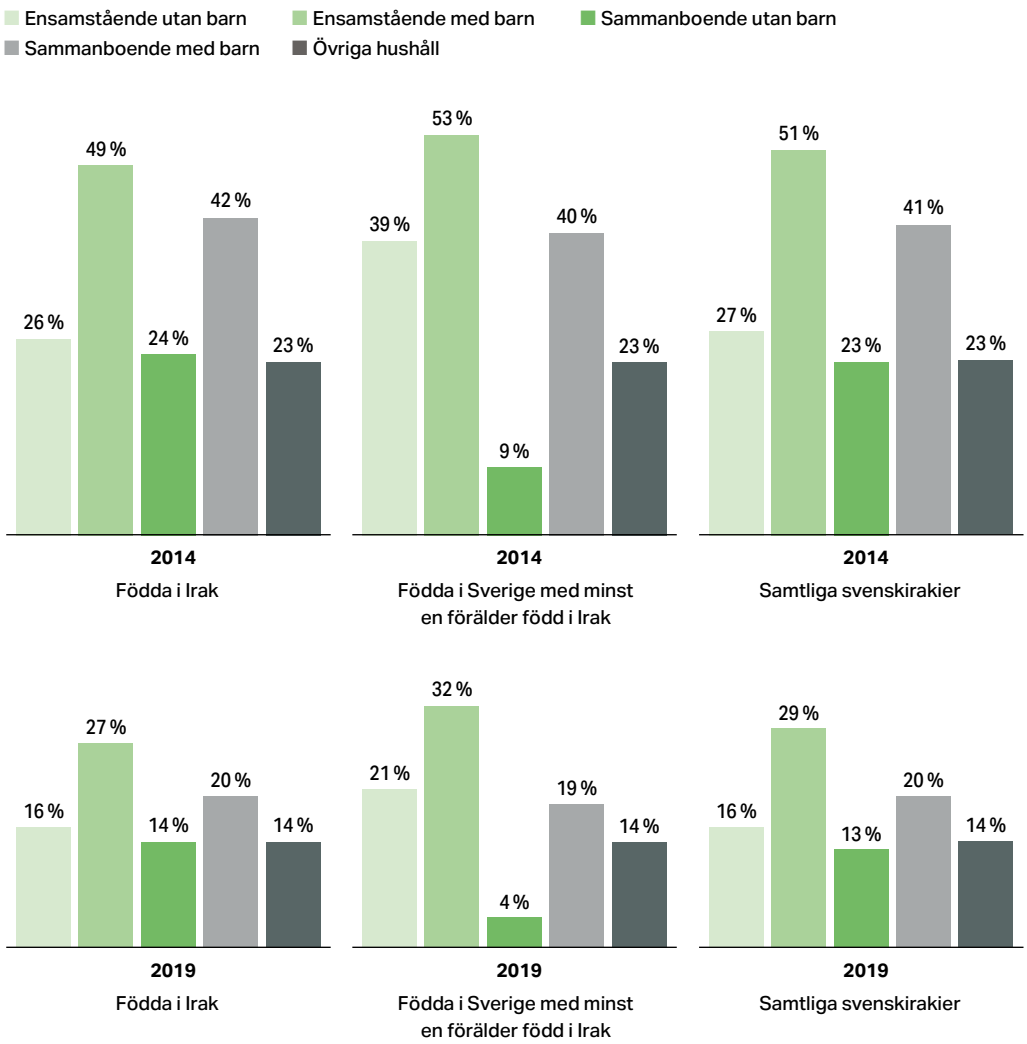

Andelen självförsörjande

Tvärtemot låg ekonomisk standard kan man också beskriva en persons ekonomiska ställning utifrån om personen klarar av att leva på inkomsterna från eget arbete och kapital. Sådana inkomster brukar kallas för faktorinkomster och de skiljer sig från sådana inkomster som personen får i form av bidrag från det offentliga. Det handlar alltså om inkomster som personen själv tjänat in.

Begreppet självförsörjning, det vill säga att en person kan försörja sig själv utan ekonomiskt stöd från det offentliga, används nu i detta avsnitt. Självförsörjande kan definieras på olika sätt och vi har här således valt att enbart se till egna inkomster där bidrag inte räknats in.

Den definition av självförsörjande som används är att ha en faktorinkomst, alltså inkomst från arbete och kapital, som överstiger fyra prisbasbelopp. Prisbasbeloppet justeras regelbundet med utgångspunkt i inflationen. 2013 låg prisbasbeloppet på 44 500 kronor och 2019 på 46 500 kronor. Det innebär att gränsen för att vara självförsörjande låg på en årsinkomst före skatt på 178 000 kronor 2013 och 186 000 kronor 2019. Omräknat till månadsinkomst handlade det om 14 833 kronor 2013 och 15 500 kronor 2019.

Vi tittar nu åter på personer i åldern 25 till 64 år, det vill säga den ålder då det är vanligast att ha en inkomst av arbete.

Nästan tre av fyra i hela befolkningen i Sverige (74 procent) var självförsörjande och hade en årsinkomst på minst 186 000 kronor år 2019. Bland svenskirakierna i samma åldersspann var andelen betydligt lägre, omkring 50 procent var självförsörjande.

Vi ser också i diagram 65 att andelen självförsörjande bland svenskirakierna hade ökat ordentligt mellan 2013 och 2019, från 33 till 50 procent, samtidigt som samma andel i hela befolkningen i Sverige hade ökat i mindre omfattning, från 70 till 74 procent.

DIAGRAM 65 | ANDEL **SVENSKIRAKIER RESPEKTIVE HELA BEFOLKNINGEN I SVERIGE**, 25-64 ÅR, SOM VAR **SJÄLVFÖRSÖRJANDE** – 2013 OCH 2019

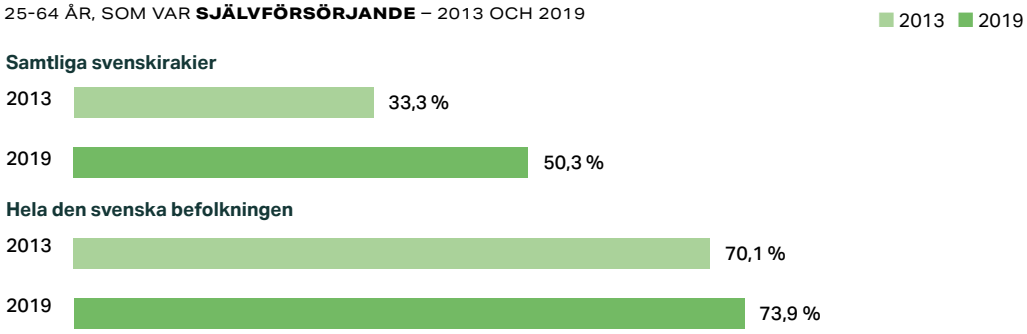

Diagram 66 illustrerar hur andelen självförsörjande personer skilde sig mellan olika åldersgrupper. I likhet med hela Sveriges befolkning i åldern 20-64 år var andelen självförsörjande svenskirakier högre i åldersgruppen 30-49 år än i åldersgruppen 20-29 år, vilket kan förklaras av att det i Sverige är förhållandevis svårt för unga människor att ta sig in på arbetsmarknaden och skaffa sig en egen inkomst av arbete och att självförsörjningsandelen är relativt låg bland dessa unga.

Men vi ser också i diagrammet att andelen självförsörjande är som lägst i den äldsta åldersgruppen 50-64 år och att det skiljer hela tio procentenheter i andelen självförsörjande mellan åldersgrupperna 30-49 respektive 50-64 år.

Att försörjningsgraden är lägre i den äldsta åldersgruppen kan möjligen förklaras av att den åldersgruppen till största del består av svenskirakier födda i Irak, som till skillnad från Sverigefödda svenskirakier kan ha haft svårt att etablera sig på svenska arbetsmarknaden.

Liksom bland andra invandrade grupper i Sverige, har de yngre vanligtvis en högre utbildningsnivå än sina föräldrar och därför bättre förutsättningar att skaffa sig ett arbete.

DIAGRAM 66 | ANDEL **SVENSKIRAKIER**, 25-64 ÅR, SOM VAR SJÄLVFÖRSÖRJANDE 2019
– SKILLNADER MELLAN OLIKA ÅLDERSGRUPPER

Vi avslutar med att konstatera att kvinnorna i betydligt lägre utsträckning än männen var självförsörjande.

Samtidigt har en positiv utveckling bland kvinnorna skett och ökningen i andelen självförsörjande mellan åren 2014 och 2019 var större bland kvinnor än bland män.

Andelen självförsörjande kvinnor ökade från omkring 25 procent till närmare 43 procent vilket är en ökning med 74 procent. Andelen självförsörjande män ökade från drygt 40 procent till närmare 57 procent vilket motsvarar en ökning med 40 procent.

DIAGRAM 67 | ANDEL SVENSKIRAKISKA **KVINNOR OCH MÄN**, 25–64 ÅR,
SOM VAR SJÄLVFÖRSÖRJANDE – 2013 OCH 2019

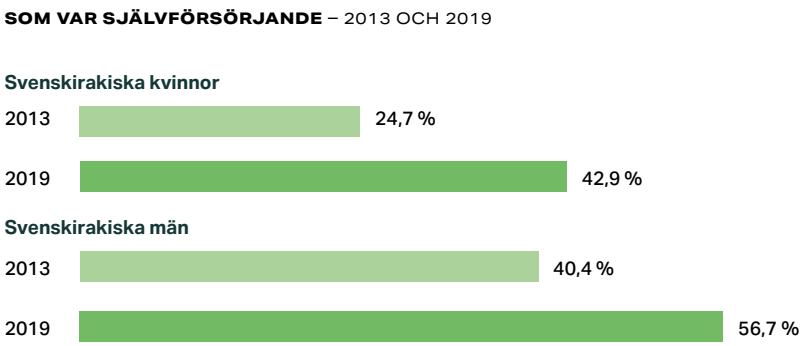

Swedish Iraqis

– a rapidly growing group of young native-born and increasingly established Iraqi-born people

Demography

In 2019, the number of nationally registered people of Iraqi origin, i.e., born either in Iraq or in Sweden with at least one Iraqi-born parent, totalled 222,000, which at the time represented about 2.2 per cent of the Swedish population. The Swedish Iraqi group increased by about one-fifth between 2013 and 2019. According to Statistics Sweden, Swedish Iraqis are one of the largest ethnic minority groups living in Sweden (the third-largest group after Syrians and Finns).

Men are somewhat over-represented among Swedish Iraqis.

Length of stay and basis for residence

During the 2010s, the number of people born in Iraq rose in Sweden. By 2019, more than 60 per cent of Iraqi-born people in the country had been nationally registered in Sweden for more than 10 years. Just under a fifth had been registered in Sweden for more than 20 years.

The vast majority came to Sweden as refugees or as relatives of refugees.

Citizenship and voter turnout

Refugees must have lived in Sweden for at least four years in order to obtain Swedish citizenship. In 2019, of the 146,000 people nationally registered in Sweden and born in Iraq, just under 80 per cent had become Swedish citizens.

Voting turnout is often used as an indicator of participation in society. In the most recent parliamentary elections in September 2018, the total voter turnout in the country was 87 per cent. Among Swedish Iraqis, the propensity to vote was slightly lower than the national average, but still relatively high – 78.5 per cent of Swedish-born and 68.6 per cent of Iraqi-born Swedish Iraqis voted.

Living situation

The vast majority of Swedish Iraqis live in rented flats; only one-sixth of Swedish Iraqis live in a dwelling that they own, either a detached house or a condominium. On average, Swedish Iraqis live in more cramped quarters in comparison with the Swedish population as a whole. The living space of Swedish Iraqis averages 26.1 square metres per person – compared to a median of 42 square metres per person for an average person in Sweden.

This overcrowding is explained by the fact that a large proportion of Swedish Iraqis live in rented flats with multiple generations living under one roof, or in other types of households. In the country's vulnerable areas, where overcrowding is common, Iraq is one of the most common countries of birth. In 2019, about 27 per cent of Iraqi-born Swedish Iraqis lived in vulnerable areas.

Academic performance among children and young people

The academic performance of native-born Swedish-Iraqi pupils is almost on par with the national average. The Iraqi-born students do not achieve the grades to the same extent.

The proportion of Swedish Iraqis who qualify to attend upper secondary school increased during the period covered by the report. There is also a positive trend with regard to the number of Swedish Iraqis who earn an upper secondary school diploma within four years.

Education among the adult population
About 30 per cent of adults between the ages of 25 and 64 who came to Sweden from Iraq have no more than the equivalent of a primary/lower secondary school education. 38 per cent have a post-secondary education.

A higher proportion of Swedish-Iraqi women of working age than of Swedish-Iraqi men have a post-secondary education.

In 2019, the most common field of education among Swedish Iraqis was a general education. There are some minor differences between Swedish Iraqi women and men, where men tend to study technology, manufacturing and social sciences to a greater extent than women, while women are more likely than men to get an education in healthcare and pedagogy.

Work and entrepreneurship
In 2019, 59 per cent of Swedish Iraqis aged 20 to 64 had a job to go to. This proportion increased sharply between 2013 and 2019. Among Iraqi-born Swedish Iraqis, the proportion increased from 44.4 per cent to 58.5 per cent, and for native-born Swedish Iraqis it rose from 53.4 to 63.9 per cent.

Unemployment
Unemployment among Swedish Iraqis has fallen sharply. In 2018, 17 per cent of Swedish Iraqis were unemployed, whereas in 2013 the proportion was 22 per cent.

Unemployment has decreased throughout the group, although the proportion of those in open unemployment or engaged in labour market policy measures is highest among Iraqi-born Swedish Iraqis. In 2018, unemployment rate among Swedish Iraqis born in Sweden was about the same as the national average.

Income
Swedish Iraqis who have gainful employment generally have lower income levels than the average for all working people in Sweden. 30 per cent of Swedish Iraqis earn a maximum of SEK 200,000 per year, and only 8 per cent had a net income above SEK 400,000 per year.

The average gainfully employed person in Sweden earns just over SEK 50,000 more per year than the average gainfully employed Swedish-Iraqi person does.

In general, the median income is significantly higher among men than it is among women, both in terms of the entire population as well as among Swedish Iraqis specifically.

No income
In 2019, 4 out of 10 Swedish Iraqis had a low financial standard. This constituted a decrease of about 25 per cent compared to 2013. Despite the positive trend, in 2019 financial vulnerability was significantly greater among Swedish Iraqis than in the population as a whole. Among Swedish Iraqi households, 34 per cent were in a long-term financially vulnerable situation, compared to 10 per cent among households throughout Sweden.

Swedish Iraqis are also far more likely than members of the general Swedish population to receive so-called “long-term financial assistance”, i.e., to have received financial assistance for more than ten months during the year surveyed. However, this proportion had fallen sharply between 2013 and 2019 – from 33.5 to 20 per cent.

Among Swedish Iraqis, a significantly higher proportion of households than among all Swedish households had a low income standard. These are households whose income is not sufficient to cover the necessary costs of living. This situation was most common among Swedish Iraqis households with one adult and one or more children.

العمل وريادة الأعمال

في عام ٢٠١٩، كان لدى ٥٩ في المائة من العراقيين في السويد الذين تتراوح أعمارهم بين ٢٠ و٦٤ عاما وظيفة يذهبون إليها. وقد ارتفعت هذه الحصة بشكل قوي بين عامي ٢٠١٣ و٢٠١٩. وفيما بين العراقيين في السويد من المولودين في العراق، ارتفعت الحصة من ٤٤,٤ في المائة إلى ٥٨,٥ في المائة، وبالنسبة للعراقيين في السويد المولودين في داخل السويد ارتفعت النسبة من ٥٣,٤ في المائة إلى ٦٣,٩ في المائة.

البطالة

وقد انخفضت البطالة بين العراقيين في السويد بشكل حاد. وفي عام ٢٠١٨، كان ١٧ في المائة من العراقيين في السويد، العاطلين عن العمل، وفي عام ٢٠١٣ كانت النسبة ٢٢ في المائة.

وقد انخفضت البطالة في هذه بأكملها، على الرغم من أن حصة البطالة المفتوحة أو الذين يشاركون في تدابير سياسة سوق العمل هي الأعلى بين العراقيين في السويد المولودين في العراق. بين العراقيين في السويد المولودين في السويد، كانت نسبة العاطلين عن العمل في عام ٢٠١٨ كبيرة تقريبًا مثل المعدل الوطني.

الدخل

العراقيون في السويد لديهم عموما مستويات دخل أقل من المتوسط مقارنة بما لدى جميع العاملين في السويد. ويحصل ٣٠ في المائة من العراقيين في السويد على ٢٠٠ ٠٠٠ كرونة سويدية كحد أقصى في السنة، و٨ في المائة فقط يزيد دخلهم الصافي عن ٤٠٠ ٠٠٠ كرونة سويدية في السنة.

يكسب الشخص العامل بأجر في السويد، في المتوسط أكثر من متوسط الدخل السنوي للعراقيين في السويد الذين يعملون بأجر، بما يزيد قليلاً عن ٥٠ ٠٠٠ كرونة سويدية في السنة.

وبشكل عام، يمكن القول إن متوسط الدخل أعلى بكثير بين الرجال منه بين النساء، سواء من حيث عامة السكان أو بالنسبة للعراقيين في السويد على وجه التحديد.

الذين بلا دخل

في عام ٢٠١٩، كان لدى ٤ من كل ١٠ من العراقيين في السويد معايير مالية منخفضة. وكان هذا انخفاضًا بنحو ٢٥ في المائة مقارنة بعام ٢٠١٣. على الرغم من هذا الاتجاه الإيجابي، كان الضعف المادي في عام ٢٠١٩ أكبر بشكل ملحوظ بين العراقيين في السويد مقارنة بعامة السكان ككل. من بين أسر العراقيين في السويد، كان ٣٤ في المائة منهم يعانون من ضعف مالي طويل الأجل، مقارنة بـ ١٠ في المائة بين الأسر في جميع أنحاء السويد.

وإنه من الشائع أيضا بين العراقيين في السويد، أكثر بكثير مما هو عليه في جميع سكان السويد، الحصول على ما يسمى بالمساعدة المالية الطويلة الأجل، أي تلقي مساعدة مالية أطول من عشرة أشهر خلال السنة التي تم دراستها. ومع ذلك، انخفضت النسبة بشكل حاد بين عامي ٢٠١٣ و٢٠١٩ -. من ٣٣,٥ إلى ٢٠ في المائة.

وقد كان عدد الأسر من العراقيين في السويد، من ذوي الدخل المنخفض أكبر بشكل ملحوظ من عامة الأسر السويدية. وهذا يعني أن هذه الأسر لا يكفي دخلها للنفقات العامة الضرورية. وكان هذا أكثر شيوعا بين أسر العراقيين في السويد التي تتشكل من شخص بالغ واحد وطفل واحد أو عدد من الأطفال.

العراقيون في السويد - مجموعة متنامية بسرعة ين داخل السويد وعددxمن الشباب المولود متزايد من المُرسَّخين المولودين في العراق

التركيبة السكانية

في عام ٢٠١٩، بلغ عدد الأشخاص المسجلين في قيد النفوس من أصل عـراقي، سواء ممن ولدوا في العراق أو في السويد وكان على الأقل أحد والديهم عراقي، ٢٢٢ ٠٠٠ شخص، أي ما يمثل في ذلك الحين حوالي ٢,٢ في المائة من مجموع السكان السويديين. وزادت مجموعة العراقيين في السويد بنحو الخُمس خلال الفترة من عام ٢٠١٣ إلى عام ٢٠١٩. تعد مجموعة العراقيين في السويد واحدة من أكبر مجموعات الأقليات العِرقية التي تعيش في السويد وفقًا لإحصاءات المكتب المركزي للإحصاء هذا العام ((ثالث أكبر مجموعات الأقليات العِرقية بعد السوريين والفنلنديين.
يوجد هناك تمثيل مفرط للرجال بين العراقيين في السويد.

مدة الإقامة وأساس الإسكان

ارتفع عدد الأشخاص المولودين في العـراق ازديادا حادا في السويد خلال العـقد ٢٠١٠. في عام ٢٠١٩، أصبح ما يزيد قليلاً عن ٦٠ في المائة من المولودين في العراق مُسجلين في قيد النفوس في السويد لأكثر من ١٠ سنوات. وأصبح مسجلا في قيد النفوس في السويد أقل من الخُمس بقليل لأكثر من ٢٠ عامًا.
جاءت الغالبية العظمى إلى السويد كلاجئين أو كأقارب للاجئين.

الجنسية والمشاركة في الانتخابات

إذا كنت من اللاجئين، فيشترط أن تكون قد عشت في السويد لمدة أربع سنوات على الأقل حتى تتمكن من الحصول على الجنسية السويدية. ومن بين ١٤٦,٠٠٠ شخص مسجلين في قيد النفوس في السويد عام ٢٠١٩ ومولودين في العراق، أصبح حوالي ٨٠ في المئة مواطنين سويديين.
وكثيرا ما يستخدم الإقبال على المشاركة في الانتخابات كمؤشر على المشاركة في التنمية الاجتماعية. إذ بلغت نسبة المشاركة الإجمالية في الانتخابات البرلمانية الأخيرة في البلاد عام ٢٠١٨، ٨٧ في المائة. كان الميل للتصويت بين العراقيين في السويد أقل قليلا من المتوسط الوطني، لكنه لا يزال مرتفعا نسبيا - ٧٨,٥ في المائة من المولودين في السويد وقد صوّت ٦٨,٦ في المائة من العراقيين في السويد المولودين في العراق من الذين يحق لهم التصويت.

المسكن

تعيش الغالبية العظمى من العراقيين في السويد في شقق مستأجرة، ولكن أقل بقليل من ربع العراقيين في السويد يعيشون في مسكن يملكونه، إما بيت صغير أو شقة تمليك. يعيش العراقيون في السويد في المتوسط أكثر ازدحاما مقارنةً مع جميع السكان في السويد. يبلغ معدل مساحة السكن للعراقيين في السويد ٢٦,١ مترا مربعا للشخص الواحد - مقارنة بمتوسط يبلغ ٤٢ مترا مربعا للشخص الواحد في السويد.
ويفسر هذا الاكتظاظ حقيقة أن نسبة كبيرة من العراقيين في السويد يعيشون في شقق مستأجرة وفي كثير من الأحيان بين أسر تتكون من أجيال عديدة أو أنواع أسرية أخرى. في المناطق المعرضة للظروف المعيشية الصعبة في البلاد، حيث يكون الاكتظاظ في المنزل كبير، تكون العراق هي واحدة من أكثر بلدان الولادة شيوعا. في عام ٢٠١٩، كان حوالي ٢٧ في المائة من العراقيين في السويد المولودين في العراق يعيشون في مناطق معرضة لظروف معيشية صعبة.

النتائج المدرسية بين الأطفال والشباب

الطلاب العراقيون في السويد، من المولودين في داخل البلاد، لديهم نسبة تحقيق للهـدف الدراسي تكاد تكون على قدم المساواة مع المعدل الوطني. ولا يحقق الطلاب المولودون في العراق النتائج بنفس الدرجة.
وقد زادت نسبة العراقيين في السويد المؤهلين للدراسة الثانوية خلال الفترة التي يغطيها التقرير. حتى عندما يتعلق الأمر بالحصول على دبلوم المدرسة الثانوية في غضون ٤ سنوات، فإن التطور إيجابي بين العراقيين في السويد.

التعليم بين السكان البالغين

حوالي ٣٠ بالمائة من البالغين الذين تتراوح أعمارهم بين ٢٥ و ٦٤ عامًا والذين قدموا إلى السويد من العراق لديهم تعليم يتوافق مع المدرسة الأساسية كحد أقصى. و٣٨ في المائة لديهم تعليم ما بعد المرحلة الثانوية.
تشكل نسبة كبيرة من النساء العراقيات في السويد اللاتي في سن العمل، معدلات أعلى من نسبة الرجال العراقيين في السويد الحاصلين على تعليم عالٍ.
مجال التعليم الأكثر شيوعا في عام ٢٠١٩ بين العراقيين في السويد هو التعليم العام. وهناك بعض الاختلافات الطفيفة بين مجموعة العراقيات في السويد وبين الرجال، حيث يميل الرجال إلى التعليم بمستويات عليا أكثر من النساء في مجالات التكنولوجيا والعلوم والخدمات، في حين تميل النساء إلى تأهيل أنفسهن بدرجة أكبر من الرجال، في مجال التربية والعلوم الإنسانية والفن، وكذلك في مجال الرعاية الصحية والطبية والمجالات التربوية.

کار و بەڕێوەبردنی شیرکەت

٥٩ لەسەدی سویدیە ئێراقیەکان لە تەمەنی ٢٠ تا ٦٤ خەریکی کارکردن

بوون ساڵی ٢٠١٩. . ڕێژەی ئەوانە بە توندی زیادی کردوە لە بەینی ساڵی ٢٠١٣ تا ٢٠١٩. لە ناو سویدیە ئێراقیەکان کە لە ئێراق لە دایک بوون ڕێژەی ئەوانە زیادی کردوە لە ٤٤،٤ لەسەد بۆ ٥٠.٥٨ لەسەد و بۆ سویدیە ئێراقیەکان کە لە ناو وڵات لەدایک بوون لە ٤٠.٥٣ لەسەد .زیادی کردوە بۆ ٦٣،٩ لەسەد

بێکاری

بێکاری لە ناو سویدیە ئێراقیەکان بە توندی کەمی کردوە. ساڵی ٢٠١٣ ٢٢ لەسەدی سویدیە ئێراقیەکان بێکار بوون و ساڵی ٢٠١٨ ڕێژەی ئەوان .١٧ لەسەد بوو

بێکاری لە ناو هەموو گرووپەکە کەمی کردوەتەوە هەرچەن ڕێژەی ئەوانەی کە بە ئاشکرا بێکارن یان بەشداری لە چارەسەری سیاسی بازاری کار دەکەن زۆرترینە لە ناو سویدیە ئێراقیەکان کە لە ئێراق لە دایک بوون. لە ناو سویدیە ئێراقیەکان کە لە سوید لە دایک بوون ڕێژەی بێکارەکان ساڵی ٢٠١٨ نێزیکەی هەر ئەوەندە زۆر بوو وەک ڕێژەی .وڵات

داهات

سویدی ئێراقی کە کاسبی دەکات نەریتانە پلەی داهاتی کەمترە تا ڕێژەی نێوەندی هەموو کاسبیکاران لە سوید. ٣٠ لەسەدی سویدیە ئێراقیەکان داهاتیان ساڵانە ئەوپەڕی ٢٠٠٠٠٠ کرۆنە و تەنیا ٨ لەسەدیان .داهاتی پوختەی ساڵانەیان زیاتر لە ٤٠٠٠٠٠ کرۆن بوو

کاسبیکارێکی ڕێژەیی لە سوید ساڵانە ٥٠٠٠٠ کرۆن زیاتر وەدەست .دەهێنێت تا کاسبیکارێکی ڕێژەیی سویدی ئێراقی

ئاسایانە دەکرێت بڵێین داهاتی مامناوەندیی بەرزترە لە ناو پیاوان تا لە ناو ژنان، هەم بە بینینی تەواوی دانیشتووان و هەم سویدیە ئێراقیەکان .بە تایبەت

بە بێ داهات

ساڵی ٢٠١٩ ٤ لە ١٠ سویدی ئێراقی ئاستی ئابووری کەمی هەبوو. ئەوە کەمبوونەوەیەکە بە نێزیکەی ٢٥ لەسەد بە بەراوورد لەگەڵ ساڵ ٢٠١٣. سەرەڕای ئەو ڕێبازە ئەرنیە دووچاری ئابووری ساڵی ٢٠١٩ زیاتر بوو لە ناو سویدیە ئێراقیەکان تا دانیشتووان بە گشتی. لە ناو ماڵە سویدیە ئێراقیەکان ٣٤ لەسەدیان دۆخێکی گیرۆدەی درێژخایانی ئابووریان .هەبوو بە بەراوورد لەگەڵ ١٠ لەسەدی ماڵەکان لە تەواوی سوید

لە ناو سویدیە ئێراقیەکان وەرگرتنی کۆمەکی ئابووری درێژخایان، واتە وەرگرتنی کۆمەکی ئابووری زیاتر لە دە مانگ لە ماوەی ئەو ساڵەی کە لێکۆڵینەوەی لەسەر کراوە، هەروەها زۆر ئاساییترە تا تەواوی دانیشتووان لە سوید. ڕێژەی ئەوانە بە توندی کەمی کردوەتەوە لە .ماوەی ساڵانی ٢٠١٣ تا ٢٠١٩ - لە ٣٣،٥٠ لەسەد تا ٢٠ لەسەد

لە ناو سویدیە ئێراقیەکان ڕێژەیەک ماڵی بەرچاوی زیاتر ئاستی داهاتی کەمیان هەبوو تا هەموو ماڵە سویدیەکان. ئەوە واتە ماڵ کە داهاتیان بەش ناکات بۆ خەرجیگەلی پێویست. ئەوە زۆرتر ئاسای بوو لە ناو ماڵە .سویدیە ئێراقیەکان بە گەورەساڵێکی تەنیا و یەک یان چەندین منداڵ

سویدی ئێراقی - گرووپێکی بە توندی زیاد بوونی جەوان کە لە نێو وڵات گەورە بوون و تا دێت زیاتر جێگرتوو کە لە ئێراق لە دایک بوون

ئاماری دانیشتووان

ژمارەی ئەو کەسانە لە دامی تۆمارکردنی دانیشتووان کە ڕیشەی ئێراقیان هەیە، واتە یان لە ئێراق یان لە سوید لە دایک بوون بە لانی کەم دایک یان باوکی ئێراقیان هەیە، ساڵی ٢٠١٩ ٢٢٢٠٠٠ کەس بوون. ئەوە ئەو کاتە دەگەیشتە ٢،٢ لەسەدی دانیشتووانی سوید. گرووپی ئێراقی سویدی بە نێزیکەی یەک پێنجەم زیادبوون لە بەینی ساڵانی ٢٠١٣ تا ٢٠١٩. سویدی ئێراقی یەکێک لە گەورەترین گروپە کەمایەتیە ڕەسەنیەکانن کە لە سوید دەژین بە پێی نووسینگەی ناوەندی ئامار ((سێهەم گەورەترین دوای سوری وفینلاندی.

هەندێک زیادبوونی پیاو هەیە لە ناو سویدیە ئێراقیەکان.

کاتی مانەوە و بناخەی نیشتەجێبوون

ژمارەی ئەو کەسانەی کە لە ئێراق لە دایک بوون زیادیان کردوو لە سوید لە ماوەی سەددەی ٢٠١٠. ساڵی ٢٠١٩ نێزیکەی ٦٠ لەسەدی ئەوانەی کە لە ئێراق لە دایک بوون لە ماوەی زیاتر لە ١٠ ساڵ ناویان لە دامی تۆمارکردنی دانیشتووان هەبووە. کەمتر لە یەک پێنجەمی ئەوان لە ماوەی زیاتر لە ٢٠ ساڵ لە دامی تۆمارکردنی دانیشتووان لە سوید ناویان هەبووە.

زۆربەیان وەک پەنابەر یان خزمی پەنابەر هاتوون بۆ سوید.

هاووڵاتێتی و بەشداری کردن لە هەڵبژاردن

ئەگەر پەنابەر بیت ئەوا دەبێت بۆ ماوەی لانی کەم چوار ساڵ لە سوید ژیابیت بۆ ئەوەی بتوانیت هاووڵاتی سویدی وەرگریت. لەو ١٤٦٠٠٠ کەسەی کە ساڵی ٢٠١٩ لە سوید ناویان تۆمار کرابوو لە دامی تۆمارکردنی دانیشتووان و لە ئێراق لەدایک بوون ئەوا ٨٠ لەسەدیان هاووڵاتی سویدیان وەرگرتووە.

بەشداری کردن لە هەڵبژاردن زۆرجار وەک نیشانەیەکی بەشداری کردن لە کۆمەڵگا دەبینرێت. لە ئاخرین هەڵبژاردنی پەرلەمانی سوید، ساڵی ٢٠١٨، ئەوا ژمارەی بەشدارانی هەڵبژاردن بە تەواوی گەیشتە ٨٧ لەسەد لە وڵات. خوازیاری دەنگ دان لە ناو سویدیە ئێراقیەکان کەمێک کەمتر بوو تا ڕەچاوی گشتی وڵات، بەڵام هەرچەن نیسبەتەن بەرز بوو - ٥،٧٨ لەسەدی ئەوانەی کە لە سوید لەدایک بوون و ٦٠.٦٨ لەسەدی ئەو سویدیە ئێراقیانەی کە مافی دەنگدانیان هەبوو و لە ئێراق لەدایک بوون دەنگیان دا.

خانووبەرە

زۆربەی هەرە زۆری سویدیە ئێراقیەکان لە ئەپارتمانی بە کرێ دەژین. تەنیا یەک شەشەمی سویدیە ئێراقیەکان لە خانوویەک دەژین کە هی خۆیانە، یان لە خانووی بچووک یان لە ئەپارتمێنت بە مافی هاوبەشی سویدیە ئێراقیەکان بە ڕێژەی نێوەندیی زیاتر تەسك دەژین ئەگەر پێوانەی بکەین لەگەڵ تەواوی دانیشتووان لە سوید. ڕووبەری خانووی سویدیە ئێراقیەکان بە ڕێژەی نێوەندیی ٢٦،١ مەترەچوارگۆشەیە بۆ تاکەکەسێک - بە بەراوورد لەگەڵ ڕەچاوی گشتی کە ٤٢ .مەترەچوارگۆشەیە بۆ تاکە کەسێکی ڕێژەی نێوەندیی لە سوید

هۆی شوێنتەسك بوونەکە ئەوەیە کە بەشێکی زۆری سویدیە ئێراقیەکان لە خانووی بە کرێ دەژین و زیاتر لە خانووبەرە بە جیلی زیاتر یان خانووبەرەی جۆری دیکە. لە ناوچە دووچاربووەکان، لەو شوێنانەی کە شوێنتەسکی فرە زۆرە، ئەوا ئێراق یەکێک لە ئاساییترین شوێنەکانی لەدایک بوونە. ساڵی ٢٠١٩ نێزیکەی ٢٧ لەسەد لە سویدیە ئێراقیەکان .کە لە ئێراق لە دایک بوون لە ناوچە دووچاربووەکان دەژیان

ئەنجامی خوێندنگای منداڵ و لاوان

ئەو قوتابیە سویدیە ئێراقیانەی کە لە وڵاتی سوید لە دایک بوون بەئەنجامگەیشتنیان لە نێزیکەی هەمان ئاستە وەک ڕێژەی وەڵات بەڵام ئەو قوتابیانەی کە لە ئێراق لەدایک بوون بە هەمان پلە بە ئەنجام .ناگەن

ژمارەی سویدیە ئێراقیەکان بە شایستەگیی خوێندنگای ئامادەیی زیاد بووە لە ماوەی مەبەستی ڕاپۆرتەکە. هەروەها سەبارەت بە گەیشتن بە بڕوانامەی خوێندنگای ئامادەیی لە ماوەی ٤ ساڵ لە ناو سویدیە .ئێراقیەکان پێشکەوتنێکی ئەرێنی دەبینرێت

خوێندن لە ناو دانیشتووانی گەورەساڵ

نێزیکەی ٣٠ لەسەدی ئەو گەورەساڵانە لە بەینی ٢٥ تا ٦٤ ساڵ کە هاتوون بۆ سوید لە ئێراقەوە پلەی خوێندنیان بەراوورد لەگەڵ ئەوپەڕی بەرزی خوێندنگای سەرەتایی. ٣٨ لەسەدیان پلەی خوێندنگای .باڵایان هەیە

بەشێکی زۆری ژنە سویدیە ئێراقیەکان لە تەمەنی توانای کار پلەی .خوێندنگای باڵایان هەیە تا پیاوە سویدیە ئێراقیەکان

ئاساییترین ڕێبازی خوێندن لە ناو سویدیە ئێراقیەکان ساڵی ٢٠١٩ خوێندنی گشتیە. هەندێک جیاوازی کەمتر هەیە لە بەینی ژن و پیاوە سویدیە ئێراقیەکان لەوێ پیاوەکان تا ڕادەیەکی زۆر خوێندنی بەشی تەکنیک، بەرهەم و زانستی کۆمەڵایەتی هەڵەبژێرن و لە هەمان کات ژنەکان ئاسایانە تا ڕادەیەکی زۆرتر تا پیاوەکان خوێندنی بەشی .چاوەدێری نەخۆش و تەندروستی و هەروەها پێداگۆژیك هەڵەبژێرن

Statistiska källor

Den statistik som presenteras i rapporten är framtagen av Statistikmyndigheten SCB, specifikt för denna studie. Data kommer från flera olika register hos SCB. Eftersom SCB:s register uppdateras vid olika tillfällen är all data i rapporten inte från exakt samma tidpunkt. Statistiken ger således inte en entydig ögonblicksbild, utan snarare en bredare bild av situationen under de senaste åren. Dessutom har vi valt att ta fram merparten av statistiken med olika datering (olika år), för att kunna se hur olika företeelser utvecklats över tid.

Följande register har använts i rapporten:

- Registret över totalbefolkningen (RTB) 2013-12-31, 2018-12-31 och 2019-12-31
- Lägenhetsregistret 2013-12-31 och 2019-12-31
- Valstatistik 2018
- Utbildningsregistret 2014-01, 2019-01 och 2020-01
- Årskurs 6-registret, avgångna, VT2019
- Årskurs 9-registret, avgångna, VT2014 och VT2019
- Höstterminens elevundersökningar, årskurs 6, HT2014 och HT2019
- Höstterminens elevundersökningar, årskurs 9, HT2014 och HT2019
- Höstterminens elevundersökningar, gymnasiet årskurs 3, HT2014 och HT2019
- Register över genomströmning i gymnasieskolan, startår läsår 2010/2011, avslutat senast VT 2014 samt startår läsår 2015/2016, avslutat senast VT 2019
- Registerbaserad aktivitetsstatistik (RAKS) 2013 och 2018
- Registerbaserad arbetsmarknadsstatistik (RAMS) 2013 och 2018
- Arbetssökandestatistik 2013-12-31 och 2018-12-31
- Inkomst- och taxeringsregistret 2013 och 2018
- Entreprenörskapsdatabasen 2013 och 2018
- Stativ 2013-12-31 och 2018-12-31 (en longitudinell databas för integrationsstudier, i vilken ingår uppgifter från olika register hos SCB, Migrationsverket och Arbetsförmedlingen)

Källorna ovan har kompletterats med uppgifter som har hämtats direkt från SCB:s statistikdatabaser, som finns tillgängliga via SCB:s hemsida. Detta gäller exempelvis boende efter upplåtelseform och andel invandrade efter kön https://www.statistikdatabasen.scb.se/

Antal beviljade medborgarskap har hämtats från migrationsverket

https://www.migrationsverket.se/Om-Migrationsverket/Statistik/Svenskt-medborgarskap.html

Rapporten skrevs och producerades våren 2022.

Initiativtagare och huvudman till rapporten: Stiftelsen The Global Village
Urval och beställning av statistik från SCB: Ahmed Abdirahman, Stiftelsen The Global Village
Analys av statistik samt författande av rapportens faktakapitel: Silke Tindrebäck och Sara Lindberg, Sweco, i samarbete med Ahmed Abdirahman, Stiftelsen The Global Village.

Redaktör: OTW
Grafisk design: OTW

Fotografer: Jerker Ivarsson (4-5), Julia Jane Persson (7), Mostphotos (20-21, 42, 110-111), Privat (27, 36, 31, 59, 69, 85, 95, 121, 126), Michael Folmer (50-51), Hussein El-Alawi (55, 70), Johan Bävman (64-65, 84), Thomas Löfqvist (90), Pelle Rink (130-131).

Övriga källor och definitioner

Sidorna 8-9
1. Landguiden, 2021. https://www.ui.se/landguiden/lander-och-omraden/asien/irak/befolkning-och-sprak/
2. Landguiden, Utrikespolitiska institutet (UI)
3. Utrikesdepartementet, 2019, Rapport Irak: Mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatens principer, www.regeringen.se
4. FN-förbundet UNA Sweden, 2021, www.globalis.se/konflikter/irak
5. Utrikesdepartementet, 2019, Rapport Irak: Mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatens principer, www.regeringen.se

Demografi och boende

Sidan 16
1. Med utländsk bakgrund menas personer som antingen själva är födda utomlands eller personer som är födda i Sverige med två utrikes födda föräldrar.

Sidan 18
2. SCB, 2021. https://www.scb.se/hitta-statistik/temaomraden/statistik-om-integration/demografi-och-integration/
3. Delmi och Sveriges Radio, https://www.delmi.se/nyheter/2020-11-10-ett-reportage-om-utvandring-fran-sverige/

Sidan 24
4. För att räkna fram dessa medelvärden har vi antagit/bestämt ett exakt värde på (längd på) vistelsetiden för vart och ett av intervallen, enligt följande:

Mindre än 1 år = 0,5 år	1-2 år = 1,5 år
3-4 år= 3,5 år	5-6 år = 5,5 år
7-8 år = 7,5 år	9-10 år = 9,5 år
11-15 år = 13 år	16-20 år = 18 år
21-30 år = 25,5 år	31-40 år = 35,5 år
41 år eller mer = 45,5 år	

Det är viktigt att se på de framräknade medelvärdena som ungefärliga eftersom de bygger på subjektiva antaganden (mittenvärden).

Sidan 32
5. SCB, Asylsökande efter medborgarskapsland, kön och år, 2019

Sidan 39
6. Gruppen ”övriga hushåll” definieras av SCB så här: Hushåll där minst en person i bostaden saknar nära relationer till någon annan i hushållet. Personen är varken barn eller förälder, eller har en parrelation i hushållet. I gruppen ”övriga hushåll” hittar vi till exempel hushåll med tregenerationsboenden, inneboende, kompisboenden och kollektiv.

Sidan 40
7. I Sverige finns i dag 60 geografiska områden som av polisen definierats som utsatta. Ett område definieras som utsatt om det har en låg socioekonomisk status och om de kriminella har en direkt inverkan på lokalsamhället. Det finns tre olika grader av utsatthet: utsatta områden, riskområden och särskilt utsatta områden.
8. Fakta för förändring, Stiftelsen The Global Village, 2019, s.31
9. Fakta för förändring, Stiftelsen The Global Village, 2019, s.25

Sidan 43
10. Fakta för förändring, Stiftelsen The Global Village. s.31
11. Uppgifter från SCB:s statistikdatabas, antal personer efter utländsk/svensk bakgrund, boendeform, ålder, kön och år
12. Fakta för förändring, Stiftelsen The Global Village, s.23

Sidan 45
13. Fakta för förändring, Stiftelsen The Global Village. S.31

Utbildning

Sidan 52
1. För behörighet till ett yrkesprogram krävs godkända betyg i svenska (alternativt svenska som andraspråk), engelska, matematik och minst fem andra ämnen. Sammanlagt krävs alltså godkända betyg i minst åtta ämnen.

Sidan 57
2. Kraven för behörighet till högskoleförberedande program är hårdare än till yrkesprogrammen: det krävs godkända betyg i svenska (alternativt svenska som andraspråk), engelska och matematik samt i minst nio andra ämnen. Sammanlagt krävs alltså godkända betyg i minst tolv ämnen.

Behörighetskraven skiljer något mellan olika högskoleförberedande program. Skillnaderna består i vilka ämnen (av de tolv) man måste ha godkänt i. För att söka in till ekonomiprogrammet, humanistiska programmet och samhällsvetenskapsprogrammet krävs till exempel godkända betyg i samhällsvetenskapliga ämnen medan det krävs godkända grundskolebetyg i de naturvetenskapliga ämnena för att kunna söka in till naturvetenskapsprogrammet.

För att kunna presentera statistik över behörighet för de högskoleförberedande programmen krävs därför att man väljer ett specifikt gymnasieprogram att studera. Till denna rapport valdes det estetiska programmet. För just detta gymnasieprogram finns inga specifika krav på vilka ämnesbetyg som ska vara godkända, utöver godkänt betyg i svenska, engelska och matematik, det vill säga de ämnen som samtliga gymnasieprogram kräver godkänt betyg i. De nio andra ämnena är alltså valfria. Det estetiska programmet har därmed de lägsta behörighetskraven av de högskoleförberedande programmen, även om skillnaderna i krav är små.

Sidan 71
3. Med ”tjänster” avses bland annat hotell & restaurang, turism & fritid, hushållstjänster & lokalvård, hår- & skönhetsvård, transporttjänster, renhållning, avfallshantering, säkerhetstjänster, polis, brand- och räddningstjänster, kriminalvård samt militär utbildning.

Arbete och företagande

Sidan 88
1. Observera att *Sverigefödda personer* innefattar alla födda i Sverige, inklusive de som har föräldrar födda i Irak eller annan utländsk bakgrund, till skillnad mot andra analyser i denna rapport.

Inkomst och ekonomi

Sidan 102
1. Inkomstintervallen har räknats om till exakta inkomstsiffror enligt följande subjektiva antaganden:
Upp till 100 000 kronor = 50 000 kronor
100 001 - 200 000 kronor = 150 000 kronor
200 001 - 300 000 kronor = 250 000 kronor
300 001 - 400 000 kronor = 350 000 kronor
400 001 - 500 000 kronor = 450 000 kronor
Mer än 500 000 kronor = 550 000 kronor

Sidan 115
2. För att kunna jämföra olika typer av hushåll med varandra, det vill säga hushåll med olika storlekar och struktur, utgår SCB från något de kallar konsumtionsenheter. Man studerar hushållets disponibla inkomst, det vill säga hushållets samtliga inkomster, och räknar på ett komplicerat sätt om det till ett värde på en så kallad konsumtionsenhetsskala. Och i denna omräkning tar man alltså hänsyn till hushållets sammansättning.

Fakta för förändring är en rapportserie där vi belyser situationen för olika invandrargrupper med hjälp av fakta som tagits fram av Statistikmyndigheten SCB. Rapportserien består av sex fristående rapporter.

Stiftelsen
The
Global
Village

Mediakontakt: Ahmed Abdirahman, grundare och vd
E-post: info@theglobalvillage.se
Webbplats: www.theglobalvillage.se